

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

Diplomová práce

**Postoje rodičů a pedagogů MŠ k zájmovému vzdělávání dětí
předškolního věku**

Vedoucí práce: PaedDr. Petr Bauman, Ph.D.

Autor práce: Bc. Michaela Deutschová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 2.

2020

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Lásenici dne 20. 3. 2020

.....
Bc. Michaela Deutschová

Poděkování

Děkuji za trpělivost, cenné rady a odborné vedení diplomové práce PaedDr. Petru Baumanovi, Ph.D. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu, nejen při psaní této práce.

Obsah

ÚVOD.....	6
1 POSTOJE	9
1.1 Funkce postojů	11
1.2 Kvantitativní zkoumání postojů	13
1.3 Kvalitativní zkoumání postojů	14
1.3.1 Pozorování	15
1.3.2 Rozhovor.....	15
2 ZÁJMOVÁ ČINNOST A ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ	17
2.1 Funkce zájmového vzdělávání	18
2.2 Organizační formy zájmových činností	20
2.3 Zájmové vzdělávání dětí předškolního věku	21
2.4 Zájmové vzdělávání v mateřských školách	22
2.5 Výuka cizího jazyka v mateřské škole.....	24
3 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	26
3.1 Výzkumný cíl.....	26
3.2 Zvolený typ výzkumu	26
3.3 Použité metody získávání dat.....	27
3.4 Popis výzkumného vzorku	27
3.5 Analýza získaných dat	29
3.5.1 Výpovědi učitelek MŠ.....	31
3.5.2 Výpovědi rodičů (matek)	40
3.5.3 Srovnání postojů rodičů a pedagogů MŠ k zájmovému vzdělávání dětí předškolního věku	46
3.5.4 Srovnání postojů rodičů a pedagogů MŠ k zájmovému vzdělávání v mateřských školách	50
4 VÝVOJOVÁ SPECIFIKA DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	53
4.1 Vývoj základních schopností a dovedností.....	54
4.2 Myšlení dítěte předškolního věku	55
5 HRA PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE	57
5.1 Vývojová stádia hry	58
5.2 Znaky hry	60
5.3 Komplexní přínos hry s vrstevníky	61
6 OBSAH PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	63
6.1 Oblasti předškolního vzdělávání	64
6.1.1 Dítě a jeho tělo (oblast biologická).....	65
6.1.2 Dítě a jeho psychika (oblast psychologická)	65
6.1.3 Dítě a ten druhý (oblast interpersonální).....	66

6.1.4 Dítě a společnost (oblast sociálně-kulturní).....	66
6.1.5 Dítě a svět (oblast environmentální).....	66
6.2 Co děti získávají v mateřské škole.....	68
6.2.1 Rozvoj v oblasti rozumové.....	68
6.2.2 Rozvoj v oblasti osobnostní a sociální.....	69
6.2.3 Rozvoj v oblasti esteticko-výchovné a tvořivé.....	70
6.2.4 Rozvoj v oblasti pohybové a zdravotní.....	70
7 ZÁVĚR.....	72
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	76
PŘÍLOHA: PŘEPISY REALIZOVANÝCH ROZHOVORŮ.....	79
Edita, 58 let, učitelka MŠ.....	80
Eva, 45 let, učitelka MŠ.....	82
Jana, 53 let, učitelka MŠ.....	84
Martina, 47 let, učitelka MŠ.....	86
Eliška, 28 let, učitelka MŠ.....	89
Jitka, 37 let, rodič Bena (6 let).....	93
Lucka, 43 let, rodič Kubíka (4 roky) a dvou starších dětí.....	98
Míša, 28 let, rodič Emy (5 let).....	100
Zuzka, 34 let, rodič Zuzanky (5 let).....	104
Kačka, 31 let, rodič Emily (4 roky) a Matýska (3 roky).....	109
ABSTRAKT.....	114
ABSTRACT.....	115

Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala téma „*Postoje rodičů a pedagogů MŠ k zájmovému vzdělávání dětí předškolního věku.*“ Ve své praxi předškolního pedagoga se denně setkávám s problematikou zájmového vzdělávání předškolních dětí. Postupně ve své praxi vidím klady a zápory zájmového vzdělávání dětí v této věkové kategorii. Setkala jsem se s přetíženými dětmi, které navštěvovaly značné množství zájmových kroužků, bez značného zájmu. Do účasti na kroužcích byly děti nuceny ze strany rodičů.

Volný čas dětí předškolního věku formuje především rodina. Rodina učí dítě zacházet s volným časem a využívat jej. Čím je dítě starší, tím je samostatnější i při výběru volnočasových aktivit (srov. Těthalová 2012).

Ve své praxi jsem se samozřejmě setkala i s klady, které zájmové kroužky dětem předškolního věku přináší. O výhodách kroužků pojednává i jedno číslo časopisu, *Informatorium 3–8* (5/2008). Těthalová (2008) se domnívá, že nedílnou součástí života předškolního dítěte by měly být zájmové kroužky. Výhodu spatřuje v tom, že dítě má možnost poznat i jiný kolektiv dětí, než je kolektiv v mateřské škole. Získá tím další sociální vazby a další nové dovednosti, zkušenosti a návyky.

Předškolní období je klíčové období, kdy dítě získává první volnočasové návyky. V tomto období je ovlivňování volného času při výběru volnočasových aktivit klíčové a vychází především z rodiny, která má cílit na smysluplné a bohaté využívání volného času (srov. Hofbauer 2008, str. 73).

Pávková (2008, str. 86) udává, že zájmy v předškolním věku jsou u dítěte nevyhraněné. U těchto dětí převažuje primárně hra. Jejich zájmy jsou ještě labilní, krátkodobé, široké a velmi nahodilé. Nemají ještě rozvinuté schopnosti. Z tohoto se mohou domnívat, že zájem předškolního dítěte navštěvovat zájmový kroužek je nahodilý a krátkodobý.

V podmínkách českého školství jsem nenašla žádný výzkum, který by se problematice postojů k zájmovému vzdělávání dětí předškolního věku věnoval. Podle mého výzkumného šetření mají někteří rodiče předškolních dětí pocit, že jejich předškolní děti zájmové vzdělávání potřebují. Pro některé rodiče to nese i určitou prestiž, se kterou se mohou podělit s okolím. „*Moje dítě navštěvuje uměleckou školu, kroužek angličtiny.*“

Někteří rodiče mají také pocit, že mateřská škola dítě nevzdělává dostatečně, proto je třeba dítě umístit do zájmových kroužků, „*aby z nich něco bylo.*“ Dalším důvodem, proč rodiče přihlašují své děti do zájmových útvarů, je, že je o ně postaráno v čase, kdy se rodiče o děti postarat nemohou. Děti jsou pod dohledem zkušených pedagogů a nic se jim nestane.

Při svém průzkumu u několika svých kolegyň, jsem se dozvěděla, že sdílí spíše negativní postoj k umístování dětí do zájmového útvaru. Podle jejich názoru mateřská škola rozvíjí dítě všestranně, zájmové vzdělávání tedy není v předškolním období u dítěte potřeba. Přiklání se k němu pouze tehdy, pokud má dítě zvláštní nadání. Zde včasný nástup, např. do ZUŠ, hraje roli v rozvoji talentu. Mluví také ze své praxe o přetíženém dítěti. Dítě, které navštěvuje zájmový kroužek, je po skončení pobytu v mateřské škole unavené a přetížené. Pokud mateřská škola nabízí kroužek v dopoledních hodinách, kdy probíhají řízené činnosti, je dítě vytrženo ze společných aktivit se svými vrstevníky.

Otázkou, zda jsou kroužky v mateřských školách přínosem, se zabývá Špačková (2006). Kroužky se v nabídce mateřských škol poprvé objevily v 90. letech, kdy byla nižší porodnost. Mateřské školy o děti, které k nim nastoupí, musely „*bojovat*“ a nabídnout něco navíc než jiné mateřské školy, aby naplnily své kapacity. Tento trend „*kroužků*“ je i dnes aktuální. Rodiče chtějí kroužky v mateřských školách, potvrdilo to i mé výzkumné šetření. Pro rodiče znamenají kroužky v mateřské škole pohodlí, nikam s dětmi nemusí docházet, vše zařídí mateřská škola, která má za jejich děti v době pobytu v MŠ plnou zodpovědnost. Zájmové kroužky dětí předškolního věku tak vychází často spíše z ambicí rodičů a aktuální nabídky v daném místě než ze zájmu nebo potřeb dětí.

Mé předpoklady z mé pedagogické praxe potvrzuje *Yolcu* (2018), který analyzoval v Turecku mimoškolní aktivity předškolních dětí. Zjistil, že při organizaci mimoškolních aktivit v zájmových kroužcích hrají významnou roli očekávání a požadavky rodin a jejich socioekonomický status. Rodiče preferují zájmové kroužky při mateřských školách, které jsou neplacené. Účast dítěte v zájmových kroužcích odůvodňují jako bezpečné místo pro dítě (o dítě je postaráno a volný čas je zorganizován). Rodiče také předpokládají, že zájmová činnost u jejich dítěte vykompenzuje nedostatky v předškolním vzdělávání. Naopak pedagogové MŠ jsou jiného postoje než rodiče. Do organizování zájmových kroužků při MŠ se nehrnou, pokud nejsou donuceni vedením mateřské školy. Argumentují tím, že by dítě mělo mít klidový režim, nemělo by být zahlceno mimoškolními aktivitami. Vedení zájmových kroužků jim nepřijde atraktivní, nedostává se jim patričné

finanční ohodnocení, které je nad rámec jejich práce. Někteří ředitelé předškolních zařízení v Turecku jsou tedy nuceni přijmout externího pracovníka, který mimoškolní aktivity povede.

Podobný výzkum na toto téma v České republice chybí. Navážu tedy na zmíněného autora a realizuji podobný výzkum v českých podmínkách. Hlavním cílem této diplomové práce bude zjistit, jaké postoje zastávají rodiče a pedagogové MŠ k zájmovému vzdělávání předškolních dětí. Zaměřím se také na srovnání těchto postojů. Dílčí výzkumné otázky budou řešit, jaká úskalí pozorují pedagogové MŠ a rodiče předškolních dětí u zájmového vzdělávání dětí předškolního věku, a v čem vidí naopak přínos zájmového vzdělávání této věkové skupiny.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola se věnuje postojům, jejich definici, funkci a metodám jejich zkoumání. Další kapitola se zaměří detailně na zájmové vzdělávání, kde rozeberu zájmové vzdělávání dětí předškolního věku a zaměřím se také na zájmové vzdělávání, které se realizuje v mateřských školách.

Vlastní kvalitativní výzkumné šetření realizované metodou rozhovorů (výzkumná data jsem analyzovala pomocí metody zakotvené teorie) jsem zařadila do kapitoly číslo tři, přičemž v kapitolách, které po třetí kapitole následují, se pokusím podstatná témata identifikovaná v rozhovorech s učitelkami MŠ a s rodiči (matkami) dále rozvést a vztáhnout k odborné literatuře.

V kapitolách čtyři až šest se budu věnovat vývojovým specifikám dětí předškolního věku, jejich hře a obsahu předškolního vzdělávání, jelikož tato témata vyplynula na základě kvalitativního výzkumného šetření u pedagogů mateřských škol a rodičů předškolních dětí. Nakonec se pokusím o diskusi výše uvedené otázky a o formulaci závěrů vyplývajících z této práce.

1 Postoje

V této kapitole rozeberu definice postojů od různých autorů. Detailněji popíši dělení postojů dle různých kritérií. Zaměřím se také na to, k čemu postoje slouží a jaké plní funkce. Kapitulu uzavírám přehledem metod využívaných při zkoumání postojů. Moje diplomová práce se především zaměřuje na zjištění postojů pedagogů MŠ a rodičů k zájmovému vzdělávání dětí předškolního věku. Je tedy důležité shrnout si dostupná teoretická východiska, která využiji k interpretaci výsledků mého výzkumného šetření.

Poprvé se pojem „postoj“ objevil v sociologii a sociální psychologii. Tento pojem vnesli W. J. Thomas a F. Znaniecki v roce 1918 ve své práci o polském rolníkovi na půdě Evropy a Ameriky. Vymysleli definici postojů, která se neujala, ale jejich pojetí postoje bylo přijato. Postoj chápali jako „*individuální protějšek společenské hodnoty, hodnotu jako to, co je, objektem společensky důležitým*“. (Nakonečný 2009, str. 239).

G. W. Allport (cit. podle Nakonečný 2009, str. 239) definuje postoj následovně: „*Postoj je mentální a nervový stav pohotovosti, organizovaný zkušeností, vyvíjející direktivní nebo dynamický vliv na odpovědi individua vůči všem objektům a situacím, s nimiž je v relaci.*“

Postoje se již v minulosti snažilo definovat mnoho autorů. Fishbein a Ajzen (cit. podle Hayesová 2003, str. 95) postoje definovali jako: „*Naučené predispozice k celkově příznivé nebo nepříznivé reakci na daný objekt, osobu či událost.*“ Z této definice vyplývají tři rysy postojů. Postoje jsou naučené, konzistentní a týkají se příznivých nebo nepříznivých reakcí.

Krech, Crutchfield a Ballachey (cit. podle Hayesová 2003, str. 95) definují postoje následovně: „*Postoje jsou stabilní systémy pozitivního nebo negativního hodnocení, emočních pocitů a technik jednání týkajících se sociálních cílů.*“ Tato definice navíc dodává, že postoje se týkají i jednání.

Vágnerová (2004, str. 291) definuje postoje jako: „*Získané dispozice k určitému hodnocení a z toho vyplývajícím specifickému způsobu chování v různých situacích, resp. ve vztahu k nějakým objektům.*“

Další definice od Osgooda, Suciho a Tannenbauma (cit. podle Hayesová 2003, str. 95) zní: „*Postoje jsou predispozice k reakci, které se od jiných stavů připravenosti liší hodnotícím charakterem reakce, ke které predisponují.*“ Z této definice vyplývá, že se postoje podobají mentálnímu „nastavení“, ale obsahují hodnotové složky, které jsou důležité.

Ve vztahu k mému výzkumnému šetření bych se nejvíce ztotožnila s definicí od Hartlové a Hartla (2015, str. 442), kde postoj definují jako „*sklon ustáleným způsobem reagovat na předměty, osoby, situace a na sebe sama.*“ Uvádí, že postoje jsou součástí osobnosti, mají souvislost se sklony a zájmy osobnosti. Postoje předurčují poznání, myšlení, chápání a cítění. Postoje získáváme během života, primárně výchovou, sekundárně širšími sociálními vlivy (veřejné mínění, sociální kontakty aj.).

Postoje jsou popisovány pomocí tří složek:

- 1) **Kognitivní složka:** Ajzen (cit. podle Hayesová 2003, str. 96) uvádí, že kognitivní složka obsahuje myšlenky, které osoba má o předmětu postoje. Vágnerová (2004, str. 292) kognitivní složku definuje jako: „*souhrn informací a z něho vyplývající názor na situaci či objekt, k němuž jedinec zaujímá nějaký postoj.*“
- 2) **Emocionální složka** sestává z toho, co osoba cítí k předmětu postoje, tedy z emocí či emocionálních reakcí (Ajzen, cit. podle Hayesová 2013, str. 96). Vágnerová (2004, str. 292) tuto složku představuje jako: „*význam situace či objektu pro daného jedince, který se projeví emocionálním hodnocením, prožitkem, jaký tento podnět vyvolává. Ten může být příjemný nebo nepříjemný a vzhledem k tomu lze rozlišovat pozitivní či negativní postoje, které mívají různou intenzitu.*“
- 3) **Konativní nebo behaviorální složka** obsahuje sklony k chování či jednání ve vztahu k předmětu postoje (Ajzen, cit. podle Hayesová 2013, str. 96). Podle Vágnerové (2004, str. 292) je složka konativní vnějším projevem postoje, je to tendence reagovat, resp. jednat určitým způsobem. Rozumová a emoční složka postoje ovlivňují chování.

Postoje lze také dělit podle různých kritérií (Hartlová a Hartl 2015, str. 442): citové a poznávací, kladné a záporné, verbální a neverbální, skryté a zjevné, silné a slabé, soudržné s nesoudržné, vědomé a nevědomé, individuální a skupinové nebo stálé a proměnlivé.

Mnou zkoumané postoje rodičů a pedagogů mateřských škol (viz kap. 3) jsou postoje individuální a dotýkají se všech tří složek. Kognitivní složka je obsažena např. ve znalostech, na které respondenti odkazovali, nebo v argumentech, jimiž zdůvodňují své názory. Emocionální složka postojů se nejvíce projevila v tématu zájmové výuky cizího jazyka pro děti předškolního věku; emocionální projevy jsem v rámci rozhovorů zaznamenávala jen okrajově, např. formou poznámek k tomu, jak se respondent při rozhovoru projevoval (např. smích). Konativní složky postojů se dotýkaly výpovědi respondentů, ve kterých popisovali své jednání (např. Míša, 28 let, přihlásila svoji dceru na taneční kroužek, protože viděla zájem dcery o tanec, a to i přes nesouhlas tchýně, a takto prosadila svůj pozitivní postoj k zájmovému vzdělávání: „*Ona byla proti, protože to zaslechla v různých rádiích, a že spousta psychologů doporučuje, jak se ty děti nemají prostě zatěžovat. A že ty děti nemají žádnéj volnej čas. Ale to je její názor.*“)

1.1 Funkce postojů

Postoje obsahují určitý individuální význam, patří mezi zkušenosti organizované vztahy k hodnotám. Katz (cit. podle Nakonečný 2009, str. 248–249) rozlišuje čtyři funkce postojů:

- a) **Instrumentální, adjustační nebo utilitární funkce** – Postoje nám ukazují zkušenost, která je zobecněná. Pozitivní zkušenost si utváříme k objektům, které si spojujeme s odměnami, které díky nim můžeme očekávat. Negativní postoje jsou sdružované se zkušenostmi, ke kterým vnímáme určitou averzi. Instrumentální funkci postojů v rámci svého výzkumného šetření spatřuji v plošném pozitivním postoji k zájmovému vzdělávání u skupiny rodičů. Rodiče předškolních dětí mají obecně pozitivní postoj k zájmovému vzdělávání. Mají pocit, že zájmové vzdělávání je v tomto věku vhodný doplněk vzdělávání předškolního. Zpravidla neřeší otázku, zda dítě vůbec na nějaký kroužek přihlásit, ale spíše otázku, na jaký kroužek je přihlásí. Docházku předškolního dítěte na zájmový kroužek v podstatě přijímají jako sociální normu, které se přizpůsobili.

- b) **Ego-defenzivní** – Postoje slouží jako ochrana, chrání integritu osobnosti. Mohou např. snižovat úzkost nebo kompenzovat negativní složky sebepojetí. Pomocí postojů také dokážeme předcházet hrozbám zvenčí a dokážeme snadněji zvládat konflikty a stresové situace. V rámci mého výzkumného šetření lze ego-defenzivní funkci postojů vnímat např. ve výpovědích matek o ideálním počtu zájmových kroužků. Matka, jejíž dítě navštěvuje jeden zájmový kroužek, konstatuje, že tři zájmové kroužky je už moc. Naopak matka, jejíž dítě je zapsáno ve třech kroužcích, kritizuje matky, které mají zapsané dítě v zájmovém kroužku denně nebo na více kroužcích v jednom dni. Je zajímavé si všimnout gradace těchto postojů.
- c) **Hodnotově expresivní** – Jedinec nachází uspokojení ve vyjádření postojů, které realizuje například v náboženském nebo politickém životě.
- d) **Kognitivní** – Lidé mají tendence k uspořádávání poznatků o světě a sobě samém, snaží se hledat určitý řád, chápat smysl událostí, hledat mezi nimi vztahy. Chtějí strukturovat svou zkušenost. Nejedná se o funkci, která je čistě kognitivní, ale také o subjektivní význam poznatků. V rámci svého výzkumného šetření jsem si všimla, že funkce kognitivní je patrná ve výpovědích některých matek. Např. Jitka (37 let) nejdříve chtěla pro svého syna mateřskou školu, která provozuje zájmové vzdělávání, nakonec z tohoto kroku racionálně slevila a zvolila mateřskou školu, která je blíže jejímu bydlišti, což je výhodnější místo jak pro matku, tak pro prarodiče.

Smith, Bruner a White (cit. podle Hayesová 2003, str. 97) se domnívají, že při vyjadřování postojů mají významnou roli sociální omezení a sociální strategie. Postoje vnímají jako hlavní nástroje, které umožňují kontakt s realitou. Uvádějí tři funkce postojů, kterými jsou: hodnocení objektů, sociální přizpůsobení a externalizace. Hodnocení objektů pomáhá usměrňovat postoje, naše reakce vůči věcem a událostem v okolí. Nemusíme stále, když se s nimi setkáme znovu, hledat vhodný způsob reagování. Vyjádření názorů má také řadu sociálních funkcí, např. posilování sociálních vztahů, zvyšování skupinové soudržnosti apod. Externalizací se rozumí spojování nevědomých motivů či vnitřních stavů s něčím, co právě probíhá v bezprostředním okolí.

Vágnerová (2004, str. 291) popisuje funkci postojů více. Tvrdí, že postoje slouží ke snadnější orientaci ve světě. Pomáhají nám porozumět a uspořádat, co jsme ve světě prožili, do přehledných a předpověditelných struktur. Slouží také ke kategorizaci informací, které člověk získává, a dává informacím specifický význam. Jako další funkci postojů Vágnerová (tamtéž) vnímá: „*Dodávání jistoty v řešení různých problémů.*“

Vysvětluje, že z této funkce vyplývají základní modely chování, které společnost považuje za vhodné. Tendence, které jsou odlišné, společnost odmítá a trestá.

Postoje podle Vágnerové (2004, str. 292) slouží také k regulaci chování. Jsou shodné s normami a hodnotami určité společnosti, ze které tyto postoje vycházejí. Postoj je také prostředkem autoregulace a dopomáhá k sociální integraci jedince. To je důvodem, že člověk jedná v souladu se svými postoji. Poslední funkcí postojů je pak funkce ochranná. Postoje mohou znamenat obranu před pocity, které nám nejsou příjemné, před pocity nejistoty i před ztrátou sebeúcty.

1.2 Kvantitativní zkoumání postojů

Hartlová a Hartl (2015, str. 442) uvádí, že postoje lze měřit kvantitativně pomocí škály nebo analyzovat obsahově podle vztahu k hierarchii hodnot.

Gavora (2000, str. 92) uvádí, že k měření postojů a názorů lidí je vhodné použít Lickertovy škály. Tyto škály obsahují výroky a stupnice. Na stupnici člověk vyjadřuje stupeň svého souhlasu nebo nesouhlasu s daným výrokem. Lickertovy škály není těžké sestavit a jejich výhodou je ve snadném vyhodnocení. F. N. Kerlinger (cit. podle Pelikán, 2011, str. 131) mluví také o používání škál k měření postojů a nazývá je postojové škály, které dělí na:

Sumační posuzovací škály

Sumační postojové škály jsou v podstatě škály Lickertova typu. Jedná se o soubor postojových položek, které jsou v postojové hodnotě rovnocenné. Tyto položky jsou sestaveny tak, aby mapovaly určitý základní postoj. Jedinec, který je dotazován, pak reaguje na každou z uvedených položek určitou mírou souhlasu či nesouhlasu. Lze zde využít třípólového typu vyjádření: „*souhlasím*“ (3), „*nemohu se jednoznačně vyjádřit*“ (2), „*nesouhlasím*“ (1). Stejným způsobem lze využít pětistupňový typ vyjádření či sedmistupňový. Soubor číselných hodnot, které odpovídají výpovědím respondenta, pak sečteme, čímž získáme hodnotu postoje respondenta k určitému jevu, podnětu nebo osobě (Pelikán 2011, str. 131–132).

Škály zjevně stejných intervalů

Typ škály zjevně stejných intervalů bývá také nazýván Thurstoneovými škálami zjevně stejných intervalů. V přiřazování postojového skóre jedincům se tento typ neliší od předešlého. Rozdíl spočívá v tom, že k této škále jsou přiřazovány hodnoty, které označují sílu postoje souhlasné odpovědi k určité položce. Tyto položky jsou seskupovány do jednoho souboru tak, že je odlišuje škálová hodnota, která je určována škálovacím postupem. Položky vybíráme tak, aby mezi nimi byly stejné intervaly v konečné škále (Pelikán 2011, str. 132). V případě, že je zachována velikost intervalů mezi jednotlivými body škály, je možné vyhodnocovat odpovědi s využitím výpočtu aritmetického průměru.

Kumulační škály

Je nejméně využívaný typ škály v pedagogickém výzkumu. Je složena z položek, které měří jednu proměnou. Jsou řazeny za sebou tak, aby na sebe obsahově navazovaly. Často jsou tyto položky řazeny např. od nejnáročnější k nejsnadnějším nebo od nejobecnějších k nejkonkrétnějším. Každá položka je však závislá na té, co jí předcházela (Pelikán 2011, str. 133).

1.3 Kvalitativní zkoumání postojů

Metody, které můžeme při kvalitativním výzkumu postojů využít, jsou pozorování a rozhovor. Obě tyto metody mohou přispět k hlubší analýze postojů. Kvalitativní výzkumné šetření postojů je z hlediska časové náročnosti méně využíváno, ale nelze je nahradit (Šafránková, Kocourková 2011, str. 418).

Jedním z hlavních rysů kvalitativního výzkumu je aspekt dlouhodobosti. Kvalitativní výzkum potřebuje svůj čas. Je potřeba se k němu i několikrát vrátit. Dalším rysem je také intenzivnost a podrobný zápis. Pozorovatel se snaží téměř vše, co se v daném prostředí odehrává, zaznamenat. Může si pomoci audiofonními nebo obrazovými záznamy, které mu poté pomohou v analýze, a výzkumná data patřičně zafixuje (Gavora 2000, str. 142).

1.3.1 Pozorování

Pozorování můžeme popsat jako dlouhodobé, reflexivní a systematické sledování. Pozorujeme dění, které probíhá ve zkoumaném terénu, snažíme se dosáhnout cíle, kterým je objevení a reprezentování sociálního života a jeho procesu. Pozorovatel se do jisté míry aktivity účastní, ale zůstává spíše v ústraní. Aktivity spíše sleduje, než je iniciuje (srov. Švaříček, Šed'ová 2007, str. 143).

Švaříček a Šed'ová (2007, str. 143–144) vidí výhody pozorování v možnosti deskriptivně zachytit, co se děje v dané situaci a jak situace vypadá. Pozorování také pomáhá pochopit kontext v situaci, ve které se výzkum odehrává. Tato metoda pomáhá výzkumníkovi být otevřený vůči problému v celé jeho šíři a nespolehat se pouze na obsah, který najdeme v teoretické literatuře. Pozorování také pomáhá zachytit rutinní situace, o kterých většinou respondent v rámci rozhovoru nehovoří. Výzkumník také pomocí této metody může objevit jevy, kterým se doposud nikdo nevěnoval a utvořit si na tyto jevy vlastní názor.

Metodu pozorování nelze k zjištění postojů samostatně použít, protože je často obtížné a může být i zavádějící z pozorované situace související postoje vyvozovat. Je však prospěšné metody propojovat, a pozorování tak můžeme využít jako doplňkovou metodu k metodě rozhovoru. Pomocí pozorování můžeme podhalit a zjistit doplňková fakta. Můžeme pozorovat například řeč těla respondentů, v jakém jsou aktuálním citovém rozpoložení atd. Pomůže nám to zjistit relevantnost výzkumných dat a můžeme s daty při interpretaci lépe pracovat.

1.3.2 Rozhovor

Metoda rozhovoru je nejvíce využívanou metodou kvalitativního výzkumného šetření. Používá se pro něj také označení hloubkový rozhovor (in-depth interview) a tento pojem lze definovat také jako nestandardizované dotazování, které probíhá s jedním účastníkem pomocí několika otevřených otázek (srov. Švaříček, Šed'ová 2007, str. 159).

Kvale (1996, str. 5–6) definuje hloubkový rozhovor jako metodu „*jejímž účelem je získat vylíčení žitého světa dotazovaného s respektem k interpretaci významu popsanych jevů.*“ Metodou hloubkového rozhovoru zkoumáme členy určitého prostředí či určité specifické sociální skupiny. Snažíme se získat stejné pochopení, jako mají právě

tito členové skupin. Za pomoci otevřených otázek může výzkumník porozumět pohledu jiných lidí, aniž by se omezoval otázkami v dotazníku. Tato metoda pomáhá k zachycení výpovědi v přirozené podobě (srov. Švaříček, Šed'ová 2007, str. 160).

Obě metody kvalitativního výzkumného šetření jsem u svého výzkumu propojila. Pokud jsem pozorováním zjišťovala nějaké nejasnosti a pozorovala neklid respondenta, otázku jsem přeformulovala a položila ji znovu jindy během rozhovoru. V rozhovorech jsem se mj. také doptávala na věci, kterých jsem si dříve povšimla v jednání respondentů, pokud jsem respondenty dříve znala.

2 Zájmová činnost a zájmové vzdělávání

Kapitola o zájmové činnosti a zájmovému vzdělávání je pro mé výzkumné šetření klíčová. Chci, aby si zde čtenář ujasnil pojmy, které se k zájmové činnosti a vzdělávání vztahují. Pomohou mu pochopit pozdější vztahy mezi vzděláváním předškolním a zájmovým, kde budu rozlišovat jejich rozdíly a shody. Uvedu zde definici zájmového vzdělávání a zájmové činnosti. Zaměřím se na funkce zájmového vzdělávání, které detailněji popíšu. Zmapuji také zájmové vzdělávání předškolních dětí, jaké jsou zde možnosti a v jakých organizacích je realizováno. Zaměřím se také na zájmové vzdělávání realizované přímo v mateřských školách.

Kaplánek (2017, str. 123) uvádí, že zájmovou činnost můžeme chápat jako cílevědomou aktivitu, která se zaměřuje na rozvoj individuálních potřeb, zájmů a schopností. Uvádí, že je důležité odlišovat zájmovou činnost od tzv. koníčku, kde koníček je spíše oblíbená činnost, která je realizována ve volném čase, ale nemá jasný záměr, cíl. Zájmová činnost může být i součástí výchovného působení, které je systematické a svým účastníkům může pomoci v kompenzaci neúspěchů v činnostech, které se jim nedaří, např. neúspěchů ve formálním vzdělávání.

Zájmové vzdělávání je definováno v § 111 školského zákona jako vzdělávání, které poskytuje jeho účastníkům naplnění volného času zájmovou činností, která se zaměřuje na různé oblasti. Zájmové vzdělávání jeho účastníkům nenabízí žádný stupeň vzdělání. Nabízí aktivity, které podporují rozvoj osobnosti a kompenzují jednostrannou zátěž vznikající ze školy.

Šerák (2009, str. 503) definuje zájmové vzdělávání jako „*system krátkodobých i dlouhodobých organizačních forem, které umožňují edukační, rekreační, poznávací a tvůrčí volnočasové aktivity účastníků, realizované neformálním i informálním způsobem a směřující k saturaci jejich individuálních zájmů, k rozvoji a kultivaci osobnosti a k celkovému zlepšení kvality života jedince.*“

2.1 Funkce zájmového vzdělávání

Pávková a kol. (2008, str. 37) hovoří o důležitosti zájmového vzdělávání, které dává příležitost jedinci racionálně nakládat se svým volným časem a rozvíjí potřeby celoživotního vzdělávání v oblasti zájmu. Zájmová činnost je také velmi prospěšná v oblasti duševní hygieny. Jakým způsobem odpočíváme a dokážeme se bavit, se odráží na našich dalších studijních či pracovních výsledcích. Celoživotní zájmy, které jsou hodnotné a trvalé, mohou také pozitivně ovlivnit partnerské vztahy a výchovu dítěte v rodině. Účast v zájmovém vzdělávání je také prospěšná v oblasti prevence patologického chování a dalších problémů, jako je záškoláctví, závislost na drogách, agresivita, gamblerství apod.

Literatura však neuvádí funkce zájmového vzdělávání specificky pro předškolní děti (nelze např. předpokládat, že by výše uvedená prevence gamblerství byla relevantní pro čtyřleté dítě). Popisuje pouze mladší školní věk a vyšší věkové kategorie. Přesto se pokusím vztáhnout tyto dostupné informace k věkové skupině předškolních dětí, která je relevantní pro téma mého výzkumu.

Podle Pávkové a kol (2008, str. 39–41) zájmové vzdělávání plní tyto čtyři funkce: výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní.

Výchovně-vzdělávací funkce

Velký důraz je kladen na funkci výchovně-vzdělávací. Instituce, které zájmové vzdělávání realizují, si kladou za cíl rozvíjet schopnosti dětí a mládeže, formovat u nich žádoucí postoje a morální vlastnosti. Snaží se také o uspokojení potřeb a zájmů dětí a mládeže. Celé vzdělávání se děje prostřednictvím zajímavých a pestrých činností. Děti jsou motivovány ke společensky žádoucímu využívání volného času. Získávají nové vědomosti, dovednosti a návyky, které pomáhají rozvoji poznávacích procesů. Dětem je zde umožněn zažít pocit uspokojení a seberealizace. Praktické činnosti a zkušenosti pomáhají mladým lidem utvářet a formovat vlastní názor na život a svět kolem nás.

Výchovně-vzdělávací funkci lze vztáhnout i ke skupině mnou zkoumaných předškolních dětí. Zájmové vzdělávání předškolních dětí si klade stejné cíle i u této věkové skupiny. Instituce, realizující zájmové vzdělávání se snaží rozvíjet schopnosti a dovednosti i u dětí předškolního věku. Aktivity jsou přizpůsobeny věku dítěte a jeho možnostem, činnosti jsou proměnlivé, aby pedagog či lektor udržel maximální možnou pozornost

této věkové skupiny, a to s cílem dětem pomoci něco se naučit (v oblasti poznávací, dovednostní, emocionální, sociální apod.).

Zdravotní funkce

Zdravotní funkce se snaží primárně upravovat režim dne tak, aby pomáhal utvářet zdravý životní styl. Podněcuje a motivuje k pohybovým činnostem na čerstvém vzduchu, které kompenzují dlouhé sezení při vyučování a jsou zdraví prospěšné. Zdravý duševní vývoj také podněcují instituce zájmového vzdělávání pobytem v příjemném prostředí a s oblíbenými lidmi (Pávková a kol., 2008, str. 40).

Tato funkce se vztahuje opravdu spíše až k dětem školního věku. Dítě v mateřské škole má dostatek pohybu celý den. Dopoledne při volných hrách a řízených činnostech je v pohybu a během pobytu venku má dostatek přirozeného pohybu na čerstvém vzduchu. Organizace zájmového vzdělávání tedy nemusí u dítěte předškolního věku kompenzovat dlouhé sezení ve školní lavici. Souhlasím však, že je dobré podněcovat děti k pohybovým činnostem na čerstvém vzduchu i mimo instituci mateřské školy.

Sociální funkce

Tato funkce je uvažována především ve vztahu k rodičům, kteří jsou zbaveni starostí o své děti v době, kdy jsou v zaměstnání. Patří sem ale také nácvik komunikativních dovedností a seznamování se s pravidly společenského chování (Pávková a kol., 2008, str. 40). Sociální funkci můžeme také chápat jako příležitost k vyrovnání sociálních rozdílů mezi dětmi a do určité míry jako příležitost k pomoci dětem ze sociálně slabšího rodinného prostředí. Sociální funkce také zahrnuje navazování nových sociálních vztahů s lidmi, které spojuje stejný zájem (Hájek a kol. 2008, str. 72).

Sociální funkce by se vztahovala i k předškolním dětem. I rodiče předškolních dětí mnohdy potřebují umístit děti ještě někam nad rámec mateřské školy. Ve výpovědích rodičů a pedagogů MŠ v mém vlastním výzkumu často padaly odpovědi, které sociální funkci odpovídají. Nácvik komunikativních dovedností a seznamování se s pravidly společenského chování také odpovídá vývojovému období dítěte předškolního věku.

Preventivní funkce

Poslední zmiňovanou funkcí je funkce preventivní, která se primárně věnuje prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže, jako jsou drogová závislost, kriminalita, záškoláctví, šikana, vandalismus aj. Hájek (2008, str. 72) k preventivní funkci dodává, že

je snadnější problémům předcházet, než je řešit. I náklady spojené s prevencí jsou nižší než náklady na převýchovu, u které není zaručen úspěch.

Preventivní funkci ve výše uvedeném smyslu však považuji za relevantní pouze pro děti školního věku nebo pro mládež. Prevence patologického chování je sice potřeba, ale nemyslím si, že se problematika bezprizorních dětí apod. týká již předškolního období.

2.2 Organizační formy zájmových činností

Volný čas dětí naplňují zařízení zájmového vzdělávání a další subjekty. Zájmová činnost bývá *pravidelná*, kam se zařazuje činnost zájmových útvarů, *příležitostná*, kam spadají exkurze, soutěže, vycházky, olympiády aj. Zařízení se zaměřují na utváření podmínek pro *skupinovou činnost* nebo pro činnost, kde se uspokojují *individuální zájmy*. Určitý druh činností lze realizovat i formou hromadnou, kam se řadí např. sportovní akce či různé slavnosti (Hájek, 2008, str. 168).

Pravidelná zájmová činnost je organizována v zájmových útvarech, které Hájek (2008, str. 169) rozlišuje takto:

- **Kroužek** se řadí mezi menší zájmový útvar. Své členy vnitřně obohacuje. Patří sem např. rybářský, čtenářský a modelářský kroužek.
- **Soubor** je zájmový útvar, který obvykle má více členů než kroužek. Činnost souboru směřuje k veřejné produkci výsledků jeho činnosti. Mezi soubory patří např. divadelní, taneční, pěvecký aj.
- **Klub** je zájmový útvar, který disponuje volnější organizační strukturou. Patří sem např. filmové kluby a fankluby.
- **Oddíl** je útvar, který je součástí většího organizačního celku. Charakterově se podobá kroužku.
- **Kurz** má předem danou délku trvání. Činnost, kterou kurz nabízí, cílí k osvojení nějakých dovedností či vědomostí.

Z hlediska předškolního věku se můžeme typicky setkat s formami, jako jsou kroužek, soubor či kurz. Mezi nejčastěji žádané kroužky se podle rodičů předškolních

děti rádi kroužek výtvarný, sportovních her a kroužek cizích jazyků. Rodiče předškolních dětí také preferují taneční soubory, které se v dnešní době těší velké popularitě. Z kurzů využívají oslovení rodiče (matky) nejvíce kurzy plavání, které mnohdy nabízejí i mateřské školy.

2.3 Zájmové vzdělávání dětí předškolního věku

Hofbauer (2004, str. 108) definuje zájem následovně: „*Zájem je individuální, relativně stálá připravenost člověka zabývat se předměty a aktivitami, které pokládá za významné.*“

Podle Hofbauera (2008, str. 28) zájmové vzdělávání běžně proniká do života předškolního dítěte. Umožňuje tím účastníkům daleko dříve než v minulosti vstupovat do nových prostředí a zvládat různé obsahy a aktivity s nimi souvisejícími. Zájmové vzdělávání má pozitivní vliv na rozvoj osobnosti, pomáhá utvářet vztahy k okolí a připravuje dítě na individuální a společenské uplatnění, které zúročí v rodině, v práci i v samotném volném čase. Instituce poskytující organizované aktivity zájmového vzdělávání pro předškolní děti jsou zejména tyto:

Střediska volného času (domy dětí a mládeže)

Tato zařízení se specializují především na realizaci specializovaných zájmových činností, jsou vedeny pod odborným pedagogickým dohledem. Domy dětí a mládeže mají na starosti organizaci pravidelných kroužků, ale pořádají i soutěže a akce pro širší veřejnost. Organizují také prázdninovou táborovou činnost a nabízení i spontánní aktivity na hřišti či v hernách. Domy dětí a mládeže mohou navštěvovat děti také s rodiči.

Základní umělecké školy

Nabízejí celou škálu aktivit, vzdělávají v hudební, hudebně-pohybové, výtvarné a literárně dramatické oblasti. Jsou průpravou pro další vzdělávání (příprava na studium na střední či vysoké škole uměleckého zaměření). Základní umělecké školy jsou zaměřeny primárně na děti s vyhraněnými zájmy.

Jazykové školy

Zastávají funkci zájmového vzdělávání ve výuce cizích jazyků.

Dětské domovy

Jsou zařazeny do ústavní výchovy a mají v tomto smyslu specifické postavení, nicméně mají také za úkol dbát o hodnotné využívání volného času dětí a mládeže. Snaží se o rozvíjení a kultivaci zájmů dětí a mládeže, které jsou zde umisťovány od 3 do 18 let (nebo do ukončení profesní přípravy) a o které se rodina nemůže nebo neumí postarat. Pedagogové volného času se zde snaží přiblížit dětem takové trávení volného času, aby bylo co nejpodobnější volnému času tráveného s rodinou.

Mateřské školy

Nesmíme opomenout, že zájmové vzdělávání předškolních dětí probíhá také v mateřských školách. Některé mateřské školy ve svých programech začaly navíc nabízet „nadstandardní aktivity“, mezi které patří zejména plavání, hra na hudební nástroj, dramatický kroužek, výuka cizího jazyka nebo výtvarný kroužek (Svobodová 2010, str. 95).

Na ovlivňování volného času, resp. na poskytování nabídky volnočasových zájmových aktivit pro děti předškolního věku se podílí také mnoho dalších subjektů. Jsou to např. různé spolky, sdružení dětí a mládeže, tělovýchovné a sportovní organizace nebo kulturní a osvětová zařízení (např. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Junák, Pionýr, komunitní centra, mateřská centra aj.).

2.4 Zájmové vzdělávání v mateřských školách

Některé mateřské školy ve svých programech začaly navíc nabízet „nadstandardní aktivity“. Mezi tyto aktivity patří zejména plavání, hra na hudební nástroj, dramatický kroužek, výuka cizího jazyka nebo výtvarný kroužek. Podle Svobodové (2010, str. 95) tyto aktivity mnohdy sehrávají důležitou roli při výběru mateřské školy. Rodiče dávají přednost mateřským školám, které nabízejí kroužky. Mají pocit, že mateřská škola bez těchto nadstandardních aktivit není dostatečně kvalitní a jejich dítě zde nedostane dostatečný prostor pro svůj rozvoj.

Svobodová (tamtéž) přitom upozorňuje na úskalí těchto zájmových aktivit v mateřské škole. Poukazuje na nedostatek času v životě předškolního dítěte vlivem zájmových

aktivit. Dítě nemá čas na své zájmy, přemýšlení a snění. Spatřuje zde primárně problém v přetěžování dětí, příliš mnoho aktivit, děti nemají klid a nemají možnost informace vstřebat. Spatřuje také úskalí v narušování společných činností v mateřské škole, nevidí návaznost na ostatní vzdělávání. Dalším kritizovaným aspektem zájmových aktivit v mateřské škole je podle Svobodové (tamtéž) výběrovost. Zájmové aktivity jsou podmíněné pro rodiče, které si je zaplatí nebo jsou pouze pro talentované předškolní děti. Kritizuje také přesouvání dětí z místa na místo, vytrhování z jejich prostředí, které pro dítě předškolního věku hraje významnou roli, kdy dítě potřebuje mít možnost se pevně ukotvit v sociální skupině, ve které by cítilo přijetí. V tomto kontextu Svobodová zmiňuje pojem „*ostrovni dětství*“ uvedený Helusem (2015).

Helus (2015, str. 74) popisuje fenomén „*ostrovniho dětství*“ jako místo, kde mizí přirozené prostředí. Nejvíce zasažena je skupina městských dětí, z jejichž životních podmínek mizí přirozená prostředí pro shromažďování a dobrodružství. Uvádí příklad dětství z Foglarovy knihy „Rychlé šípky“, kde se snaží vysvětlit rozdíl mezi dnešním prostředím pro život dítěte a prostředím z minulé doby. Dnešní děti, především ve městech, nemají možnost nekontrolovaného pohybu jako jejich dřívější vrstevníci. Vznikají nebezpečné zóny, do kterých děti nemají přístup nebo zde nejsou rády viděny.

Helus (tamtéž) říká, že mnoho dnešních dětí je odkázáno k pobytu doma, v bezpečném útočišti svého pokoje. Společnost dítěti dělá počítač, televize a hračky. Děti se pohybují venku pouze za doprovodu rodičů, za cílem organizovaných aktivit. Především jsou to zájmové kroužky, návštěvy a sportoviště. Rodiče mají strach nechat své ratolesti bez dozoru, proto jim vybírají při své nepřítomnosti organizované aktivity, kde mají jistotu, že jsou v bezpečí. Mají strach, že děti při pobytu v nekontrolovaných a potenciálně nebezpečných zónách přijdou k úhoně. Podle Heluse (tamtéž) naopak děti, kterým je přirozená aktivita pohybu mezi vrstevníky odpírána, vyhledávají zálibu v těchto zónách ohrožení a v asociálních excesech.

V zájmovém vzdělávání v mateřských školách spatřuje Svobodová (2010, str. 96) jediný přínos, a to zajištění určitého „nadstandardu“ ve vzdělávání. Přínos těchto aktivit podle Svobodové spatřují pouze rodiče předškolních dětí, nikoliv děti samotné. Většina aktivit ze zájmových kroužků by podle Svobodové mohla být součástí běžného programu mateřské školy nebo už jeho součástí je, takže další doplňkové aktivity považuje za v podstatě zbytečné.

2.5 Výuka cizího jazyka v mateřské škole

Trend dnešní doby je výuka cizího jazyka v mateřských školách. Jak jsem také zjistila ve svém výzkumném šetření, rodiče poptávají především výuku anglického jazyka a mateřská škola, která tuto aktivitu nenabízí, je rodiči vnímána jako málo vstřícná k současným vzdělávacím potřebám.

Zavádění cizího (především anglického) jazyka v českých mateřských školách se v několika posledních letech hojně rozšířilo. Tento trend je propagován i v médiích, která veřejnosti předkládají důležitost včasné výuky cizího jazyka. Předškolní děti si snáze jazyk osvojí a získají tím výhodu pro další vzdělávání v cizím jazyce. Díky mediím se z výuky cizího jazyka na půdě mateřské školy stal také předmět podnikání. Vznikají agentury, které nabízejí výuku anglického jazyka v mateřské škole. Rodičům výuka cizího jazyka připadá jako důležitá součást předškolního vzdělávání. Mají pocit, že jejich děti získají určité základy vědomostí, které pak využijí v pozdějším nástupu na základní školu, kde je výuka anglického jazyka realizována od 3. ročníku (Koťátková, Průcha, str. 45).

Rodičů se k výuce anglického jazyka v mateřských školách staví pozitivně, nicméně odborná strana nese s sebou již značnou skepsi. Výzkumně bylo zjištěno, že výuka anglického jazyka v předškolním období není příliš efektivní (Koťátková, Průcha, str. 46).

Hanušová a Najvar (2007) provedli rozsáhlý výzkum v podmínkách českého školství. Zjistili, že nebyly zjištěny rozdíly ve znalostech anglického jazyka ve vztahu k předchozímu studiu angličtiny. Osoby, které začaly s anglickým jazykem již v mateřské škole, nedisponovaly vyššími znalostmi tohoto jazyka. Výzkum zjistil, že z hlediska úrovně dosažených výsledků nezáleží, kdy jedinec začne s výukou anglického jazyka, zda v mateřské škole, základní škole nebo až na střední škole.

Hráčková (cit. podle Koťátková, Průcha 2013, str. 46) získala při svém výzkumném šetření důležitý poznatek. Zkoumala skupinu dětí ve věku 4–6 let, které docházely na výuku anglického jazyka v mateřské škole. Dvě třetiny těchto dětí nesprávně vyslovovaly v češtině. Především r, ř, l a sykavky. Také zdůrazňovala, že nesprávná výslovnost mateřského jazyka se odrazí i ve výslovnosti anglického jazyka.

Mateřská škola, která realizuje výuku cizího jazyka, není dětem na škodu, je to ale jen způsob jazykových her. V předškolním věku se děti anglický jazyk neučí, pouze si

jeho prostřednictvím hrají. Nemáme žádné důkazy o tom, co si děti z výuky anglického jazyka v předškolním období odnesou. Zkušenosti naznačují, že je to jen velmi malý obsah jazykových znalostí. Tento tristní obsah znalostí může ještě ohrozit nekvalifikovaný lektor, který výuku anglického jazyka vede. Kořátková a Průcha (2012, str. 46) se tedy k výuce anglického jazyka v mateřských školách staví kladně pouze za podmínky, že je zajištěn kvalitní plně kvalifikovaný český učitel nebo ještě lépe rodilý mluvčí angličtiny.

Na druhou stranu Marxtová (cit. podle Mertin, Gillernová 2003, str. 186) upozorňuje na úskalí výuky anglického jazyka rodilým mluvčím. Sama zaměstnala v mateřské škole učitelku z Velké Británie, která měla na starosti výuku anglického jazyka předškolních dětí. Problém nastal ve chvíli, kdy děti potřebovaly pomoci s řešením jejich konfliktů a svých malých starostí. Lektorce chyběla znalost českého jazyka, tudíž jí řešení těchto konfliktů a starostí s českými dětmi činilo velký problém a byla bezradná.

Kdy začít se seznamováním dětí s cizím jazykem? Základní školy mají v rámci vzdělávacího programu výuku cizího jazyka od třetího ročníku. Domnívám se, že výuka cizího jazyka ve třetím ročníku je plně dostačující. Dítě již bezproblémově zvládá čtení a psaní a je sžito se školním režimem. Po stránce jazykové je již také stabilní, logopedické vady bývají v tomto věku již napravené, proto nic nebrání se naplno věnovat výuce cizího jazyka.

Marxtová (tamtéž, str. 187) se domnívá, že vhodným věkem, kdy dítě má začít s výukou cizího jazyka, je kolem pátého roku života. Dítě v tomto věku má zvládnutý svůj mateřský jazyk a má dostačující slovní zásobu. Děti jsou přirozeně spontánní, chybí jim zábrany a kontrola, proto je tato etapa života velice příznivá ke studiu cizího jazyka. Předpokladem k výuce cizího jazyka je správná výslovnost. Pokud ji dítě v pěti letech nemá, má se rodičům dítěte doporučit s výukou jazyka počkat.

Marxtová (tamtéž, str. 188) uvádí, že pro výuku cizího jazyka v mateřské škole je ideální skupina kolem deseti dětí. Optimálně však pět nebo šest dětí, aby dokázaly udržet pozornost. Výuku cizího jazyka by měl učitel pojmut formou hry a zábavy a souvislou řízenou práci neprovádět déle než 10–20 minut. Pedagog, který cizí jazyk vede, by neměl v žádném případě dítě přetěžovat, proto je důležitý tento časový interval dodržovat. Začínají-li děti s jazykem již v mateřské škole, je velice důležité, aby na základní škole na výuku navázaly co nejdříve, aby bylo možné jejich „nastartovanou“ snahu učít se cizímu jazyku dále podpořit.

3 Vlastní výzkumné šetření

3.1 Výzkumný cíl

Cílem mého výzkumného šetření je zjistit postoje rodičů předškolních dětí k zájmovému vzdělání této věkové kategorie. Dále také zjistit postoje pedagogů, kteří působí v mateřských školách, a zjištění o postojích rodičů a pedagogů porovnat. Dílčí výzkumné otázky budou řešit, jaká úskalí pozorují pedagogové MŠ a rodiče u zájmového vzdělávání předškolních dětí a v čem rodiče a pedagogové MŠ vidí naopak přínos zájmového vzdělávání této věkové skupiny. Těžištěm přitom bude zjišťování postojů rodičů a pedagogů MŠ k zájmovému vzdělávání uskutečňovanému při mateřských školách.

3.2 Zvolený typ výzkumu

K mému tématu nebyl dosud publikován žádný výzkum v podmínkách českého školství. Postoje byly zkoumány spíše k předškolnímu vzdělávání, ne k zájmovému. Můj původní záměr byl získat co nejvíce dat pomocí kvantitativního výzkumného šetření a výsledky interpretovat pomocí kvalitativního výzkumného šetření. Na začátku psaní této práce jsem se ale potkala s úskalím, že k problematice mého tématu zatím není dostatek publikací, ze kterých bych mohla načerpat hypotézy k realizaci kvantitativní části. Po konzultaci s vedoucím diplomové práce jsem usoudila, že bude lepší vydat se cestou kvalitativního výzkumu.

Kvalitativní výzkum definuje Creswell (cit. podle Hendl 2005, str. 50) následovně: *„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“*

3.3 Použité metody získávání dat

Ke sběru potřebných dat jsem využila metodu hloubkového rozhovoru. Hloubkový rozhovor definují Švaříček a Šed'ová (2007, str. 159) jako „metodu, jejímž účelem je získat vyličení žitého světa dotazovaného s respektem k interpretaci významu popsaných jevů.“ Pomocí tohoto typu rozhovoru jsou zkoumány členové určitého prostředí či specifické sociální skupiny. Tento typ otevřených otázek pomůže badateli porozumět pohledu jiných lidí, aniž by jej omezil výběr položek v dotazníku. Hloubkový rozhovor výzkumníkovi pomůže zachytit výpovědi a slova v jejich přirozené podobě, což je základním principem kvalitativního výzkumu (Švaříček, Šed'ová 2007, str. 159–160).

Hloubkový rozhovor je dále dělen na polostrukturovaný a nestrukturovaný rozhovor. Já jsem využila rozhovor polostrukturovaný, který má předem připravený seznam témat a otázek. Měla jsem připravené pouze dva tematické okruhy, resp. dvě základní otázky, které jsem respondentům hodlala položit. První okruh byl komplexnější, zahrnoval několik dílčích otázek. Respondentů jsem se ptala: „*Co si myslíte o kroužcích (zájmovém vzdělávání) pro předškolní děti? Jaký na to máte názor? Co si myslíte, že je vůbec důvodem, že rodiče přihlásí své dítě na zájmový kroužek? Co je k tomu vede?*“ Dále jsem se respondentů intuitivně doptávala podle jejich reakcí. Druhá základní otázka zněla: „*Co si myslíte o kroužcích při mateřské škole?*“ Zde jsem jako v první otázce zvolila doptávání podle vlastní intuice a reakcí respondentů. Tento otevřený způsob mi umožnil získat více dat, aniž bych předem ovlivňovala své respondenty.

Získaná data jsem fixovala pomocí nahrávky. Hotové rozhovory jsem pomocí nahrávky přepsala do textového dokumentu, abych mohla s daty přehledněji pracovat.

3.4 Popis výzkumného vzorku

Rozhovory jsem vedla s pěti rodiči, kteří mají dítě předškolního věku, a s pěti učitelkami mateřských škol. Výběr závisel na ochotě respondentů ke spolupráci. Oslovila jsem několik rodičů předškolních dětí a pedagogů mateřských škol. Všichni mnou oslovení respondenti byli ochotní rozhovor poskytnout.

Všech pět rodičů má umístěné děti v mateřské škole, ve které působím. Konkrétně tři rodiče byli z pracoviště, kde momentálně působím, dva rodiče jsem oslovila z odloučeného pracoviště, ve kterém jsem působila dříve.

Byli osloveni tři pedagogové z pracoviště mateřské školy, kde působím, jeden pedagog z odloučeného pracoviště téže MŠ a jeden pedagog, který působí v jiné mateřské škole ve stejném kraji. Pro výběr respondentů z řad pedagogů jsem s ohledem na dosažení cíle výzkumu zvolila následující kritéria:

- respondenti musí splňovat potřebnou kvalifikaci pro učitele mateřské školy a v mateřské škole pracovat;
- respondenti musí mít minimálně 5 let praxe;
- respondenti musí být ochotní, otevření poskytnout rozhovor k danému tématu.

Kritérium kvalifikace k vykonávání profese učitelky MŠ jsem zvolila z důvodu, že v některých mateřských školách pracují i nekvalifikované učitelky nebo učitelky, které si potřebnou kvalifikaci dodělávají. Domnívám se, že kvalifikovaná učitelka MŠ má větší přehled v oblasti předškolního vzdělávání a vývojové psychologie. Kritérium minimálně 5 let praxe jsem zvolila proto, že se domnívám, že učitelka MŠ s minimální pětiletou praxí má více zkušeností v oboru než začínající učitelka a pro potřeby mého výzkumného šetření byly zkušenosti z praxe a určitý nadhled daný roky praxe velmi cenné.

Respondenty z řad rodičů jsem oslovila podle těchto kritérií:

- respondenti musí mít minimálně jedno předškolní dítě, které dochází do MŠ;
- respondenti musí být ochotní, otevření poskytnout rozhovor k danému tématu.

Stejně jako u skupiny učitelek MŠ jsem ze stejného důvodu zvolila kritérium ochotu k poskytnutí rozhovoru a otevřenou komunikaci, abych potřebná výzkumná data mohla sebrat. Minimální počet jednoho předškolního dítěte byl plně dostačující pro potřeby mého výzkumu. Rodič samozřejmě mohl mít předškolních dětí více. Spatřovala jsem výhodu, když měl rodič i starší dítě. Mohl mluvit i ze svých zkušeností, které nasbíral se starším dítětem a hodnotit jeho předškolní věk zpětně.

Vedla jsem celkem pět rozhovorů s učitelkami mateřských škol. Všechny učitelky, se kterými jsem vedla rozhovor, byly ve věku od 28 do 58 let. Všechny byly plně kvalifikované, měly středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání. Čtyři učitelky měly své

vlastní děti, jedna je zatím bezdětná. Všechny učitelky znám osobně, předpokládala jsem tedy otevřenou a přátelskou komunikaci a ochotu ke spolupráci.

Všech pět rodičů, s nimiž jsem vedla rozhovory, byly ženy. Počet dětí předškolního věku v domácnosti se lišil. Tři matky měly jedno dítě předškolního věku, jedna matka měla dvě děti předškolního věku a jedna matka měla dítě předškolního věku a dále dvě starší děti staršího školního věku. Všechny matky jsem znala osobně, proto jsem stejně jako u skupiny pedagogů předpokládala přátelskou a otevřenou komunikaci a ochotu spolupracovat. Stupeň vzdělání u rodičů se lišil. Všechny oslovené respondentky měly vystudovanou střední školu s maturitní zkouškou. Jedna respondentka měla dále bakalářský stupeň vysokoškolského vzdělání. Aspekt, zda rodiče dávají děti na nějaký zájmový kroužek, nehrál roli. Chtěla jsem výpovědi od rodičů, kteří se zájmového vzdělávání pro předškolní děti účastní a zároveň výpovědi rodičů dětí, které se aktivit zájmového vzdělávání neúčastní.

Předpokládala jsem, že každá skupina může mít jiný názor, který budu moci porovnat.

3.5 Analýza získaných dat

V této následující kapitole představím výsledky mého výzkumného šetření, ke kterým jsem pomocí metody zakotvené teorie dospěla. Stejnou metodou budu analyzovat jak výpovědi rodičů, tak výpovědi pedagogů MŠ.

„Zakotvená teorie je teorie induktivně odvozená ze zkoumání jevu, který reprezentuje. To znamená, že je odhalena, vytvořena a prozatímně ověřena systematickým shromažďováním údajů o zkoumaném jevu a analýzou těchto údajů. Proto se shromažďování údajů, jejich analýza a teorie vzájemně doplňují. Nezačínáme teorii, kterou bychom následně ověřovali. Spíše začínáme zkoumanou oblastí a necháváme, ať se vynoří to, co je v této oblasti významné.“ (Strauss, Corbinová 1999, str. 14) Analýza pomocí metody zakotvené teorie se skládá ze tří hlavních typů kódování (tamtéž, str. 40): otevřené, axiální a selektivní kódování.

Otevřené kódování

Tento typ kódování se zabývá kategorizací pojmů na základě pečlivého studia údajů z daného výzkumného šetření. Bez tohoto prvotního postupu nelze pokračovat v analýze. Při otevřeném kódování jsou údaje rozebírány a dále se porovnávají, kde se zjistí rozdíly a podobnosti. Data se takto zpřehledňují, aby bylo možné objevit, která sdělení jsou podstatná pro zkoumanou otázku.

Axiální kódování

Tento způsob kódování spojuje údaje z otevřeného kódování a vytváří spojení mezi kategoriemi. Pomáhá kategorie dále rozvíjet a také uspořádat a identifikovat, které kategorie jsou pro porozumění zkoumaného jevu klíčové. Pomocí techniky axiálního kódování jsem se snažila odhalit vazby mezi jednotlivými kategoriemi, ze kterých jsem následně pro přehlednost vytvořila paradigmatický model, který obsahuje následující prvky (srov. Strauss, Corbinová 1999, str. 70–78):

- **Příčinné podmínky** – ukazují případy dění nebo událostí, které vedou k výskytu či vzniku nějakého jevu.
- **Jev (fenomén)** – je hlavní myšlenka, dění, událost, případ, zaměřuje se na ně soubor zvládajících nebo ovládajících jednání nebo také interakcí, ke kterým má soubor jednání nějaký vztah.
- **Kontext** – představuje soubor vlastností, které jsou konkrétní a náleží jevu; představuje konkrétní soubor podmínek, uplatňují se zde strategie jednání, ale také interakce.
- **Intervenující podmínky** – představují události, které ovlivňují v daném kontextu strategie jednání.
- **Strategie jednání** – řadíme sem aktivity, které poskytují odpovědi nebo reakce na fenomén a intervenující podmínky.
- **Následky** – můžeme je chápat jako důsledky strategií.

Selektivní kódování

U procesu selektivního kódování se zpravidla vybere jedna centrální kategorie, která je pak uváděna systematicky do vztahu k ostatním kategoriím. Dále tyto vztahy postupně ověřujeme a kategorie, u kterých je to potřeba, dále rozvíjíme.

3.5.1 Výpovědi učitelek MŠ

V odpovědích na výzkumné otázky kladených učitelkám MŠ („*Co si myslíte o kroužcích (zájmovém vzdělávání) pro předškolní děti? Jaký na to máte názor? Co si myslíte, že je vůbec důvodem, že rodiče přihlásí své dítě na zájmový kroužek? Co je k tomu vede?*“) jsem identifikovala následující kategorie: AMBICE RODIČŮ, VÝVOJOVÁ SPECIFIKA, ZAHLCENÉ DÍTĚ, CIZÍ JAZYKY, SLUŽBA RODIČŮM, NEGATIVNÍ DOPADY, MÓDNÍ TREND.

AMBICE RODIČŮ

„*Myslím si, že ten čas, kdy je ty rodiče odloží do nějakých těch kroužků, v podstatě jenom proto, aby se chlubily matky mezi sebou, náš chodí na to a náš chodí na to, mně to přijde prostě zbytečný.*“ (Jana, 53 let)

„*Já si myslím, že to jsou ambice rodičů. Protože oni třeba chtějí, aby umělo jazyky. Protože nevím, že by mi tříletý dítě říkalo, že chce jít na kroužek.*“ (Martina, 47 let)

„*Myslím si, že když ty děti fakt mají ty ambiciózní rodiče. A daj je třeba na angličtinu s tím, že fakt chtěj, aby uměli anglicky, tak ty děti cítí ten tlak, kterej je na ně vynaloženej.*“ (Eliška, 28 let)

„*Rodiče jsou ambiciózní.*“ (Eliška, 28 let)

„*Já si myslím, že děti na kroužky dávají hlavně ambiciózní rodiče. Myslí si, bůh ví, co z těch dětí všechno bude. Místo, aby si s dětmi sedli a přečetli jim pohádku a povídali si o ní a děti naučili mluvit, tak je radši pětkrát odvezou do nějakýho kroužku a mají splnino. A myslí si, bůh ví, jak se těm dětem věnujou.*“ (Edita, 58 let)

„*Ona je teď móda mít přehršel kroužků.*“ (Edita, 58 let)

V rámci uvedené kategorie lze podle odpovědí respondentů konstatovat, že pedagogové mateřských škol vidí ambice rodičů jako důležité pro zapsání dítěte do zájmového vzdělávání. Rodiče podle pedagogů MŠ na své děti vyvíjí zbytečný tlak, mají pocit, že pokud děti zájmové vzdělávání navštěvovat nebudou již v předškolním věku, nebudou dostatečně připraveny na přestup na základní školu. Kroužky pro své děti podle mínění respondentek vybírají většinou také jen rodiče, děti si v tomto věku ještě samy neřeknou, kam chtějí chodit. Rodič tak zkusí, co dítě bude bavit, proto zkusí i více zájmových kroužků najednou. Některé učitelky mateřských škol také viděly, že rodiče mnohdy své potomky do zájmových kroužků nutí a vyvíjejí na ně tlak. Některé děti na

zájmový kroužek docházet nechtějí a mnohdy se vzpírají, někteří rodiče jsou nekompromisní a své děti k docházce do zájmového kroužku nutí.

Rodiče v docházení na zájmový kroužek spatřují také společenskou prestiž, rodiče se mezi sebou chlubí, kam jejich dítě dochází a co vše umí. Rodiče si také mnohdy chtějí vynahradit, co v mládí oni nemohli nebo neměli. Děti často už od kojeneckého věku s rodiči navštěvují různé zájmové aktivity, se kterými volně pokračují v předškolním věku a dál. Pedagog mateřské školy by viděl větší přínos v trávení volného času v interakci mezi rodičem a dítětem. Jedna učitelka mateřské školy nahlíží na zájmové kroužky pro děti předškolního věku jako na promarněný čas mezi rodiči a dětmi. Spatřuje větší význam v trávení volného času mezi rodiči a dětmi než docházení na zájmový kroužek, kde si dítě společný čas s rodinou neužije.

Jedna učitelka mateřské školy také uváděla, že zájmové kroužky nejenže vychází z ambic rodičů, ale také že podléhají módnímu trendu dnešní doby. Uváděla, že dnes je móda mít spoustu kroužků, ale vidí zde úskalí, dítě si pak samo neumí „pohrát“ a „rozvinout hru“, pokud není vedeno pedagogem MŠ nebo volnočasovým pedagogem.

VÝVOJOVÁ SPECIFIKA

„Pro ty tříleté to ještě není až tak podstatné, protože tam spíš potřebují kontakt s maminkou, ta aby se věnovala všestranně. Tady pro ty pěti-, šestiletý bych řekla, že už jo, tam je důležitá pohybová aktivita, hlavně zkoušet, co je baví.“ (Edita, 58 let)

„Já si myslím, že ten jeden kroužek by klidně mohli mít, ale nejsem žádný nadšenec. Když to vychází ze zájmu dítěte a je to ten pětileták, šestileták, tak by to klidně mohlo bejt.“ (Eva, 45 let)

„Já si myslím, že ty malý od těch tří let, a ty čtyřletý, že by jako neměli chodit na žádný kroužek, že jim bohatě stačí ta školka. A když už, tak třeba s rodičema nějak formou her, aby to bylo nějak zábavný. No a pak u těch předškoláků mi to nevadí.“ (Eliška, 28 let)

„Nějaký dítě přijde do školky, zamává rodiči a je v pohodě, a někdo prostě brečí do šesti let. Pro tyhle citlivější děti bych to dělala s těma rodičema...“ (Eliška, 28 let)

„Tady spíše jde o to, aby si užili té maminky co nejvíc a toho dětství. A ty kroužky mít až jako starší. (Edita, 58 let)

V rámci této kategorie lze konstatovat, že v otázce účasti předškolních dětí na zájmovém vzdělávání je podle výpovědí respondentek klíčový věk dítěte, resp. jeho vývojová specifika. Učitelky MŠ spatřují velký rozdíl mezi dítětem, kterému jsou tři nebo

čtyři roky a kterému už bylo šest let. Tuto skutečnost mohu potvrdit i sama ze svých zkušeností předškolního pedagoga. Učitelky uvádí, že pro většinu tříletých dětí je složitá i adaptace na mateřskou školu, natožpak aby mělo ještě nějaké zájmové kroužky. Tříleté děti nemají ještě plně zvládnutou sebeobsluhu a bezproblémové odloučení od rodičů. Učitelky mateřských škol vypovídaly, že je také třeba brát v potaz individuální přístup ke každému dítěti. Jsou i děti, které jsou schopny ve čtyřech letech navštěvovat zájmový kroužek s nadšením. Ale spíše se přiklání k věkové hranici pěti nebo šesti let. Domnívají se, že tato věková hranice je vhodná pro první vstup do zájmového vzdělávání a plně dostačující.

Erikson (cit. podle Thorová 2015, str. 381) uvádí, že zájmy dítěte předškolního věku jsou ještě nevyhraněné. Předškolní děti jsou spíše přelétavé, chtějí vše vyzkoušet a osahat si, ale u ničeho nevydrží. K tomuto navazuje odpověď Edity (58 let) „...*tam je důležitá pohybová aktivita, hlavně zkoušet, co je baví*“. Z této výpovědi je zřejmé – a učitelky MŠ se ve svých výpovědích k tomuto stanovisku kloní –, že v předškolním věku hraje důležitou roli pohybová aktivita, kterou může poskytnout jak mateřská škola, tak zájmové vzdělávání, ale i sám rodič. Je také velmi důležité zkusit několik zájmových kroužků a tím zjistit, co dítě skutečně baví a zájmy se pokoušet hledat.

ZAHLCENÉ DÍTĚ

„*Ale co hodně máme ve školce, tak jsou ty děti téma kroužkama strašně přesycený. Že mají každý den nějaký kroužek, mají jeden den keramiku, druhý den pohybovky a prostě že z toho už nemají radost, ale mají to jako povinnost ty kroužky.*“ (Eliška, 28 let)

„*Ale já si myslím, že školcoví děti toho mají ve školce dost. Už tam jsou takhle dost dlouho, že by pak spíš měly být s tou mámou co nejvíc.*“ (Martina, 47 let)

„*Ale ten, kdo má každý den nějaký kroužek, tak to je hrozný. Nemá pak žádný volný čas, vůbec se neumí sám bavit, pořád ho někdo baví to dítě. A když si chce pohrát sám, tak si nepohraje, protože musíš tam a tam. Sežere to strašně času a myslím si, že to dítě to ani nepotřebuje.*“ (Eva, 45 let)

„*Chtějí mít ty děti dokonalý, aby od všeho trošku uměly.*“ (Eliška, 28 let)

V této kategorii většina učitelek mateřských škol vypovídala o hrozbě přetíženého dítěte. Učitelky vypovídaly, že děti, které dochází na více než dva kroužky jsou kroužky přetížené. Děti jsou pak mnohdy unavené a protivné, nemají dostatek volného času, který mohou využít ke své volné hře. Schází jim také společný čas s rodiči. Podle učitelek MŠ by rodiče předškolních dětí měly spíše upřednostnit společně strávený volný čas než dítěti

poskytnout přehřel zájmových kroužků. Učitelky konstatovaly, že už samotná mateřská škola je pro dítě velkou zátěží, musí si zvyknout na kolektiv dětí, spolupracovat s nimi, adaptovat se na nové prostředí, přijmout novou autoritu v podobě učitele. Už jen z tohoto důvodu by rodiče neměli přetěžovat své dítě častými zájmovými kroužky. Z tohoto pohledu, v kontextu pedagogiky volného času, stojí rovněž za zmínku, že na zájmové kroužky respondentky pohlížejí jako na aktivitu, která dítěti volný čas ubírá; zájmové kroužky nejsou vnímány jako volnočasová aktivita dětí předškolního věku. A vzhledem k případům, kdy kroužek neodpovídá zájmu dítěte, je také otázka, zda je vůbec vhodné označovat kroužky přívlastkem „zájmové“ (tento přívlastek respondentky, s výjimkou jedné matky ve svých výpovědích ani neužívaly).

CIZÍ JAZYK

„A učit děti cizí jazyk, když neumí pořádně svůj, to taky není zrovna to pravé ořechové“.
(Edita, 58 let)

„Ale k těm cizím jazykům. Myslím si, že děti nejdřív musej umět pořádně česky, musej mít zvládnutou tu logopedickou péči, pak si myslím, že to teprve má nějaký smysl“. (Jana, 53 let)

„Určitě bych nebyla pro angličtinu pro předškolní děti, já bych tam nedávala ty tři, čtyřletý děti malý. Já bych tu angličtinu, když už teda, tak pro předškoláky. Ale přijde mi, že u těch malejch, když ještě neumí ani správně vyslovovat česky a kolikrát jim nerozumíš, tak mi to přijde takový zbytečný.“ (Eliška, 28 let)

Kategorie cizího jazyka se ve výpovědích pedagogů objevila zcela spontánně. Evidentně se jedná o pro ně aktuální téma. Učitelky o cizím jazyce pro předškolní děti začaly mluvit, když padla obecná otázka na kroužky pro předškolní děti. Z cizích jazyků je primárně populární anglický jazyk. Pedagogové ale anglický jazyk u menších dětí vůbec nedoporučují. Učení se cizímu jazyku podmiňují až zvládnutím českého jazyka. Pokud si dítě nenese logopedickou vadu, může anglický jazyk v pěti nebo šesti letech vyzkoušet. Pedagogové ale apelují na to, když už by anglický jazyk byl vyučován, aby byla výuka vedena formou hry a kvalitním lektorem.

POMOC RODIČŮM

„Dělají to rodiče, kteří chtějí, aby byly děti zabavený, že i rodiče jsou v práci nebo tak. Nebo je odvede babička na kroužek, aby o ty děti bylo spíš postaráno. Bohužel, dneska je

doba, kdy mají všichni hypotéky a musí vydělávat, pořád do práce, tak dají někam hlídat. A jedna varianta z toho je, že ho dají na nějaký kroužek.“ (Martina, 47 let)

„Máme vedle školky hned DDM a máme tam s nima úmluvu, že ty pedagogové volného času si pro ně chodí do školky. Vyzvednou si je a odvedou si je na ten kroužek, že takhle pomáhají rodičům... Rodiče nemusí jet z práce a odvézt je na kroužek a pak tam na ně čekat.“ (Eliška, 28 let)

V této kategorii jsem objevila, že jedna z možností, proč dávají rodiče své předškolní děti na kroužek, je další možnost „hlídání“. Tedy určitá pomoc rodičům. Rodiče jsou dnes velmi pracovně vytiženi a provoz mateřské školy jim mnohdy nestačí. Potřebují dítě umístit někam, kde o něj bude postaráno a rodiči to prodlouží čas na práci či osobní život. Z tohoto důvodu vyhledávají rodiče střediska, kde realizují zájmové vzdělávání a zapíší své dítě.

NEGATIVNÍ DOPADY

„To vidím v té třídě, oni ty děti neumí ani rozvinout hru. Tam jenom ty tablety a počítače a televize a nikdo s nima nechodí na procházky.“ (Edita, 58 let)

„Ale ten, kdo má každý den nějaký kroužek, tak to je hrozný. Nemá pak žádný volný čas, vůbec se neumí sám bavit, pořád ho někdo baví, to dítě. A když si chce pohrát sám, tak si nepohraje, protože musíš tam a tam.“ (Eva, 45 let)

„Takže jediné to, že ty děti to prostě otravuje a rodiče je k tomu nutěj.“ (Jana, 53 let)

„Zbytečný vyhazování peněz, ztráta času a promarněný čas mezi rodičema a dětma.“ (Jana, 53 let)

„...tak ty děti cítí ten tlak, kterej je na ně vynaloženej.“ (Eliška, 28 let)

Do této kategorie jsem zahrнула výpovědi o tom, že zájmové vzdělávání dětí předškolního věku může mít negativní dopady na dítě. Učitelky mateřských škol spatřují díky přemíře zájmových kroužků nedostatek volného času dětí. Dítě pak nemá čas na vlastní volnou hru, protože musí do zájmového kroužku. Učitelky se také setkávají s tím, že na děti je ze strany rodičů vyvíjen tlak k docházení do zájmových kroužků. Učitelky si všimají, že některé děti do zájmových kroužků chodit nechtějí a otravuje je to.

Zájmové vzdělávání je v důsledku hodnoceno také jako ztráta času a promarněný čas, kdy by mohl rodič strávit čas se svým dítětem. Společný čas, který dítě tráví v rodině, je podle učitelek daleko cennější než čas strávený v zájmovém vzdělávání.

MÓDNÍ TREND

„Já to vidím ještě těma starýma očima, asi je to tou dobou, že je to všechno jinak.“

(Edita, 58 let)

„Ona je teď móda mít přehršel kroužků a nemají pak děti žádný dětství a neumí si pak ani pohrát.“ (Edita, 58 let)

V této kategorii se objevuje, že zájmové vzdělávání pro předškolní děti je módní trend dnešní doby. Učitelky s delší praxí poukazují na to, že dříve zájmové vzdělávání pro předškolní děti nebylo. Přinesla jej „nová doba“. Učitelky také kritizují, že dnes je móda mít spoustu kroužků, ale na úkor vlastního dětství. Vidí zde úskalí, že děti si neumí ani samy pohrát. Dříve děti podle učitelek dokázaly hru rozvinout a postavit ze stavebnic krásné stavby, dnes se to údajně už tolik nevidí.

V odpovědích na další položenou otázku *„Co si myslíte o kroužcích při mateřské škole?“* jsem identifikovala následující dvě kategorie: KROUŽEK V MŠ JAKO VÝHODA, VÝHODA PRO RODIČE.

KROUŽEK V MŠ JAKO VÝHODA

„Když to nezasahuje do té výchovný činnosti dopoledne, tak si myslím, že když udělá učitelka kroužek třeba od čtyř do pěti, po pracovní době, takhle pro dítě ve školce, tak by mi to nevadilo vůbec. Naopak je tam to prostředí pro děti, který znají, a ještě si můžou zkusit něco jinýho.“ (Eliška, 28 let)

„Třeba ty sociálně slabší, ve školce je mám a ty nechodí nikam, že jo, ty sotva zaplatí školku. Jo, že kdyby byly třeba nějaký kroužky ve školce, třeba bezplatně, tak by to dalo šanci i těmhle sociálně slabším dětem.“ (Eliška, 28 let)

„Ale zase, když to vidím z té druhý strany, ten kroužek není tak špatnej, ty děti se taky dostanou někam jinam.“ (Eva, 45 let)

„A když jsou kroužky pro rodiče s dětma, tak to je ještě hezčí.“ (Eva, 45 let)

Do této kategorie jsem zařadila výpovědi, kde učitelky mateřských škol uváděly výhody, které by byly ve prospěch zájmového vzdělávání v mateřských školách. Jedna učitelka zmínila sociálně slabší rodiny, které si zájmové vzdělávání mimo mateřskou školu nemohou z ekonomických důvodů dovolit. Mateřská škola, která by provozovala bezplatně zájmové vzdělávání pro všechny děti, by dala šanci i těmto sociálně slabším

dětem, které nemají mnohdy možnost z ekonomických důvodů do zájmového vzdělávání docházet.

Dále respondentky uváděly, že pokud je to v možnostech mateřské školy a lze to organizačně zvládnout, nejsou proti zájmovému vzdělávání při mateřských školách. Dítě si také zkusí něco jiného, než umožňuje běžný režim mateřské školy, což vnímají pozitivně. Uvádí, ale že je potřeba dbát, aby zájmový kroužek nezasahoval do řízených činností, které MŠ provozuje dopoledne, ale přiklánějí se spíše k tomu, pokud kroužek realizovat, pak spíše odpoledne, aby se zamezilo překrývání programu, který MŠ běžně má.

Jedna učitelka vnímala kroužky při mateřské škole jako výhodu vzhledem k tomu, že některé citlivější děti, které měly obtížnou adaptaci na mateřskou školu, by mohly reagovat podobně i v zájmových kroužcích. Proto by byl kroužek v mateřské škole výhodou. Děti znají prostředí, své vrstevníky a paní učitelky, které se jim věnují. Jako nejvíce preferovaný zájmový kroužek byl u učitelek mateřských škol kroužek, kam by mohly děti docházet se svými rodiči. Tento typ kroužku by podle učitelek pomohl těm citlivějším dětem zvykat si i na jiné prostředí, než je v mateřské škole, a zároveň by kroužek nebyl alternativou společně stráveného času mezi rodiči a dětmi.

VÝHODA PRO RODIČE

„Kroužek v mateřské škole vůbec ne. Vůbec nevím ani, jak by se to tady jako praktikovalo. Protože si musíš splnit svoji práci, kterou si splníš a máš na ní určitéj čas. A navíc si myslím, že ty děti, vlastně ty kroužky, co dřív byly, že se to líbilo spíš rodičům, protože to bylo zadarmo. A když už za to rodiče mají platit, tak to už se jim nelíbí. Takže... a pak si je teda daj do nějaký organizace, kde za to platí, ale ve většině nevidím žádněj jako přínos. Nebo velkéj přínos. Nemůžu říct, že je to úplně jako blbý, to asi ne, ale jak říkám, spousta aktivit si můžou splnit rodiče s dětma.“ (Jana, 53 let)

„Při školce chtějí kroužky hlavně rodiče. Protože mají prostě rodiče havaj, dítě chodí tam, tam, tam a já nemusím nic, můžu si jít na kávičko.“ (Eva, 45 let)

„Já pro to fakt nejsem, abychom ve školce tady ještě dělali kroužky, což matkám by to vyhovovalo nejlíp, protože by děti nemusely nikam vodit a měly by to bez práce.“ (Jana, 53 let)

„V rozumné míře, nelíbilo by se mi, kdyby to nahrazovalo ty odpolední aktivity. Když je ve školce jeden, dva kroužky, budiž, ale ne aby byl denně nějaký kroužek, protože to

potom pak narušuje celý program v té MŠ. Rodiče pak také spoléhají na to, že školka udělá všechno a oni nic.“ (Edita, 58 let)

V této kategorii uvádím výpovědi učitelek MŠ směřující spíše proti organizování zájmových kroužků při mateřské škole. Respondentky např. uváděly, že realizace kroužků v mateřské škole je možná pozitivní z hlediska zájmu rodičů, ale přitom nabourává časový harmonogram, který v mateřské škole funguje. Kroužky v mateřské škole by tento rozvrh narušily. Některé učitelky si neumí ani představit, kdy by realizace zájmových kroužků v MŠ probíhala.

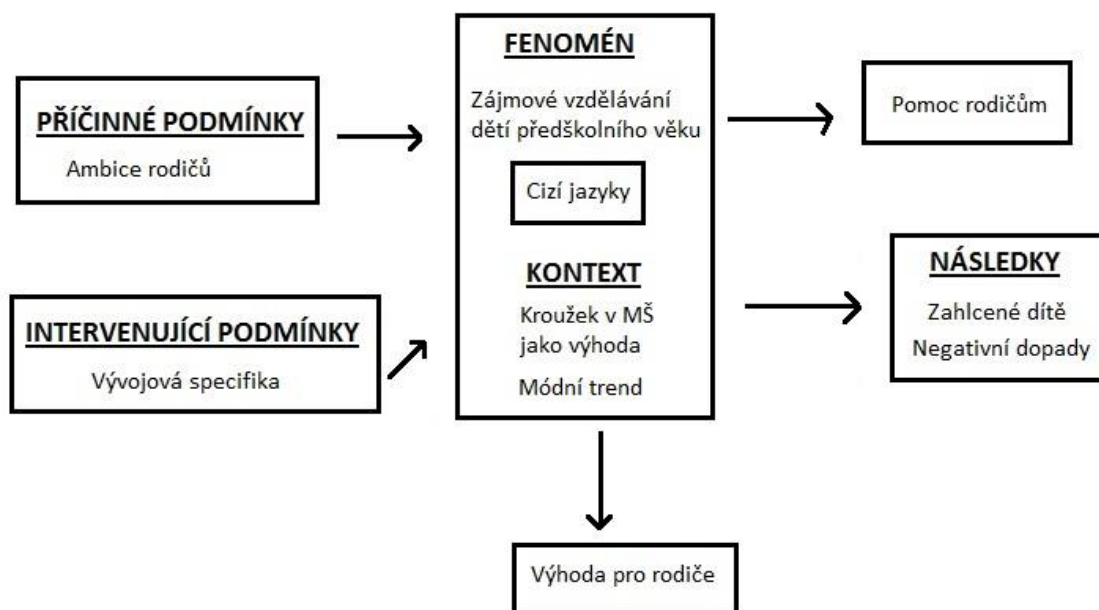
Jedna učitelka uváděla, že dříve zažila výtvarný kroužek, který byl časově koncipován místo pohybu venku. Děti kroužek nebavil, sledovaly své kamarády z okna, jak si hrají venku. Když už by kroužek v mateřské škole měl být, bylo by nutné velice dobře rozmyslet, do jakého časového úseku dne ho zasadit.

Učitelkám mateřských škol se také nelíbí přístup rodičů. Kdo má primární zájem o zájmové vzdělávání v mateřské škole, jsou podle nich rodiče, ne děti. Rodiče berou zájmový kroužek v mateřské škole jako další dobré hlídání, kdy mateřská škola a zájmové kroužky, které provozuje, děti naučí další věci, které pak rodiče se svými dětmi dělat nemusí. Zájmové kroužky v mateřské škole jsou tak nahlíženy jako výhoda pro rodiče. Dává jim to čas navíc, který podle pedagogů využijí pro vlastní potřebu a relaxaci. Učitelky také kritizují, že se vytrácí čas trávený rodiči a dětmi společně. Jedna učitelka dokonce čas, které dítě stráví na zájmovém kroužku, označila jako „*promarněnej čas mezi rodičema a dětma*“.

Následně jsem se snažila popsat vztahy a souvislosti mezi identifikovanými kategoriemi. Využila jsem k tomu paradigmatický model zakotvené teorie a dospěla jsem ke schématu, které je uvedeno na obr. 1.

Jako příčinné podmínky jsem identifikovala ambice rodičů. Ambice rodičů (vedle dalších aspektů, jako je „*móda mít přehršel kroužků*“) jsou jedním z důvodů, proč podle učitelek mateřských škol rodiče přihlásí dítě do zájmového vzdělávání.

Klíčovým jevem v uvedeném modelu je samozřejmě zájmové vzdělávání dětí předškolního věku obecně, ovšem jako zvlášť zdůrazňovaná konkretizace se zde se také objevila kategorie cizí jazyky, které se ukázaly jako nejvíc diskutované odvětví zájmového vzdělávání mezi pedagogy.

Obr. 1: Schéma vztahů mezi identifikovanými kategoriemi (výpovědi pedagogů MŠ)

Z kontextu vyplývá, že zájmový kroužek je současný módní trend. Spatřujeme zde, že kroužek v MŠ je nahlížen jako výhoda, zejm. z toho hlediska, že se jedná o výhodu známého prostředí, ve kterém se děti již pohybují a mohou zde odpadat další náklady na čas zaměstnaných rodičů a výhodou může být i nižší nákladnost finanční, tedy může se jednat také o výhodu ve smyslu podpory dětí ze sociálně slabších rodin. Rodiče, kteří potřebují další „hlídání“, přihlašují děti do zájmových kroužků, aby se mohli věnovat déle své práci. Využívají tento čas také pro svou relaxaci. Mateřská škola dětem nabídne nejen svůj program, ale také nadstandartní aktivity v podobě zájmových kroužků. Rodiči odpadá povinnost s přesunem do jiných organizací, které zájmové vzdělávání realizuje.

K intervenujícím podmínkám řadím vývojová specifika, tj. kategorii kde učitelky MŠ diskutují otázku věku dítěte jako kritérium vhodnosti zájmového vzdělávání pro dítě. Všímají si vývojových specifik těchto dětí. Učitelky tvrdí, že zájmové vzdělávání je spíše pro děti ve věku pěti nebo šesti let, tedy pro ty starší. U dětí tří a čtyř letých doporučují počkat a zbytečně takto malé děti nezahlcovat.

Mezi následky řadím kategorii zahlcené dítě, kde učitelky hovoří o různých úskalích kroužků. Předškolní děti, které dochází do několika zájmových kroužků, vnímají jako přesycené a zahlcené. Učitelky upozorňují, že zájmové vzdělávání je na úkor volné hry, která se ukazuje jako vývojově potřebná. Mezi další následek uvádím kategorii negativní

dopady, kde se ukazuje, že zájmové vzdělávání s sebou nese i negativní dopady v podobě tlaku na dítě a jeho ztrátě volného času, který lze podle učitelek využít lépe - tedy s rodiči.

Strategie jednání, kterou paradigmatický model zakotvené teorie obsahuje, jako samostatnou kategorii neuvádím. Jednáním se ale může rozumět právě to, kdy učitel sám aktivně nabízí zájmový kroužek, nebo kdy realizaci kroužku v MŠ „aktivně odmítá“.

3.5.2 Výpovědi rodičů (matek)

V odpovědích na otázky kladené rodičům (matkám) předškolních dětí – „*Co si myslíte o kroužcích (zájmovém vzdělávání) pro předškolní děti? Jaký na to máte názor? Dochází Vaše dítě do nějakého zájmového kroužku? Co Vás vedlo k tomu dítě přihlásit či nepřihlásit?*“ – jsem identifikovala následující kategorie: VLIV OKOLÍ, VÝVOJOVÁ SPECIFIKA, CIZÍ JAZYK, ZAHLCENÉ DÍTĚ a ZÁJMOVÝ KROUŽEK JAKO POTŘEBA. Překvapilo mě, že pedagogové MŠ a rodiče předškolních dětí odpovídali mnohdy ve shodných kategoriích. V něčem se shodli, v jiných odpovědích se naopak rozcházel.

VLIV OKOLÍ

„Hrozně jsem právě Benika tlačila, aby k těm střelcům na brusle jako chodil. Plakal mi tam, čtyřikrát jsme to teda dali. A jenom já, abych jako splnila to očekávání, že všichni někam chodí, tak já ho tam teda taky budu cpát, tak mi to přišlo, že to vlastně nemá smysl ho tam dávat takhle za každou cenu.“ (Jitka, 37 let)

„Je to teď hrozná móda, aby se maminky mohly vychvalovat, co všechno to jejich dítě dělá a jak je talentovaný.“ (Jitka, 37 let)

„Letos chtěla chodit ještě na zvířátka, ty ji taky bavěj, chodí tam teda se staršíma dětma, je to až pro školáky, ale protože tam choděj zase ty její kamarádky ze vsi, tak jsme jí tam dali taky. Tuhle teda přišla s tím, že by chtěla chodit na balet, že to někde viděla a jedna holčička ve školce chodí.“ (Míša, 28 let)

„Dcera nechtěla nikam sama chodit, pak jsme ji přesvědčili a vyzkoušeli jsme v pěti letech tanečky, ale úplně jí to nebavilo, nebyla z toho nadšená. Chodila tam jenom kvůli nám, aby my jsme byli rádi, že nějaký kroužek má, ale samotnou jí to až tak nebavilo.“ (Lucka, 43 let)

Tato kategorie je zaměřena na tlak či podněty z vnějšího okolí. Rodiče popisovali tlak, který na ně z okolí působí. Uváděli, že „všechny“ děti v předškolním věku nějaký zájmový kroužek navštěvují, rodiče tak nabývají pocitu, že musí přihlásit i své děti, aby o něco nepřišly a měly to, co ostatní. Rodiče si také všímají, že mezi rodiči, především matkami, vzniká soutěživost. Matky předškolních dětí se vzájemně předhánají v tom, jaký zájmový kroužek jejich dítě navštěvuje.

Rodiče také uváděli, že své dítě do zájmového vzdělávání přihlašují z přání, které vychází spíše z rodičů, ne z přání dětí. Dětem se mnohdy výběr zájmového kroužku nelíbí a nechtějí kroužek navštěvovat. Pak už záleží na rodiči, zda dítě do účasti na zájmovém kroužku nutí, nebo zda vyslyší přání dítěte a odhlásí jej.

VÝVOJOVÁ SPECIFIKA

„Tak si myslím, že kroužky mezi tím čtvrtým a pátým rokem. A hlavně ty děti ve třech letech nemají podle mě vůbec šajn, jsou rádi, když se naučí jíst a čůrat a všechny tyhle záležitosti. Oblíknout se a tak.“ (Kačka, 31 let)

„Myslím si, že ty tříletáci jsou na kroužky ještě malý. Ten pátej, šestej rok, ale nejdříve po čtvrtém roce bych to viděla.“ (Lucka, 43 let)

„... a ve čtyřech letech určitě ty kroužky, tam jsou už takový otrkaný a průbojnější.“ (Zuzka, 34 let)

Téma vývojových specifik se objevilo i ve výpovědích pedagogů mateřských škol. Podobně hovořili i rodiče předškolních dětí. Rodiče si všímají vývojových specifik svých předškolních dětí. Rodiče ví, že tříleté dítě nezvládne tolik co už dítě čtyřleté, a uvědomují si tyto rozdíly. Ve třech letech spíše preferují docházet pouze do mateřské školy a dostatečně se na ni adaptovat. Rodiče uvádí, že pokud se dítě v pořádku adaptovalo na mateřskou školu a zvládá dostatečně sebeobsluhu, je možné jej přihlásit i do zájmového vzdělávání. Jako vhodný věk pro první docházení do zájmového vzdělávání rodiče spatřují věk čtyř let, což je o rok méně než z pohledu učitelek mateřských škol.

CIZÍ JAZYK

„Určitě ty jazyky, ta angličtina. V Hradci je to fakt mizérie, nejsou tady vůbec pro takhle malý děti.“ (Zuzka, 34 let)

„U Kubíka ve školce je teď pro předškoláky taky angličtina, tak ho určitě za rok přihlásíme. Určitě to není nic špatnýho, takový ty základy angličtiny.“ (Lucka, 43 let)

„Takže já bych byla za angličtinu ve školce strašně ráda. Takže já jsem pro, aby tu angličtinu to děcko v těch čtyřech, pěti letech slyšelo nějakou nenásilnou formou... Angličtina je celosvětový jazyk, tak proč by nemohla být ve školkách zavedená.“ (Kačka, 31 let)

Kategorie cizího jazyka se spontánně objevila i ve výpovědích pedagogů. Učitelky MŠ cizí jazyk u předškolních dětí nevidí rády. Dávají přednost mateřskému jazyku, který má dítě zvládnout primárně. Sekundárně, po zvládnutí mateřského jazyka bez logopedických vad, může dítě před vstupem do základní školy zkusit cizí jazyk.

Rodiče jsou však jiného názoru. Čím dřív dítě cizí jazyk začne navštěvovat, tím lépe. Mezi rodiči je po cizím jazyce jako zájmovém kroužku největší poptávka. Preferovaným cizím jazykem je anglický jazyk. Rodiče spatřují nedostatek institucí pro výuku anglického jazyka. Někteří rodiče by byli také ochotní platit hodiny anglického jazyka, pokud by byly v MŠ zajištěny. Výhodou by pro rodiče byla výuka anglického jazyka přímo v mateřských školách, kde by zařazení angličtiny mělo být podle rodičů standardem. Objevil se také názor, že pokud dítě začne s cizím jazykem již v předškolním věku, uleví si ve vzdělávání na základní škole, a bude „napřed“, až bude angličtina pro dítě od třetího ročníku povinná vedle ostatních školních povinností.

ZAHLCENÉ DÍTĚ

„A rodiče tam řešili, jak to nestíhají, jak mají bazén, tancování a gymnastika a další, a to mi přišlo teda hodně, hodně teda i fyzické aktivit. Nepřišly mi ty děti šťastný a spokojený, přišlo mi to opravdu hodně.“ (Míša, 28 let)

„Je pravda, že by toho fakt neměly mít moc, aby neměly každé den kroužek.“ (Míša, 28 let)

„Mně přijde, že ty děti jsou přetížený potom. V pondělí mají plavání, ve středu mají tanečky, ve čtvrtek, já nevím, hurá do školičky, a každý den něco.“ (Jitka, 37 let)

„... a to dítě pak nemá žádný prostor na to, aby si odpočinulo, aby si hrálo i doma třeba.“ (Jitka, 37 let)

„Ona ze školky taky chodí vyřízená a pak večer je úplně unavená. Ty děti jsou pak večer už takový unavený a protivný.“ (Zuzka, 34 let)

Tato kategorie se objevila taktéž u pedagogů mateřských škol, kde pedagogové na hrozbu přetížení dítěte upozorňovali. Rodiče také spatřují, že dítě je vlivem několika zájmových kroužků zahlcené a přetížené. Sami rodiče se podivují, jak někteří jejich vrstevníci zapisují děti na velké množství zájmových kroužků. Rodiče si všimají, že děti

pak nemají dostatek času pro svou volnou hru. Všimají si také, že děti chodí domů unavené i z mateřské školy. Celodenní pobyt v mateřské škole je pro dítě také zátěž, a když má dítě po mateřské škole ještě další zájmové aktivity, je to pro ně další zátěž, kterou si někteří rodiče uvědomují. Rodiče zájmové kroužky pro děti chtějí, ale jsou toho názoru, že by zájmové kroužky měly být provozovány s mírou. Většina rodičů přitom tvrdila, že optimální v tomto předškolním věku jsou maximálně jeden až dva zájmové kroužky.

ZÁJMOVÝ KROUŽEK JAKO POTŘEBA

„Já si myslím, že pokud to to dítě zvládá nějakým způsobem, vývojem, a chce to, tak je to jediné dobře, ne to přehánět, ale určitě to ty děti rozvíjí a jsou pak otrkaný. Když pak přijdou do školy a budou jenom ve školce sedět a nikam chodit nebudou a budou jenom v tý školce, tak to podle mě v tý škole nemůžou ustát, protože je to hroznej nápor.“ (Míša, 28 let)

„Já na to mám názor vcelku pozitivní, protože si myslím, že ty děti se začnou aklimatizovat na tu školu a na ty povinnosti, který je tam čekaj.“ (Kačka, 31 let)

„Aby ty děti poznaly i jiný kamarády. Aby se naučily i jiné disciplíně. Jo, ve školce je taky nějaký řád, ale tady ... jo, vlastně je tím motivuješ, aby byly trošku cílevědomý.“ (Zuzka, 34 let).

„Chceme, aby nějaký kroužek v tom předškolním věku už absolvovala. Aby si opravdu zvykla na ten režim, protože jinak je pak přechod na tu základní školu mnohem tvrdší než mateřská školka jenom“. (Kačka, 31 let)

„Děti jsou pak otrkaný i díky tý školce, ale na tom kroužku poznají zase jiný děti. Díky těm kroužkům mají taky více kamarádů, nejenom z tý školky.“ (Zuzka, 34 let)

V této kategorii bylo zřejmé, že rodiče považují zájmový kroužek pro dítě předškolního věku jako potřeba, nebo dokonce nutnost. Rodiče mají pocit, že mateřská škola není pro vzdělání jejich dětí dostačující. Chtějí tedy pro své děti další vzdělávání nad rámec mateřské školy. Rodiče mají pocit, že dítě potřebuje zažít i jiný režim než jen ten, který panuje v mateřských školách. Chtějí, aby dítě poznalo i jiný kolektiv a adaptovalo se i na jiné prostředí, než které je v mateřské škole. Rodiče si myslí, že zájmový kroužek pomůže dítěti v adaptaci na pozdější nástup do základní školy. Jsou toho názoru, že pokud dítě navštěvuje zájmový kroužek již v předškolním věku, je přechod na základní školu mnohem snadnější. Domnívají se také, že zájmový kroužek pomáhá posilovat cílevědomé chování jejich dítěte.

V odpovědích rodičů na otázku „*Co si myslíte o kroužcích při mateřské škole?*“ jsem identifikovala následující dvě kategorie: VÝHODA PRO RODIČE a ZPESTŘENÍ PROGRAMU MŠ.

VÝHODA PRO RODIČE

„Já si myslím, že určitě pro. Na jednu stranu je to pro rodiče dobrý, bývá to v rámci té docházky, nebývá to dýl.“ (Míša, 28 let)

„Mám náročnou práci...a dítě by bylo v prostředí, který zná. Nemuseli bychom nikam přejíždět.“ (Kačka, 31 let)

„A jsem asi možná trošku sobecká, ale já mám fakt náročnou práci a představa, že budu muset být někde ve tři hodiny a zkrátit si pracovní dobu a rychle s ním zase letět na nějaký kroužek a tam čekat hodinu, než on si to tam jako udělá, to by se mi líbilo, kdyby ty kroužky byly prostě ve školce.“ (Jitka, 37 let)

V této kategorii jsou zařazeny výpovědi, v nichž rodiče uváděli, jaké výhody by pro ně představovaly kroužky při mateřské škole. Rodiče uváděli, že mají náročné zaměstnání a zajištění docházky dítěte na zájmový kroužek by je stálo zkrácení pracovní doby, což nechtějí nebo jim to zaměstnavatel nemusí umožnit. Velkou výhodou spatřují proto v tom, když mateřská škola zájmové kroužky nabízí. Rodiči odpadá starost s přesunem dítěte na zájmový kroužek. Rodiče také spatřovali v zájmových kroužcích při mateřské škole výhodu v tom, že zájmový kroužek probíhá v prostředí, které dítě zná. Jedna matka uváděla, že zkusila své předškolní dítě přihlásit do zájmového kroužku mimo mateřskou školu a dítě zájmový kroužek nechtělo navštěvovat. V kroužcích při mateřské škole dítě zná potřebné zázemí a kolektiv dětí a pedagogů. V mateřské škole se podle rodičů dítě cítí jistěji, protože zde tráví mnohem více času než v zájmových kroužcích.

ZPESTŘENÍ PROGRAMU MŠ

„Jojo, určitě, hrozně by se mi líbilo, kdyby tam byly jazyky. Angličtina, němčina. To si pamatuju, že jsme měli i my ve školce. Měli jsme tam němčinu a naši nás tam dávali. Pak jsme sice prakticky stejně nic neuměli. Ale bylo to něco jinýho, zpestření tý školky.“ (Zuzka, 34 let)

„Jo, třeba minulý rok jeli do keramiky do Děbolína se školkou, měli tam pár lekcí a Beník z toho byl hrozně nadšený a byl to zážitek, bylo to něco jinýho.“ (Jitka, 37 let)

Rodiče vnímají zájmové kroužky v mateřské škole velice pozitivně. Mají pocit, že to program mateřské školy zpestří. Dítě si při zájmovém kroužku v mateřské škole vyzkouší

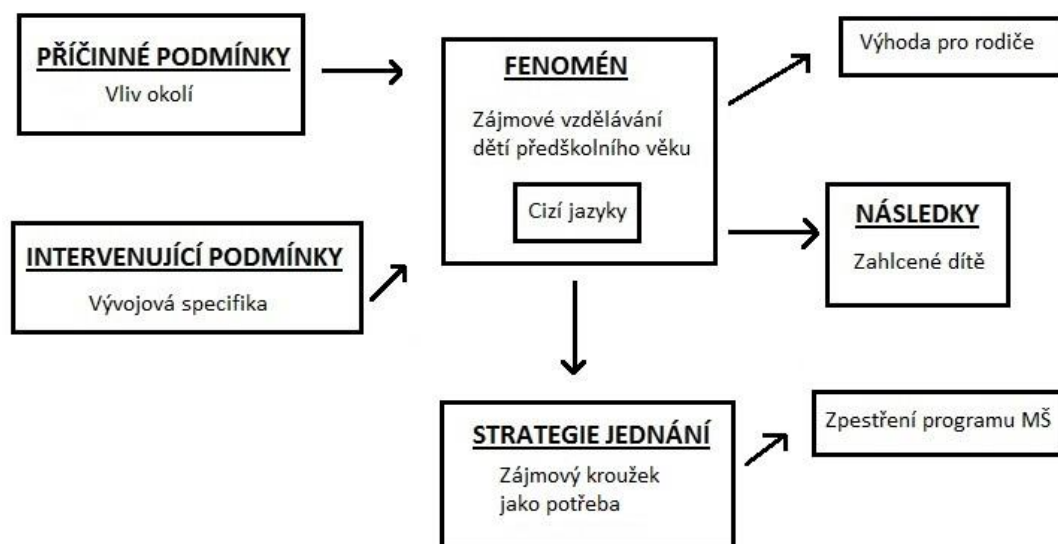
i jiné aktivity, než mateřská škola běžně nabízí. Znovu připomínají, že nejvíce žádaný zájmový kroužek i v mateřských školách je výuka anglického jazyka. Jeden rodič dokonce uváděl, že zájmové kroužky byly prvotním kritériem při výběru mateřské školy. Nakonec však ze svých požadavků slevil z důvodu špatné dostupnosti MŠ, která kroužky nabízela, z místa bydliště.

Následně jsem se snažila popsat vztahy a souvislosti mezi identifikovanými kategoriemi. Také zde jsem využila paradigmatický model zakotvené teorie a dospěla jsem ke schématu, které je uvedeno na obr. 2.

Jako příčinné podmínky jsem identifikovala vliv okolí. Vliv okolí je jedním z důvodů, proč rodiče přihlásí dítě do zájmového vzdělávání. Rodiče uváděli, že vnímají určitý tlak okolí, kdy „všichni“ rodiče nahlašují děti do zájmových kroužků, mají tedy pocit, že v tomto musí držet krok.

U základního jevu, který je předmětem zkoumaných postojů (zájmové vzdělávání dětí předškolního věku), se zde také objevila významná kategorie cizí jazyky jako nejvíce diskutované téma zájmového vzdělávání mezi rodiči i pedagogy.

Kontext, který paradigmatický model zakotvené teorie zahrnuje, se ve výpovědích výrazněji neobjevil.

Obr. 2: Schéma vztahů mezi identifikovanými kategoriemi (výpovědi rodičů předškolních dětí)

Jako intervenující podmínky jsem i zde identifikovala vývojová specifika, resp. vývojové potřeby dětí. Rodiče předškolních dětí diskutují otázku věku dítěte pro zájmové vzdělávání. Všimají si vývojových specifík těchto dětí. Spatřují ideální věk pro vstup do zájmového vzdělávání ve čtyřech letech. Věk tří let pro rodiče představuje ještě mnohdy obtížnou adaptaci na MŠ a zvládnutí sebeobsluhy.

Strategie jednání, kdy v podstatě jde o to, zda rodič dítě do kroužku přihlásí, nebo naopak z kroužku „stáhne“, je zde reprezentována kategorií „zájmový kroužek jako potřeba“. Rodič předškolního dítěte má pocit, že dítě musí mít zájmový kroužek, proto jej do zájmového vzdělávání přihlásí. Domnívá se, že zájmový kroužek dítěti usnadní přechod na základní školu, závazek docházky na kroužek a související povinnosti dítě lépe připraví na školní povinnosti. Případně je uvažována i možnost, kdy dítě zájmovým vzděláváním získá určitý náskok (vzhledem k výuce cizího jazyka od třetího ročníku).

I zde je uvažovaným následkem kategorie zahlcené dítě, kterou bylo možné identifikovat ve výpovědích některých matek (stejně jako ve výpovědích učitelek MŠ). Rodiče si uvědomují, že mnoho kroužků dítě zahlcuje, někteří nehlásí své děti na žádné zájmové kroužky nebo jen na kroužky, které má mateřská škola. Jiní to zase s počtem zájmových kroužků nepřehánějí. Jeden nebo dva kroužky považují za dostačující, chtějí se vyhnout efektu zahlcení dítěte.

Zájmové vzdělávání v mateřských školách představuje pro rodiče výhodu, odpadá jim povinnost přesunu dítěte do jiné organizace. V zájmových kroužcích při mateřské škole také vidí zpestření programu, který mateřská škola nabízí. Dítě si zkusí také něco jiného, než umožňuje běžný program MŠ.

3.5.3 Srovnání postojů rodičů a pedagogů MŠ k zájmovému vzdělávání dětí předškolního věku

Postoje rodičů a pedagogů MŠ jsem rozdělila do dvou hlavních kategorií: pozitivní a negativní. Pedagogové mateřských škol a rodiče předškolních dětí se k otázce zájmového vzdělávání pro předškolní děti vymezovali pozitivně a negativně. Učitelky mateřských škol zaujímali postoje k zájmovému vzdělávání předškolních dětí spíše negativní a rodiče postoj spíše pozitivní. Učitelky mateřských škol vidí různá úskalí zájmového vzdělávání. Někteří rodiče taktéž určitá úskalí spatřují, ale stále u nich k zájmovému vzdělávání převažuje pozitivní postoj. Tímto také odpovídám na hlavní

výzkumnou otázku: „Zjistit postoje pedagogů MŠ a rodičů k zájmovému vzdělávání dětí předškolního věku“. Odpovídám zde také na dílčí výzkumné otázky: jaká jsou – z pohledu učitelů MŠ a rodičů dětí předškolního věku – úskalí zájmového vzdělávání dětí předškolního věku a jaké jsou přínosy zájmového vzdělávání dětí předškolního věku.

V **negativním** smyslu vypovídaly učitelky mateřských škol, že zájmové vzdělávání pro děti předškolního věku je zbytečné, naopak rodičům zbytečné vůbec nepřišlo. Naopak, rodiče se domnívají, že zájmové vzdělávání v předškolním věku umožní snadnější přechod z mateřské školy na školu základní. Shrnula to ve své odpovědi také Kačka (31 let): „*Chceme, aby nějaký kroužek v tom předškolním věku už absolvovala. Aby si opravdu zvykla na ten režim, protože jinak je pak přechod na tu základní školu mnohem tvrdší než mateřská školka jenom*“.

Naopak učitelky mateřských škol se domnívají, že mateřská škola v tomto předškolním období je plně dostačující. Upozorňují na úskalí přetíženého dítěte, kdy ve své praxi spatřují děti, které mají dva a více zájmových kroužků týdně. Spatřují zde také úskalí, o které se opírá kategorie NEGATIVNÍ DOPADY, kde učitelky řeší negativní dopady zájmového vzdělávání na předškolní děti. U dětí pozorují tlak, který je vyvíjen ze strany rodičů a nedostatek volného času dětí k vlastní volné hře. Naopak z výpovědi rodičů se zdá, že dva kroužky týdně jsou sice považovány za hraniční, nicméně stále ještě přijatelný počet; více kroužků není vnímáno jako problém, pokud odpovídají zájmům dítěte nebo nevyžadují další zvláštní přípravu, jako např. kroužek péče o zvířata. Jako problém je ale spatřováno, pokud má dítě více než jeden kroužek v jednom dni.

Ve své praxi učitelky vidí nechuť dětí docházet do zájmového kroužku, únavu a nedostatek volné hry, která podle jejich výpovědi v tomto období hraje důležitou roli. O této problematice pojednává kategorie ZAHLCENÉ DÍTĚ. Kategorie ZAHLCENÉ DÍTĚ se objevila také u skupiny rodičů. Jsem velice ráda, že se tato kategorie objevila i u skupiny rodičů, nečekala jsem ji. Je vidět, že se i pojem přetíženého dítěte dostává do povědomí rodičů předškolních dětí. Kategorie ZAHLCENÉ DÍTĚ se u rodičů prolínala s kategoriemi: VLIV OKOLÍ a ZÁJMOVÝ KROUŽEK JAKO NUTNOST. Rodiče předškolních dětí popisovali tlak okolí, který je vede k tomu, aby přihlásili své předškolní dítě do zájmového kroužku. Tuto problematiku vyjádřila ve své odpovědi např. Jitka (37 let): „*Hrozně jsem právě Beníka tlačila, aby k těm střelcům na brusle jako chodil. Plakal mi tam, čtyřikrát jsme to teda dali. A jenom já, abych jako splnila to očekávání, že všichni někam chodí, tak já ho tam teda taky budu cpát, tak mi to přišlo, že to vlastně*

nemá smysl ho tam dávat takhle za každou cenu.“ Rodiče (z výpovědí respondentek se zdá, že se jedná spíše o „ambiciózní matky“) se snaží splnit očekávání okolí a i za cenu toho, že zájmový kroužek nevychází ze zájmu dítěte, své dítě přihlásí.

S tímto souvisí i kategorie ZÁJMOVÝ KROUŽEK JAKO NUTNOST a MÓDNÍ TREND, kde rodiče vypovídali, že, kdo nechodí na zájmový kroužek, je o něco ochuzený. Zájmové vzdělávání je v dnešní době podle učitelek výdobytek moderní doby. Mateřská škola podle rodičů není dostačující forma vzdělávání v tomto věku, proto hledají zájmové vzdělávání pro své děti. S tímto souvisí a toto potvrzuje, že i učitelky MŠ pozorují, že ve většině případů zájmový kroužek vybírají rodiče, a ne děti. Podle vyjádření rodičů je výběr často iniciován tím, jakých zájmů si u svého dítěte rodiče všimnou: např. holčička se doma „nakrucuje“, což matku inspiruje k tomu, aby ji přihlásila na taneční kroužek. Rodiče také o výběru vhodného kroužku diskutují (otec např. preferuje hokej, matka pohybové hry). Samy děti jsou, dle zaznamenaných výpovědí, aktivní a kroužku se dožadují spíše v případech, kdy se chtějí přihlásit na kroužek, kam dochází kamarád.

Učitelky MŠ jako motivaci k přihlášení dítěte do kroužku vidí spíše AMBICE RODIČŮ nebo také pohodlnost matek, které potřebují více času pro sebe, nebo dokonce nefunkčnost rodiny, která si namísto společného trávení volného času „splní povinnost“ péče o volný čas dítěte jeho přihlášením na kroužek.

Učitelky mateřských škol tvrdí, že když už dítě do zájmového vzdělávání má docházet, tak až jako starší předškolní dítě, ve věku pěti nebo šesti let. Dříve podle nich zájmové vzdělávání u těchto dětí postrádá smysl. Argumentují tím, že zájmy dětí jsou v tomto věku ještě nevyhraněné, je v tomto období důležitější společný čas s rodiči a vlastní volná hra. Dodávaly také, že zájmové vzdělávání v předškolním věku považují za zbytečné, pokud spoustu věcí mohou (nebo mají) děti naučit sami rodiče. Nepotřebují tedy organizace, které zájmové vzdělávání zajišťují. Blíže o tom pojednává kategorie: VÝVOJOVÁ SPECIFIKA, která se objevila jak u skupiny učitelek, tak u skupiny rodičů.

Rodiče předškolních dětí taktéž tvrdí, že je třeba brát zřetel na vývojové možnosti dětí. Rodiče se obecně shodovali, že ve čtyřech letech může dítě nastoupit do zájmového vzdělávání. U tříletých dětí se shodovali, že je třeba ještě počkat. Jak uvádí Kačka (31 let), ve třech letech má dítě primárně obsáhnout samoobsluhu a adaptovat se na mateřskou školu, až poté můžeme uvažovat o zájmovém vzdělávání: „*Tak si myslím, že kroužky mezi tím čtvrtým a pátým rokem. A hlavně ty děti ve třech letech nemají podle mě vůbec šajn, jsou rádi, když se naučí jíst a čůrat a všechny tyhle záležitosti. Oblíknout se a tak.*“

Učitelky jsou také velice skeptické a poukazují na to, že zájmové vzdělávání prodlouží čas dítěte strávený mimo domov. Dítě je celý den v mateřské škole a po skončení mateřské školy dochází ještě do zájmového vzdělávání. Učitelky chápou, že někdy tato možnost rodičům zajistí další „hlídání“ vzhledem k jejich pracovním povinnostem nebo potřebě vydělávat více peněz kvůli splácení hypotéky, ale upozorňují na dlouhou dobu, kterou stráví dítě mimo domov. V tomto smyslu jsem ve výpovědích respondentek identifikovala kategorii SLUŽBA RODIČŮM. Ve výpovědích rodičů se téma doby, kterou dítě tráví mimo domov, resp. mimo rodinu, neobjevilo.

V **pozitivním** smyslu vypovídaly učitelky mateřských škol, že zájmové vzdělávání je vhodné pro děti od pěti nebo šesti let. Pojednává o tom kategorie VÝVOJOVÁ SPECIFIKA. Pedagogové uváděli pozitiva, které zájmové vzdělávání pro děti této věkové skupiny přináší. Pozitivní přínos vidí v tom, že dítě pronikne i do jiného prostředí, než je mateřská škola. V zájmovém kroužku se seznámí s novým kolektivem dětí, jinými pravidly, pedagogy a prostředím. S tímto se shodovaly i výpovědi ve skupině matek, které dále dodávaly, že zájmové vzdělávání může být nápomocné pro pozdější nástup na základní školu, kde se dítě setká stejně jako v zájmovém kroužku s novým kolektivem, pedagogy, pravidly a povinnostmi.

Rodiče také vnímají zájmové vzdělávání jako nutný doplněk k vzdělávání předškolnímu. Mají pocit, že jejich děti dostanou v zájmovém vzdělávání něco navíc, než může poskytnout mateřská škola. Naopak učitelky považují mateřskou školu za plně dostačující vzdělávání v tomto věku.

Učitelky také uváděly, že zájmové kroužky pro tuto věkovou skupinu předškolních dětí by měly probíhat formou hry. Uváděly také, že úplně nejlepší je možnost, pokud je zájmový kroužek pro děti s rodiči, protože zde stráví čas společně, posílí vzájemné vztahy a jako bonus se naučí něco nového. Se zájmovými kroužky formou hry souhlasí i rodiče, od zájmových kroužků v tomto věku očekávají, že bude veden nenásilnou formou, pomocí hry. Ve výpovědích se neobjevilo, že by rodiče preferovali zájmový kroužek pro děti s rodiči, ale nevyhýbají se společenským akcím, které pořádají DDM, kde rodič s dítětem může strávit čas.

Ze strany rodičů je vidět značný zájem o zájmový kroužek nabízející výuku cizího jazyka, zejm. angličtiny. Rodiče se k zájmovému kroužku cizího jazyka staví pozitivně, naráží však na úskalí, že v daném místě není nabídka dostatečná. Chtěli by tedy, aby byl anglický jazyk zaveden jako součást nabídky mateřských škol, byli by dokonce ochotni

takovou aktivitu při MŠ financovat. Rozvedla to ve své výpovědi Kačka (31 let): „*Takže já bych byla za angličtinu ve školce strašně ráda. Takže já jsem pro, aby tu angličtinu to děcko v těch čtyřech, pěti letech slyšelo nějakou nenásilnou formou... Angličtina je celosvětový jazyk, tak proč by nemohla být ve školkách zavedená?*“

Cizí jazyk je jako zájmový kroužek ve výpovědích rodičů výrazně tematizován. Rodiče nabývají pocitu, že pokud dítě v předškolním věku dochází na zájmový kroužek cizího jazyka, usnadní mu to výuku cizího jazyka na základní škole. Blíže o tomto pojednává kategorie CIZÍ JAZYK. Naopak učitelky MŠ tento velký zájem o zájmové kroužky cizího jazyka spíše kritizují. Učitelky mateřských škol jsou toho názoru, že dítě, které nastoupí na kroužek cizího jazyka, musí prvotně zvládat svůj mateřský jazyk bez logopedických vad. Dříve to postrádá smysl. Podle učitelek mateřských škol jsou důležitější aspekty, které by dítě předškolního věku mělo zvládat, a cizí jazyky to nejsou. Učitelkám se nelíbí, že rodiče dávají děti na tento typ zájmových kroužků, i když dítě nemá ještě mnohdy ani zvládnutou sebeobsluhu.

3.5.4 Srovnání postojů rodičů a pedagogů MŠ k zájmovému vzdělávání v mateřských školách

V otázce zájmového vzdělávání pro předškolní děti v mateřských školách se postoje pedagogů a rodičů taktéž vymezovaly pozitivně i negativně. Rozdíly popisují i kategorie, které byly zjištěny KROUŽEK V MŠ JAKO VÝHODA, VÝHODA PRO RODIČE, ZPESTŘENÍ PROGRAMU.

V **negativním** smyslu vypovídaly učitelky MŠ, že zájmové vzdělávání v mateřských školách chtějí primárně rodiče, ne děti. Taktéž jako v zájmovém vzdělávání mimo mateřskou školu vychází i zájem o zájmový kroužek při MŠ z rodičů. Učitelky mateřských škol nabývají pocitu, že zájmové kroužky při mateřské škole využívají rodiče, aby se zbavili povinnosti převážet dítě na zájmový kroužek mimo MŠ. Jak uvádí Edita (58 let): „*Rodiče pak také spoléhají na to, že školka udělá všechno a oni nic.*“ Pedagogové mají pocit, že v tomto ohledu suplují (příliš pohodlné) rodiče a usnadňují jim jejich práci. Naopak rodiče zaujímal k zájmovým kroužkům při MŠ pouze postoj pozitivní. Zájmové vzdělávání při mateřských školách je pro rodiče značnou výhodou. Odpadá jim povinnost převážet dítě z mateřské školy do zájmového kroužku mimo MŠ a starost s přesunem dítěte na zájmový kroužek. Většinou mají rodiče časově náročnou práci

a přesun dětí do zájmových kroužků s sebou nese mnohdy složitou organizaci, včetně případného zapojení prarodičů. Vypovídá o tom i výpověď Kačky (31 let): „*Mám náročnou práci...a dítě by bylo v prostředí, který zná, nemuseli bychom nikam přejíždět.*“

Dalším důležitým aspektem, který byl v průběhu výzkumného šetření zjištěn, je to, že realizace zájmových kroužků při mateřské škole je – z pohledu učitelek MŠ – poměrně problematická. Učitelky MŠ uvádí, že v harmonogramu dne, který probíhá v MŠ, není čas realizovat ještě zájmové vzdělávání. Toto úskalí pozorovala i Jana (53 let): „*Vůbec nevím ani, jak by se to tady jako praktikovalo, protože si musíš splnit svoji práci, kterou si splníš a máš na ni určitě čas.*“ Dále také uváděla, že zájmový kroužek v mateřské škole, který při své pedagogické praxi zažila, byl to na úkor pobytu dětí venku. Děti v průběhu zájmového kroužku slyšely povyk vrstevníků venku a uvítaly by spíše pobyt venku s nimi než účast na výtvarně zaměřeném zájmovém kroužku. O tomto problému hovořila i Edita (58 let): „*V rozumné míře ano, nelíbilo by se mi, kdyby to nahrazovalo ty odpolední aktivity. Když je ve školce jeden, dva kroužky budiž, ale ne, aby byl denně nějaký kroužek, protože to potom pak narušuje celý program v té MŠ. Rodiče pak také spoléhají na to, že školka udělá všechno a oni nic.*“

Ve výpovědích rodičů jsem se setkala i s pochopením této situace. Rodiče si dovedou představit náročnost organizace zájmových kroužků v mateřské škole, ale stejně by jejich realizaci uvítali. Jedna matka také narážela na genderovou problematiku, hovořila o nedostatečné nabídce zájmových kroužků pro chlapce, dívky jsou prý při výběru zájmového kroužku ve výhodě: „*A pro ty kluky mi přijde, že nejsou žádný pěkný, pro ty holčičky jo, ty mají ty aerobiky, tyhle taneční věci, ale pro ty kluky tam nic moc jako není.*“ (Jitka, 37 let)

V **pozitivním** smyslu učitelky MŠ hovořily především o tom, že výhodou kroužků při MŠ je, že si děti zkusí i něco jiného, než běžně MŠ nabízí. Pro citlivější děti je velkou výhodou, že znají kolektiv MŠ, který zahrnuje děti a pedagogy, a jsou v prostředí, které znají a cítí se zde bezpečně. Některé děti ze strachu z cizího prostředí a kolektivu nechtějí navštěvovat zájmové kroužky mimo MŠ. S tímto pozitivním vymezením souhlasili i rodiče. Jako velké pozitivum zájmových kroužků v mateřské škole také uváděli znalost prostředí mateřské školy, kolektivu dětí a pedagogů. Rodiče v tomto spatřují velkou výhodu a – stejně jako učitelky – uvádějí, že některé děti nechtějí navštěvovat zájmové vzdělávání kvůli strachu z neznámého. Naopak mateřskou školu znají dobře a jsou na ni plně adaptované. Rodiče zde tedy neřeší problém, že by dítě zájmový kroužek v mateřské

škole nechtělo navštěvovat. Rodiče uvádí, že kroužky v mateřské škole zpestřují její program, dítě si zkusí i něco jiného, než je v běžném dnu mateřské školy.

Rodiče také zmiňují, že spatřují velké pozitivum v zájmových kroužcích při mateřské škole v tom, že děti se vzájemně motivují. Uvádí to ve své výpovědi i Jitka (37 let): „*Jo, že mi přijde, že v té skupině je to jakoby dobrý, že ty děti se motivují navzájem. Jo, jeho kamarád Davídek to udělal, tak Beníček to zkusí taky.*“ Zájmové kroužky v MŠ sice nejsou primárním kritériem výběru mateřské školy (důležitým aspektem je spádová oblast bydliště), ale sekundárním kritériem jsou určitě. Pokud by si rodič měl vybrat mateřskou školu z těch, které má z hlediska dopravní obslužnosti obdobně dostupné, zvolí tu, která zájmové vzdělávání nabízí.

Jedna učitelka také uvedla, že zájmové kroužky v mateřské škole, pokud jsou bezplatné nebo jen za symbolický poplatek, dávají šanci dětem ze sociálně slabších rodin, které si financování zájmového kroužku mimo MŠ nemohou dovolit. Dítě ze sociálně slabšího rodinného zázemí má tak možnost zkusit i jiné aktivity, než běžně nabízí mateřská škola. Může to být také impulsem, že dítě objeví své nadání nebo jen aktivitu, která jej zajímá a cítí se v ní dobře. Ve výpovědích rodičů, se kterými jsem rozhovory vedla, se ekonomická stránka zájmového vzdělávání tolik neřešila, byť jsem se na ni doptávala. Měli dostatek finančních prostředků, aby mohli svým dětem zájmové vzdělávání poskytnout jak v MŠ, tak i mimo ni, resp. úplatu za zájmové vzdělávání nepovažovali za překážku tomu, aby dítě do kroužku zapsali.

4 Vývojová specifika dětí předškolního věku

Tato kapitola se bude věnovat vývojovým specifikům dětí předškolního věku. Ve svém výzkumu postojů rodičů a pedagogů mateřských škol k zájmovému vzdělávání této věkové kategorie jsem narazila na rozdílné názory. Rodiče i pedagogové rozlišovali věk dítěte pro zápis do zájmových útvarů. Obě skupiny si myslí, že dítě ve věku tří let není vývojově zralé na docházení do zájmového kroužku. Obě skupiny se přikláněly tyto aktivity zařadit spíše pro starší děti. Pojďme se tedy podívat, jak důležitou roli hraje vývoj dítěte v předškolním věku.

Předškolní věk je zhruba vytyčen od tří do šesti let věku dítěte. Není však určen fyzickým věkem. Svou důležitou roli zde hraje sociální zralost. Předškolní věk končí s nástupem dítěte do základní školy. V tomto období se dítě už dokáže na nějaký čas odloučit od rodiny a navazovat nové vztahy se svými vrstevníky. Dítě si osvojuje běžné normy chování a obsah rolí. Myšlení dítěte předškolního věku je ale stále ještě prelogické a egocentrické. Dítě reaguje svým chováním na aktuální situace a využívá svůj subjektivní dojem (srov. Vágnerová 2012, str. 76).

Erikson (cit. podle Thorová 2015, str. 381) označil předškolní věk za věk iniciativy. V tomto období je primárně důležitá potřeba aktivity, činorodosti a spolupráce. Aktivity těchto dětí již mají plán a sledují konkrétní cíl. V tomto období se rozvíjí pracovní chování, děti jsou dychtivé po vědomostech. Jsou komunikativní, živé, disponují spoustou energie, proto se ve velké míře věnují pohybovým aktivitám. Napodobují dospělé, snaží se tím získat informace a naučit se společenská pravidla. Zájmy jsou v tomto věku ještě nevyhraněné. Předškolní děti jsou spíše přelétavé, chtějí vše vyzkoušet a osahat si, ale u ničeho nevydrží.

4.1 Vývoj základních schopností a dovedností

Tříleté dítě zvládne předešlou vývojovou etapu, která jej naučila chodit a pohybovat se po způsobu dospělých. Zvládá běh a chůzi po rovném i nerovném terénu, je stabilní a padá už jen velmi zřídka, zvládá také chůzi po schodech bez pomoci. Přichází období, kdy změny nejsou tak výrazné, netýkají se tolik lidských dovedností, ale přesto jsou velmi významné, zejm. v oblasti v utváření vztahů s vrstevnickou skupinou. Dítě prochází motorickým vývojem, který bychom mohli popsat jako stálé zdokonalování. Dítě si vylepšuje pohybovou koordinaci, je více hbité a jeho pohyby nabývají eleganci. Má zvládnuté pohyby rukou natolik, že zvládne nakreslit různé čáry, zvládne napodobit vertikální, horizontální, ale i kruhové čáry, dokáže napodobit kresbu křížku. Povětšinou tříleté dítě sice jen něco načmárá, dokáže to ale pojmenovat. V oblasti řeči má tříleté dítě výslovnost ještě nedokonalou. Hlávky zaměňuje a vyslovuje nepřesně. Zvládne si také zapamatovat jednoduchou říkanku či písničku. Ve třech letech zná své jméno a dokáže rozlišit své pohlaví (srov. Langmeier, Krejčířová 2006, str. 88–89).

Oproti tříletému dítěti má čtyřleté dítě již daleko lépe zvládnutý běh, dokáže schody nejenom vyjít, ale také seběhnout bez větších problémů. Zvládne hopsání, lez po žebříku, seskočí z nízké překážky. Dokáže už také stát na jedné noze a házet a chytit míč po způsobu dospělého. Dítě začíná být čím dál tím více zručné, projevuje se to také na jeho samostatnosti. Samostatně zvládá sebeobsluhu, samo se svlékne, oblékne a obuje si boty, ještě někdy potřebuje menší pomoc či přípravu oděvu od dospělého. Při použití toalety ještě také potřebuje menší dopomoc, avšak ruce si umyje již samo a může se pod dohledem samo koupat. Zručnost stále zlepšuje pomocí různých her, s kostkami, pískem, plastelínou, ale také při kresbě. Dítě čtyřleté dokáže nakreslit obraz, který je realističtější než obraz tříletého dítěte. Nejvíce oblíbená je kresba člověka, kreslí tzv. „hlavonožce“ (hlava, nohy, hlavní část obličeje s očima a ústy). Svě pojmenování kreseb ještě mění, může začít kreslit žábu, ale v konečném výsledku nakreslí slona. Jeho řeč a paměť se zdokonaluje, zvládne déle soustředěně poslouchat pohádku. V tomto věku velice rádo mluví, rozezná již barvy (srov. tamtéž).

Pětileté dítě má zase o něco vyvinutější kresbu. Kresba zpravidla odpovídá už nějaké představě, kterou si předem dítě stanovilo. Kresba pětiletého také obsahuje už více detailů, dítě má také lepší motorickou koordinaci. Kresbu dokáže i detailně popsat. Kresba člověka u pětiletého dítěte obsahuje hlavu, trup, nohy, ruce, ústa, oči a nos. Paže

ještě znázorňuje pouze čarami. Také začíná pomalu mizet dětská patlavost a řeč se zdokonaluje. Kolem pátého roku dítě zvládá pojetí počtu a zvládne podat jednoduchou definici známých věcí: jaký mají věc tvar, účel či materiál (srov. tamtéž).

Šestileté dítě má kresbu mnohem vyspělejší, je to i věk, kdy dítě začíná dozrávat pro školu. Kresba postavy u šestiletého obsahuje již všechny náležitosti a detaily. Šestileté dítě dokáže mluvit ve složitých rozvinutých větách, obvykle dětská patlavost spontánně zcela vymizí; pokud ne, napraví to docházení do logopedické poradny. V tomto období také dítě začíná užívat řeč k regulaci svého chování. Rozvíjí se mu jeho „vnitřní řeč“, nemusí své záměry vyjadřovat jen hlasitě. Početní představy jsou již prohloubenější. Dítě ovládá číselnou řadu a správně určí počet předmětů, zvládá také jednoduché sčítání a odčítání, které je doplněno názornou ukázkou předmětů. Koncem předškolního období začíná dítě vyrůstat z rodiny. Domov mu už nestačí, má potřebu nacházet nové vztahy mimo svou rodinu. Začíná se zde také ohlašovat potřeba práce, zatím jen v náznacích, dítě rádo pomáhá a chce být aktivní v domácích pracích a drobných úkolech (srov. tamtéž).

4.2 Myšlení dítěte předškolního věku

Předškolní věk má za úkol poznání nejbližšího světa a jeho pravidel. Typický způsob uvažování v tomto období se nazývá „názorné intuitivní myšlení“. Tento typ myšlení nerespektuje žádné logické souvislosti, je ještě nepřesné (srov. Piaget podle Vágnerové 2012, str. 76). Tento typ myšlení operuje se čtyřmi hlavními znaky:

- 1) Egocentrismus: když se řekne, že předškolní dítě je egocentrické, znamená to, že vidí svět pouze svými očima, tzv. ulpívá na svém pohledu, který je zcela subjektivní. Má také tendence zkreslovat úsudky na základě svých osobních preferencí (srov. Vágnerová 2012, str. 76).
- 2) Fenomenismus: dítě předškolního věku vidí věci pouze tak, jak vypadají. Dítě se bojí tatínka jen proto, že si nasadil masku, nedokáže rozlišit, že pod maskou je tatínek, reaguje pouze na to, co vidí (srov. Langmeier, Krejčířová 2006, str. 388). Předškolní dítě si utváří obraz své reality, na kterou je fixováno. Svět je pro něj takový, jak ho

dítě vidí, jak vypadá. Má také přetrvávající vazbu na přítomnost, chápe pouze podobu světa, která je aktuální, hovoříme zde tedy o tzv. prezentismu (srov. Vágnerová 2012, str. 76).

- 3) Magičnost: předškolní děti si ve svém životě vypomáhají fantazií a svými představami. Mají tendence poznání světa zkreslovat. Nedokáží ještě rozlišit realitu od svých fantazijních představ (srov. Vágnerová 2012, str. 76).
- 4) Absolutismus: dítě předškolního věku je přesvědčené, že poznání musí mít definitivní platnost, která je jednoznačná. Tento jev souvisí s jeho přirozenou potřebou jistoty. Dítě ještě nedokáže pochopit názory dospělých, které jsou relativní (srov. Vágnerová 2012, str. 76).

Výše uvedené koresponduje s mým výzkumným šetřením, s názory rodičů předškolních dětí. Rodiče viděli ideální věk dítěte k nástupu do zájmového vzdělávání kolem čtvrtého roku. Na základě porovnání s výše uvedenými poznatky vývojové psychologie bych s tímto věkem souhlasila. Dítě má již zvládnuté jazykové dovednosti, základní sebeobsluhu a je pohybově zdatné. Ve třech letech je opravdu brzy. Dítě ještě mnohdy není ani adaptované na mateřskou školu a odloučení od rodičů mu může ještě činit problémy. V sebeobsluze potřebuje více pomoci než dítě čtyřleté. Pohybově není ještě tak obratné, aby se mohlo začlenit například do pohybových zájmových útvarů, a mnohdy i jeho jazyková stránka a schopnost dorozumívat se pokulhává.

Pedagogové by hranici věku, kdy přihlásit dítě do zájmového kroužku posunuli ještě o jeden rok, na pátý rok života předškolního dítěte. Myslím si, že jsou adekvátní obě varianty, nicméně je možné uvažovat i o tom, že některé zájmové kroužky mohou být, z hlediska vývoje schopností dětí, vhodné i pro čtyřleté děti. Je třeba vždy zohlednit individuální specifika daného dítěte a podle těchto kritérií se rozhodnout. K zájmovému vzdělávání v oblasti cizích jazyků učitelky také vypovídaly, že je potřeba nejdříve odstranit logopedické vady a zvládnout mateřský jazyk, tedy rovněž neuváděly jen hledisko věku jako takové, ale i posloupnost dovedností, které si má dítě osvojit.

5 Hra předškolního dítěte

Hra je velice důležitým aspektem v životě předškolního dítěte. A nejen jeho. Hra je důležitá i u nás dospělých. Pomáhá nám relaxovat a prožívat radost. Ve svých výpovědích mluvily matky o důležitosti hry v zájmovém vzdělávání dětí předškolního věku. Rodiče přihlásí dítě na kroužek, ale požadují, aby byl kroužek vedený nenásilnou formou, tj. především formou hry. Chtějí, aby kroužek jejich děti bavil, rozvíjel je, aby si ho dítě užilo a aby dětem přinášel radost a uspokojení. Děti předškolního věku se učí pomocí hry v prostředí mateřské školy, jak jsem již popsala v předchozí kapitole. Rodiče chtějí stejný systém výuky i ve vzdělávání zájmovém. Pojdme si teda něco říci o hře předškolního dítěte.

Hra je přirozenou součástí života předškolního dítěte. Hra dítěti přináší uspokojení. Pomocí hry sbírá zkušenosti, učí se, zkouší si přehrát situace, kterým nerozumí. Hra dítěti pomáhá s jeho problémy, díky hře na ně zapomene. Hra dokáže dítě upoutat, okouzlit a fascinovat (srov. Svobodová 2010, str. 98).

Hra je starší než samo lidstvo. Prvky her můžeme pozorovat u všech zvířecích mláďat, především u savců (srov. Kořátková 2005, str. 11).

Podle Freuda (cit. podle Kořátková 2005, str. 12) je hra „*projekce různých rušivých podnětů, s kterými se dítě musí vyrovnat prostřednictvím hraček, nadpřirozených neběžných postav a jevů tím, že nastolí různé katastrofické situace. Hra tak umožňuje dítěti odžít si v bezpečném prostředí rodiny nebo dětské skupiny úzkosti a nejistoty, pramenící se zatím nezvládnutého světa.*“

Učitelky mateřských škol vypovídaly, že u dětí předškolního věku je třeba pozorovat, co je baví a zajímá, a podle toho volit druh zájmového vzdělávání. Podle Mertina a Gillernové (2003, str. 20) je pro dítě velice důležitá spontánní hra, kdy také můžeme pozorováním zjistit, co dítě baví, co mu jde, co ho zajímá a k čemu má předpoklady. Rodič, ale i učitelka MŠ může skrze pozorování spontánní hry dítěte objevit talent a další dispozice, které lze dále rozvíjet.

Hra je podle Hallowella (2016, str. 84) jedna z nejdůležitějších „prací“, kterou může dítě vykonávat. Hra dítě osvobozuje od nudy a vede jej ke stavu „flow“, tedy plynutí.

Pokud se dítě dostává do stavu „flow“, zapomene na dění kolem něj, postrádá i pojem o sobě samém, je naplno ponořeno do činnosti, kterou právě realizuje. Hallowell (2016, str. 84) také vnímá jako jakoukoliv aktivitu, kde dítě získává prostor pro spontánní nápad či změnu.

Hallowell (2016, str. 86) také uvádí, že děti se většinou naučí hrát spontánně, pokud jim ve hře záměrně nebrání dospělí, kteří chtějí po dětech, aby dělaly přesně to, co jim řeknou. Pokud dítě dělá pouze to, co dospělý žádá, nemůže si hrát. Vykonávání činnosti, kterou dospělý – byť s dobrým úmyslem – instruuje, je přesným opakem hraní. Hraní je přitom velice důležité, posiluje mozek a zároveň sytí ducha. Dítě je dobré ke hře povzbuzovat, pomocí hry se dítě učí speciální dovednosti, dovednosti hrát si, ale také využívat čas tvořivým způsobem. Dovednost hry je velice důležitá, dává základní kámen ke všem pokrokům, objevům a veškeré tvůrčí aktivitě. Ve výpovědích učitelek mateřských škol se objevovalo, že děti jsou tlačeny svými rodiči do zájmového vzdělávání. Rodič sice preferuje zájmové vzdělávání, které je realizováno formou hry, ale pokud tato aktivita vychází ze zájmu rodiče a ne dítěte, tak si podle Hallowella (2016) dítě hrát nemůže, tudíž mu zájmové vzdělávání nepřináší užitek.

Suchánková (2014, str. 10) vnímá hru jako specifickou činnost člověka, hra jej provází v každém věku. Hra je úzce spjata s osobnostním vývojem, hraje v životě dítěte velmi důležitou roli. Pomocí hry dítě poznává sebe samo a okolní svět. Pedagogika považuje hru jako didaktickou metodu, díky které pedagog dosahuje výchovného a vzdělávacího cíle. Zde je však třeba rozlišovat přirozenou (spontánní) hru a herní aktivitu na základě instrukcí dospělého.

5.1 Vývojová stádia hry

Millarová (cit. podle Svobodová 2010, str. 102) uvádí čtyři stádia hry z pohledu sociálního vývoje dítěte. Tato stádia vývoje hry podle ní ukazují na sociální vyspělost dítěte:

1) Samostatná hra

Tento typ hry lze pozorovat již v kojeneckém období. Dítě si hraje v manipulační formě, hraje si s prstíky, s chrastítkem, které vydává zvuky. Využívá hru s mluvidly, později si

staví s kostkami, využívá loutku či panenku. Tato hra se projevuje vývojově do tří let. Může ale existovat i v době, kdy si je dítě schopno hrát kooperativně. Tento typ her mají později i dospělí, např. modelářství, sudoku nebo křížovky.

2) Paralelní hra

Paralelní hra je hra, kde si děti hrají vedle sebe. Je to stádium, kdy si nehrají ještě společně, pouze vedle sebe, například na písku. Mohou spolu komunikovat, ale jedná se spíše o zapůjčení hračky či její výměnu. Tato hra plní významovou funkci především v napodobování, motivaci a experimentování.

3) Sdružující hra

Způsob hry, který se objevuje často v námětových hrách u dětí předškolního věku. Děti při hře komunikují a na určité úrovni spolupracují. Každé dítě si ale hraje svou vlastní hru, roli.

4) Kooperativní hra

Pro tento typ je zásadní vzájemná komunikace, domluva na pravidlech, spolupráce. V mateřské škole tento typ her vyžaduje asistenci učitelky, která dětem pomůže s pravidly. V tomto typu hry má dítě možnost vyzkoušet různé sociální role i pozice ve skupině. Má zde několik možností, může se stát pozorovatelem hry, jejím vůdcem nebo se může na pravidlech podílet.

Hra se nevyvíjí pouze z pohledu sociálního, jak jsem výše popsala, hra působí také na oblast kognitivního vývoje. V dítěti hra vzbuzuje radost, nerealizuje ji vědomě za cílem něčemu se naučit, ale ze zvědavosti. Hra mu pomáhá prozkoumávat určité role, aktuální zájem a pomáhá mu získávat nové zkušenosti (Kořátková, 2005, str. 19).

Volná spontánní hra bývá často u starších dětí chápána jako ztráta času, děje se to především ve výchovných zařízeních. Pedagog disponuje odhodláním naplňovat své didaktické záměry a cíle, má pocit, že každá činnost má vyústit v určitý cíl a výsledek. Volná hra je nezbytnou součástí života dítěte, pedagog i rodič by měl dítěti umožnit dostatečně si hrát. Volná hra pro dítě znamená podmínku aktivní seberealizace, dítě si volí hru na základě vlastního tempa, zájmu, zkušeností a schopností (Kořátková, 2005, str. 20).

5.2 Znaky hry

V této podkapitole uvedu významné znaky hry. Rodiče předškolních dětí uvádějí, že chtějí, aby zájmové kroužky byly vedeny především formou hry. Pojdme se tedy podívat, jaké má hra vlastně znaky a podle čeho ji poznáme.

Koťátková (2005, str. 17–19) uvádí znaky, podle kterých můžeme identifikovat, zda si dítě skutečně hraje, a přes znaky her hru reflektovat, tedy zpětně nahlížet na proces hry, kterou pedagog dítěti záměrně navodil. Touto reflexí si může pedagog mj. zpětně uvědomit, zda byla pro dítě hra skutečnou hrou a zda kromě výchovně-vzdělávacích cílů sledovala i přirozenou potřebu dítěte hrát si.

- a) **Spontánnost** – tento znak je viditelný v přirozeném chování, které je aktivní. Můžeme si všimnout, že dítě do hry samo vkládá různé podněty, stanovuje si zde své cíle, hovoří o svých záměrech nebo sděluje vlastní motivační kontext.
- b) **Zaujetí hrou** – poznáme ho především hlubokým soustředěním na činnost, kterou dítě vykonává. Dítě nevnímá okolí, do hry se maximálně ponoří a nechce ji opustit. Nehodlá také přijmout podněty, které nemají žádnou souvislost s jeho hrou.
- c) **Radost a uspokojení** – tento znak poznáme z výrazu tváře dítěte, které je do hry ponořeno. Můžeme pozorovat úsměv, bez viditelné vnější příčiny, gestikulaci, pohyby vyjadřující radost, spokojenost a nadšení. Dítě mnohdy umocňuje svůj emoční prožitek samomluvou.
- d) **Tvořivost** – zde si můžeme všimnout originálnějšího upravování, nových kombinací a konstruování skutečností ze světa kolem nás. Může mít povahu různých rekvizit, které s sebou nesou určitou originalitu, může se projevovat jako hledání nových slovních spojení, ale může se jednat i o tvořivost pohybovou či tělesnou.
- e) **Fantazie** – objevuje se poprvé ve volné hře před třetím rokem, nejdříve jen v některých částech hry nebo při výběru hraček a pomůcek. Fantazie nabývá důležitosti mezi třetím a šestým rokem. Je dětem velkým pomocníkem v překlenutí omezení jejich dětských možností. Zapojuje jejich představy, zkušenosti a zapojuje jednotlivé poznatky, ze kterých vytváří „mosty“ mezi jednotlivými poznatky, které jsou v tomto věku ještě vágní.

- f) Opakování** – tento znak je velmi dominantním. Dítě rádo opakuje hry, které si již vyzkoušelo. Cítí se spokojené v situacích, které již pomocí hry prozkoumalo a rádo se k těmto situacím a hrám vrací.
- g) Přijetí role** – je velký přelom ve hře předškolního dítěte. Hra nabývá další dimenze, hra se už začíná odvíjet nejen u sebe, ale i s druhými. Dítě prozkoumává jednání druhých, vybírá si roli a naplňuje ji podle toho, co má odpozorované. Tyto vztahové kontexty se pomocí hry v roli snaží ověřovat.

5.3 Komplexní přínos hry s vrstevníky

Mezi věkem dvou až sedmi let se děti pohybují ve stádiu symbolické hry (srov. Piaget podle Průchy a Kořátkové 2013, str. 105). V této hře využívají symboly, různé rekvizity, hračky, pomůcky, které fungují jako zástupné předměty těch skutečných. Děti dokáží do své volné spontánní hry promítnout jevy a situace, které prožily. Tyto jevy pak zkouší, napodobují a prozkoumávají právě pomocí her.

Hra je klíčová pro rozvoj rozumových a řečových schopností. Rozvíjí se v ní komplexně inteligence dítěte. Hra dokáže podporovat učení, a to pomocí vnitřní motivace, emocí a prožitků. Dítě také využívá krátkodobou a později dlouhodobou paměť k vybavování si zkušeností a poznatků, které zažilo. Symbolická hra zahrnuje také kresbu. Dítě má přirozenou potřebu svoje potřeby graficky zobrazovat.

Hra je pro dítě uspokojením svých potřeb, jeho vztahů. Je také nástrojem pro srovnávání se s dovednostmi vrstevníků, objevuje zde radost ze spolupráce. Hra dává dítěti pocit naplnění jeho potřeby něco vytvářet, zvládat svoje tělo a prostor. Pomáhá mu také s vyrovnáním se s okolním světem, zpracovávat situace a utvářet vlastní příběhy a představy (srov. Průcha, Kořátková 2013, str. 105–106).

Jak uvádí Kořátková (2005, str. 16), čas pro volnou hru je pro dítě do šesti let nezbytný. Dovoluje dítěti naplňovat jeho potřeby, vědomosti, zkušenosti, individuální tempo, dovednosti a zájmy. Pomáhá také s utvářením dětských vztahů a vzájemnosti, která je nenahraditelnou v oblasti sociálního učení.

Volná hra je spontánní činnost. Dítě si v této hře samo volí její formu, vybírá si spoluhráče, prostředky, hračky a materiály. Volná hra je také nenucená činnost, dítě si volí pravidla samo (srov. Svobodová 2010, str. 87).

Dítě se pomocí volné hry přirozeně učí. Volná hra je pro dítě prostorem, který podněcuje jeho celkový rozvoj. (srov. Kořátková 2005, str. 17).

O důležitosti volné hry v tomto období hovoří také Ginsburg (2007), který uvádí, že prostřednictvím volné hry dítě dostává příležitost vypořádat se stresem, svými obavami a úzkostmi. Pomocí volné hry také dítě může objevovat právě hojně diskutovaný zájem. Volná hra také umožní dítěti procvičit jeho rozhodovací schopnosti a určovat si vlastní tempo hry.

6 Obsah předškolního vzdělávání

Ve svém výzkumném šetření jsem zjistila, že někteří rodiče vnímají vzdělávání v mateřské škole jako nedostačující. Svě děti přihlašují do zájmových aktivit, které dětem nabídnou něco navíc, nějakou aktivitu nad rámec mateřské školy. Nejlepší volba pro rodiče je mateřská škola, která provozuje zájmové kroužky. Rodiči tak odpadá starost a povinnost dopravy dítěte na zájmový kroužek, který je mimo mateřskou školu. Opravdu je ale dítě, které dochází pouze do mateřské školy, o něco podstatného ochuzené? Je zájmové vzdělávání nutným nebo potřebným doplňkem ke vzdělání předškolnímu? Pojdme se podívat na škálu aktivit a obsah předškolního vzdělávání v mateřských školách.

Předškolní vzdělávání je ukotveno v *Rámcově vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání* (dále jen RVP PV), který je v platnosti od roku 2004. RVP PV je závazný dokument, uvádí hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro vzdělávání dětí předškolního věku, které probíhá institucionálně (srov. Průcha, Kořátková 2013, str. 77). Pomocí tohoto materiálu si každá mateřská škola vypracuje svůj vlastní školní vzdělávací program, podle kterého se řídí. RVP PV má pouze charakter rádce, obsahuje základ, který pedagogům ukáže metody práce s předškolními dětmi.

RVP PV směřuje k několika hlavním principům při práci s předškolními dětmi. Patří sem zohlednění vývojových specifíků dětí této věkové skupiny, zásada vycházet z těchto specifíků a přizpůsobit jim vzdělávací nabídku, vhodné metody a organizaci. Pedagog by také měl respektovat individualitu dítěte, jeho potřeby a nabídnout mu kvalitní vzdělávání, které dopomůže jeho rozvoji. Měl by také dětem nabízet kvalitní činnosti, které dají základy klíčovým kompetencím (srov. Kořátková 2008, str. 129–130). RVP PV obsahuje čtyři cílové kategorie (srov. Průcha, Kořátková 2013, str. 77):

Rámcové cíle

Rámcové cíle utváří obecnou podobu cílů předškolního vzdělávání. Patří sem cíle směřující k rozvoji dítěte, jeho učení, poznání a osvojení základních hodnot.

Klíčové kompetence

Předškolní vzdělávání směřuje k rozvíjení celkem pěti klíčových kompetencí (RVP PV, str. 11):

- 1) Kompetence k učení
- 2) Kompetence k řešení problémů
- 3) Kompetence komunikativní
- 4) Kompetence sociální a personální
- 5) Kompetence činnostní a občanské

Klíčové kompetence jsou blíže specifikovány v RVP PV. Pedagog se snaží položit základy těchto kompetencí, které dítě později využije při vstupu na základní školu při svém dalším vzdělávání. Klíčové kompetence jsou rozpracovány tak, aby ukázaly, jakou výstupní úroveň má předškolní dítě získat.

Dílčí cíle

Dílčí cíle vyjadřují cíle v jednotlivých vzdělávacích oblastech. Patří sem oblast biologická, psychologická, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální.

Dílčí výstupy

Dílčí výstupy ukazují, jakých cílů bylo v předškolním vzdělávání dosaženo.

6.1 Oblasti předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání obsahuje vzdělávací okruhy, které obsahují pět oblastí: Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět. Všechny tyto okruhy se snaží přiblížit dítěti individuální i obecný život a přiblížit mu prostředí, ve kterém žije, na vhodné a potřebné úrovni. Předškolní pedagog se v těchto oblastech snaží podnítit ochotu a zájem k učení a zvědavosti (srov. Koťátková 2008, str. 131–138).

6.1.1 Dítě a jeho tělo (oblast biologická)

„Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je ke zdravým životním návykům a postojům.“ (RVP PV, str. 15)

Tato oblast je zaměřena na oblast biologickou. Pedagog směřuje k naplnění potřeb fyziologického rozvoje dítěte. Reaguje také na potřebu pohybu a aktivity. Dítě je také vedeno ke správnému rozvoji pohybových a tělesných funkcí a fyzické zdatnosti. Pomocí manipulačních, konstruktivních a grafických činností je vedeno ke zlepšování hrubé a jemné motoriky. Pedagog do této oblasti také zařazuje hudební, rytmické a hudebně pohybové činnosti. Zaměřuje se také na zvládání sebeobslužných činností a činností vedoucích k ochraně zdraví.

6.1.2 Dítě a jeho psychika (oblast psychologická)

Tato oblast směřuje k rozvoji psychických funkcí, jako je vnímání, myšlení, city, paměť, učení, tvořivost a vůle. Dělí se na další tři okruhy:

- a) jazyk a řeč;
- b) poznávací schopnosti, funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace;
- c) sebepojetí, city a vůle.

„Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebnahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení.“ (RVP PV, str. 17).

V těchto oblastech se pedagog zaměřuje na rozvoj jazyka a řeči. Zařazuje artikulační, sluchové a rytmické hry, které obohacují slovní zásobu předškolního dítěte. Pedagog se také zaměřuje na předčtenářskou gramotnost, čte a vypráví dětem příběhy z knih, podporuje řečovou improvizaci a hudební projev. Neopomíjí ani stránku předmatematické gramotnosti, formou hry dětem představuje číselné a matematické pojmy. Podněcuje

tvůrčivost a fantazii dětí, předkládá estetické a tvůrčí aktivity. Aplikuje různorodé činnosti, které se prolínají, např. výtvarné, dramatické, literární a pohybové. Pedagog učí děti relaxovat, odpočívat, snižovat napětí a neklid. Vede činnosti, které vedou k bližšímu sebezpoznání a k sebebřijetí.

6.1.3 Dítě a ten druhý (oblast interpersonální)

„Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů.“ (RVP PV, str. 23)

Tato vzdělávací oblast je primárně zaměřena na podporu utváření vztahů s ostatními dětmi a dospělými. Pedagog se snaží posílit kultivovaný projev, zkvalitnit komunikaci a podpořit další sociální dovednosti. Zařazuje hry na rozvoj kooperace mezi dětmi a podporuje jejich sbližování.

6.1.4 Dítě a společnost (oblast sociálně-kulturní)

„Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti sociálně-kulturní je uvést dítě do společnosti ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvést je do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí.“ (RVP PV, str. 25)

Pedagog se věnuje sociálně-kulturní oblasti. Přibližuje dětem život lidí ve společnosti, které s sebou nese určitá pravidla soužití. Tato oblast se také zaměřuje na utváření hodnot v kulturní oblasti a umění. Dítě si v této oblasti osvojí sociokulturní návyky a zvládne se orientovat v tradicích společnosti. Pedagog se také snaží najít dítěti své místo v širší společnosti a jak nalézt pohodu ve svém sociálním prostředí.

6.1.5 Dítě a svět (oblast environmentální)

„Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí –

počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu – a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí.“ (RVP PV, str. 27)

Tato vzdělávací oblast působí primárně v oblasti environmentální. Dítě zde získá elementární povědomí o světě a jeho fungování. Pedagog dítěti přiblíží, jaký vliv má člověk na okolní svět a podněcuje v dítěti citlivost a vztah k přírodě. Pomocí her dítěti zprostředkuje poznávání jiných kultur. Společně s dítětem objevuje pokusy s různými materiály a spoluvytváří ekologicky motivované herní aktivity.

V této kapitole jsem představila obsah předškolního vzdělávání, které probíhá v mateřských školách. Dítěti, které dochází do mateřské školy, se dostane komplexního a všeobecného vzdělání. Projde si oblastmi, jako je oblast hudební, pohybová, výtvarná, pracovní, environmentální, dramatická, literární či matematická. Předškolní pedagog nabízí dítěti činnosti dle jeho zájmu a individuálních možností. Z tohoto teoretického východiska mohu usuzovat, že předškolní děti, které nenavštěvují žádné zájmové vzdělávání, nejsou z tohoto hlediska o nic podstatného ochuzeny. V mateřské škole si dítě zkusí všechny možné aktivity, vyjma cizího jazyka. S cizím jazykem se setká pouze při vyprávění o jiných kulturách. Mnohé mateřské školy ale nabízejí výuku cizího jazyka přímo na půdě mateřské školy.

Dítě se v mateřské škole nesetká s aktivitami, jako je například bruslení, jízda na kole, jízda na in-linech apod., pokud ovšem mateřská škola nenabízí takovou aktivitu v rámci zájmového vzdělávání. Zde se ale nejedná o činnosti, které by nebylo možné realizovat v rámci běžných volnočasových činností rodiny. Ostatně v tomto smyslu o této problematice hovoří i jedna z respondentek: *„Já si myslím, že to, co bych zvládla sama, tak na to nepotřebuju nikoho a dávat dítě na kroužek. Dítě plavat naučím, a i když třeba nebruslím, tak ho na těch bruslích podržím.“* (Jana, učitelka MŠ, 53 let)

Dítě předškolního věku potřebuje primárně kontakt se svou rodinnou a čas strávený v interakci s rodiči je i podle mého názoru daleko cennější než docházka dítěte na zájmový kroužek, který jej mnohdy ani nebaví.

6.2 Co děti získávají v mateřské škole

Ze svých zkušeností předškolního pedagoga vím, že mnozí rodiče berou mateřskou školu pouze jako hlídání pro své děti. Nemají mnohdy tušení, že se jejich dětem dostává komplexního vzdělávání, které je v tomto období velice důležité a umožní jejich dítěti snadnější přechod do základní školy.

O nevědomosti rodičů mluví také Průcha a Kořátková (2013, str. 97). Rodiče si neumí představit, co se děti v mateřské škole učí a co se zde odehrává. Očekávají, že se zde dějí různé aktivity, které jsou pro dítě prospěšné, a hodnotí spíše sociální vazby s vrstevníky. Pro rodiče je výhodné, že jim dítě někdo pohlídá a jen zlomek rodičů se o činnosti MŠ zajímá nad rámec běžného provozu. Mnozí rodiče s pedagogy o dění v mateřské škole nekomunikují.

Co vše mateřská škola dítěti přináší, co v dětech probouzí předškolní pedagogové pomocí výchovně-vzdělávacích postupů, co přináší vrstevnická skupina, to vše je součástí činností, které probíhají v mateřské škole. Průcha a Kořátková (2013, str. 97) rozdělili rozvoj dítěte, kterému pomáhá mateřská škola, do oblastí, které představím v následujících podkapitolách.

6.2.1 Rozvoj v oblasti rozumové

Tato oblast bývá nazývána také jako rozvoj kognitivních procesů. Patří sem vnímání, myšlení, paměť, řečové dovednosti, představy, vůle a emoční procesy. Od třetího roku, až po nástup do základní školy se tato oblast vyvíjí zrychleně.

Vnímání dítěte předškolního věku se primárně zaměřuje na celek. Dítě se nechá upoutat něčím výrazným, přisuzuje důležitost podle svých preferencí, které hodnotí subjektivně. V tomto období se zpřesňuje zrakové a sluchové vnímání, což je důležité pro pozdější výuku čtení a psaní. Nemá ještě vyvinutou dostatečnou orientaci v prostoru, vnímá jej ještě nepřesně a snadno neorientuje. Nedokáže také ještě vnímat časový rozsah. Čas mu plyne rychleji, pokud je v činnosti, která jej zaujme. Pokud má na něco čekat, čas se mu zdá nekonečně dlouhý.

Paměť je věku mezi třetím a pátým rokem povětšinou bezděčná. Paměť záměrnou začíná dítě využívat, až kolem pátého roku. Dítě v tomto období využívá paměť

mechanickou a konkrétní. Kvalitu a délku paměti určují emoce, které událost/činnost provázejí.

Myšlení je ovlivněno tím, co právě dítě prožívá a čeho se účastní. Myšlení je v tomto období egocentrické. Dítě předpokládá, že ostatní přemýšlejí o věcech stejně jako ono samo. V tomto období je také posílená fantazie, dítě si vytváří svojí vlastní realitu podle svých subjektivních představ.

Řeč se stává kvalitní svým rozsahem v období od tří, až šesti let. Úroveň řečového projevu má významnou roli pro získávání dalších poznatků. Vůle a chuť věci dokončit se u předškolních dětí objevuje, až po pátém roce života. Dítě tří až pětileté má tendenci opouštět aktivity, u kterých se mu nedaří.

Při nástupu do mateřské školy se kognitivní procesy zkvalitňují. Nejvíce je to patrné v řečové oblasti, která se postupně zkvalitňuje. Dítě je motivováno učitelkami a ostatními vrstevníky, chce, aby mu ostatní rozuměli. Je posouváno k dalším poznávacím aktivitám (srov. Průcha, Kořátková 2013, str. 98–99).

6.2.2 Rozvoj v oblasti osobnostní a sociální

Dítě se mezi druhým a třetím rokem postupně separuje od matky a nalézá své vlastní já, svou identitu mezi ostatními. V tomto období se utváří základy sebepojetí, představy o sobě samém, a tyto představy postupně dotváří okolní působení rodiny a školy. Kolem čtvrtého a pátého roku se dítě více orientuje na vrstevníky. Děti si začínají společně hrát a ztvárňovat při hře různé role. Dokáží už také samy řešit některá nedorozumění a najdou společnou řeč. Nejstarší děti začínají být více soutěživé a soupeřivé, nejsou ještě schopny kooperace. Musí zde dopomoci učitelka a postupně děti ke vzájemné kooperaci vést. Děti mají také zažitá pravidla společného soužití, všimají si, když je někdo nedodrží. Začleňují se do své genderové skupiny a dokáží se podle své genderové role chovat. V tomto období se také začínají zájmově orientovat, avšak pouze krátkodobě.

V mateřské škole si dítě osvojuje navazování vrstevnických vztahů. Učí se jednat s druhými a nést zodpovědnost za své chování. Učí se zde řešit konflikty, posílit svou trpělivost. V mateřské škole si osvojí prosociální chování, ohleduplnost k odlišnostem, vzájemné spolupráci a ochotě se dělit (srov. Průcha, Kořátková 2013, str. 100–101).

6.2.3 Rozvoj v oblasti esteticko-výchovné a tvořivé

V předškolním období máme možnost pozorovat, jak se rozvíjí uspokojování potřeby prožívat podněty, které působí esteticky. Smyslové vnímání souvisí s estetickým působením, některé smyslové prožitky nás uspokojují a líbí se nám, jiné zase ne. Děti si vzorce uspokojivých a neuspokojivých prožitků pamatují a mají tendenci opakovat uspokojivé prožitky, které obměňují. Děti jsou vnímavé, je pro ně příjemné prostředí, které je esteticky uspořádané. Takové prostředí je i podnětné. Podněcuje kvalitu vnímání a dodává dítěti inspiraci, kterou využije pro vlastní tvorbu. Ve čtvrtém roce dokáže dítě uplatnit v plné míře fantazii k svobodnému uspokojujícímu tvoření.

Učitelky mateřských škol by měly rozvíjet u dětí estetické cítění a využívat možnosti ve svém okolí. Hledat v okolí divadla, galerie, kvalitní literaturu a podněcovat děti k rozvoji estetického vkusu (srov. Průcha, Kořátková 2013, str. 102–103).

6.2.4 Rozvoj v oblasti pohybové a zdravotní

Pohybové dovednosti tříletého a šestiletého dítěte jsou velice rozdílné, což je na první pohled zřejmé. Dítě se začíná tělesně čím dál více podobat dospělému člověku. Ve třech letech, při nástupu do mateřské školy, dítě mnohdy ještě nemá zvládnutou plynulou chůzi po schodech. Má nepřesné senzomotorické reakce, kvalita pohybu a koordinace není ještě provázaná. Stačí rok a vývoj dítěte se pohybově posouvá, ve čtyřech letech je dítě již dostatečně pohybově obratné. Má velký zájem zjišťovat, co vše jeho tělo zvládne a dovede. Pohybové hry děti dokáží přijmout pouze na krátkou dobu. Tyto hry ale musí mít jednoduchá pravidla. Pohybové vyžití si děti nacházejí povětšinou samy a s vlastními pravidly. Nejstarší děti již mají přesné pohybové výkony a ladnost pohybů. Dokáží již provádět sportovní aktivity, jako jsou jízda na kole, lyže či kolečkové brusle.

Zájem o pohyb se u každého dítěte liší, ne všichni mají o pohyb zájem. Stále přibývá dětí, které nemají dostatek pohybových zkušeností. Tyto rozdíly mezi dětmi můžeme vidět už v předškolním období. Toto období je vhodné pro motivaci dítěte k pohybovým aktivitám a k rozvoji této dovednosti. Pohyb je důležitým faktorem pro zdravý rozvoj oběhové soustavy, kapacity plic, správného držení těla. V tomto období vzniká vnitřní potřeba se pohybovat a pociťovat z této aktivity uspokojení.

Mateřská škola je podnětná pro pohybové aktivity. Děti díky pohybu prožívají také radost ze souhry a skupinové činnosti. Mezi dětmi v tomto věku nepanují ještě kritické poznámky k dětem s nadváhou či obezitou. Mateřská škola je tedy vhodná a činí dobrou motivací pro děti s nadváhou, nemusí se zde vyhýbat pohybu a bát se posměšků (srov. Průcha, Kořátková 2013, str. 103–104).

Z této teoretické kapitoly tedy vyplývá, že předškolní vzdělávání je pro děti předškolního věku plně dostačující. Dítě je rozvíjeno ve všech potřebných oblastech. V předškolním vzdělávání si osvojí oblast výtvarnou, hudební, dramatickou, literární, rozumovou, předmatematickou, předčtenářskou, environmentální, estetickou a tělesnou. Učí se zde také správným prosociálním postojům a kooperativnímu chování. Zájmové vzdělávání je naopak ve většině případů zaměřeno jednostranně. Neobsáhne všechny potřebné výchovy jako vzdělání předškolní, může však umožnit prohlubování zájmu v určitém směru, pokud je zájem dítěte již zralejší. Z této teoretické kapitoly mohu usuzovat, že zájmové vzdělávání v předškolním věku není z hlediska naplnění přirozených potřeb dítěte nutné.

7 Závěr

Tato diplomová práce se zabývá zjištěním postojů rodičů a pedagogů MŠ k zájmovému vzdělávání dětí předškolního věku, a to v mateřské škole i mimo ni. Zjišťuje také, jaká úskalí a přínosy vidí rodiče a pedagogové MŠ u zájmového vzdělávání dětí předškolního věku.

První kapitolu své práce věnuji postojům, které jsou pro mou práci a výzkumné šetření stěžejní. Postoje v první kapitole definuji a rozebírám jejich funkce a metody zkoumání. Zjištěná teoretická východiska porovnávám s vlastním výzkumným šetřením.

Druhou kapitolu věnuji zájmové činnosti a zájmovému vzdělávání obecně a specificky pak zájmovému vzdělávání v mateřských školách. Snažím se čtenáři představit možnosti zájmového vzdělávání pro věkovou skupinu předškolních dětí. V této kapitole chci čtenáři přiblížit specifika zájmového vzdělávání, aby později mohl porovnat vzdělávání zájmové se vzděláváním předškolním.

Do třetí kapitoly jsem zařadila vlastní výzkumné šetření. Z výsledků výzkumného šetření vybírám důležitá témata, která pak rozvíjím v dalších kapitolách čtyři až šest. Tyto kapitoly se zabývají vývojovými specifiky dětí předškolního věku, hrou a obsahem předškolního vzdělávání, kde diskutuji otázku, zda je zájmové vzdělávání v předškolním věku nutný doplněk vzdělávání předškolního.

V rámci vlastního výzkumného šetření realizovaného formou kvalitativních rozhovorů jsem ve výpovědích učitelek MŠ narazila na to, že zájmové vzdělávání vnímají z větší části negativně, vidí zde úskalí zahlcení dítěte a zájmové vzdělávání vnímají jako promarněný čas, který mohl být stráven přímou interakcí mezi rodičem a dítětem. Respondentky z řad učitelek MŠ ale nachází v zájmovém vzdělávání i pozitiva. Pozitivně vnímají fakt, že se dítě dostane i mimo prostředí mateřské školy a pozná nový kolektiv a pravidla, zkusí si i jinou činnost, která v mateřské škole není nabízena. Pokud dítě zkouší více zájmových kroužků, může objevit nový zájem, který lze dále rozvíjet.

V náhledu na zájmové vzdělávání v mateřských školách se učitelky mateřských škol více rozcházely. Některé učitelky vypovídaly, že nelze zájmové kroužky v mateřské škole provozovat z organizačních důvodů, jiné naopak viděly v zájmovém vzdělávání při MŠ

potenciální přínos. Zájmové vzdělávání při mateřských školách může dát šance dětem ze sociálně slabších rodin, které si nemohou dovolit financovat zájmový kroužek v jiných organizacích, může se také jednat o určitou službu pro zaměstnané rodiče.

Naopak rodiče se k zájmovému vzdělávání předškolních dětí staví více pozitivně. Zájmové vzdělávání v předškolním věku berou jako vhodný doplněk vzdělávání předškolního. Někteří rodiče se vyjadřovali v tom smyslu, že zájmovými kroužky jejich dítě získá vědomosti a dovednosti, které mu mateřská škola nemůže poskytnout. Dítě získá také další kontakty s vrstevníky a pozná jiné prostředí a další pedagogy. Rodiče mají pocit, že pokud dítě v předškolním období nenavštěvuje nějaký druh zájmového vzdělávání, bude mít těžší přechod na základní školu. Zájmové vzdělávání podle rodičů pomáhá dítěti přivyknout si na povinnosti, které jej čekají na základní škole.

Rodiče předškolních dětí také pozorují úskalí zahlcení dítěte a se zájmovým vzděláváním to (dle vlastního mínění) nepřehání. Mezi rodiči je výrazně tematizován nedostatek zájmového vzdělávání v oblasti cizího jazyka a téma výuky cizího jazyka v předškolním věku je velmi diskutované i ve skupině pedagogů MŠ. Zde se jejich postoje rozcházejí. Učitelky MŠ vnímají cizí jazyky v tomto období spíše negativně a dávají přednost jiným aktivitám, naopak rodiče se vyjadřují v tom smyslu, že pokud dítě začne s cizím jazykem již v předškolním věku, výuka cizího jazyka na základní škole pro něj bude snazší.

V otázce zájmového vzdělávání při mateřských školách zaujímali rodiče jen pozitivní stanovisko. Zájmový kroužek v MŠ rodičům velice vypomáhá, odpadá jim starost s dopravou dítěte na zájmový kroužek do jiné organizace.

V porovnání s výzkumným šetřením v Turecku, které prováděl Yolcu (2018), je zajímavé, že ve svém výzkumném šetření s pedagogy mateřských škol jsem se nesešla s nechtěním pedagogů zájmové kroužky realizovat. Někteří pedagogové byli pro, jiní proti, ale nikde neuváděli, že by se jim do realizace zájmových kroužků nechtělo z důvodu jejich časového vytížení či nedostatečné finanční motivace. Pedagogové spíše uváděli důvody realizační, některé učitelky si neumí představit, kdy by se zájmové vzdělávání v mateřských školách realizovalo, mají obavy z překrývání vzdělávání předškolního vzděláváním zájmovým. Yolcu (2018) naopak uvádí, že pedagogové zájmové vzdělávání při mateřských školách nepreferují z důvodu nedostatečné finanční motivace a nechtěním zájmové kroužky vést. Autor také uváděl, že pedagogové v Turecku jsou mnohdy do realizace zájmových kroužků v mateřské škole nuceni vedením školy, což můj výzkum

v českých podmínkách mateřských škol nenaznačuje. České učitelky mateřských škol nepreferují zájmové vzdělávání v mateřských školách spíše z organizačních důvodů, než z nechtění. Některé učitelky by klidně zájmové vzdělávání v mateřských školách samy realizovaly, aniž by řešily otázku finanční motivace, ale tato aktivita navíc se mnohdy neseťká s podporou ze strany vedení mateřské školy.

V rámci mého výzkumného řešení byla diskutovaná otázka ideálního věku, kdy je vhodné přihlásit dítě do zájmového vzdělávání. Rodiče spatřovali ideální věk čtyř let, mají za to, že v tomto věku má dítě zvládnutou potřebnou sebeobsluhu a je adaptováno dostatečně i na mateřskou školu. Naopak učitelky mateřských škol viděly jako přijatelný pro nástup do zájmového vzdělávání věk pět let. Souhlasila bych tedy s výpověďmi učitelek. Zájmové vzdělávání pro děti tří nebo čtyřleté spíše ne. Domnívám se, že dětem v tomto věku postačí rozvíjet své zájmy v mateřské škole, která jim poskytne dostačující vzdělávání úměrné jejich věku. Mohu se domnívat, že výpovědi učitelek ovlivnila znalost vývojové psychologie. Rodič nemá takovou znalost vývojové psychologie jako učitelka mateřské školy. Domnívám se, že rodič vidí své dítě zkresleně a z lepší perspektivy. Chce svému dítěti poskytnout to nejlepší, nejen ve vzdělání. Učitelky se na každé dítě dokáží podívat s jistým nadhledem, znalostmi vývojové psychologie a roky praxe, čemuž přikládám hlavní důvod jejich výpovědí.

Rodiče předškolních dětí se domnívají, že zájmové vzdělávání v předškolním věku může usnadnit přechod na základní školu a následný snazší průběh vzdělávání na základní škole. Ve své výpovědi to shrnula Kačka (31 let): „*Chceme, aby nějaký kroužek v tom předškolním věku už absolvovala. Aby si opravdu zvykla na ten režim, protože jinak je pak přechod na tu základní školu mnohem tvrdší než mateřská školka jenom*“. O tom, zda je tato odpověď relevantní, se můžeme jen dohadovat. Výzkum této problematiky chybí. Do budoucna by mohlo být zajímavé se věnovat i této otázce a najít na ni odpověď. Tato otázka nicméně nebyla předmětem mého výzkumného šetření. Bylo by také zajímavé zkoumat problematiku, proč tuto výhodu zájmového vzdělávání nespátřují pedagogové. Mohu se domnívat, že pedagog mateřské školy je orientován pouze na perspektivu mateřské školy a nad její rámec nevidí. Zatímco rodiče nejspíše uvažují o potřebách dítěte v delším časovém horizontu, a proto je pro ně zájmové vzdělávání důležité již v předškolním věku.

Zajímavým zjištěním z výpovědí rodičů a učitelek také bylo, že rodiče i učitelky si všímají dětí ostatních rodičů, všímají si, že děti nejsou v zájmovém vzdělávání šťastné.

Zatímco se zdá, že žádný rodič tento problém nevnímá u svého vlastního dítěte. Rodič mnohdy své dítě ze zájmového vzdělávání, které dítě nenaplnuje, neodhlásí. Podle učitelek je to zřejmě z toho důvodu, že rodič nechce plýtvat finančními prostředky, které do zájmového vzdělávání vložil. Rodiče setrvávají v zájmovém kroužku, který dítěti zcela nevyhovuje, zdůvodňují spíše tím, že docházením do zájmového vzdělávání dítě získává cílevědomost, protože dítě překonává nechuť do zájmového kroužku docházet, i když se mu v něm nedaří. Rodič pak zpětně hodnotí, co vše dítě v zájmovém vzdělávání získalo.

Učitelky mateřských škol také vypovídaly, že si neumí představit organizaci zájmového vzdělávání v mateřských školách. Mohu se domnívat, že by bylo vhodné řešení společný dopolední program více diverzifikovat, podle zájmu dětí. Děti by mohly dostat na výběr, zda setrvávají na společnou činnost či se zapojí do zájmového kroužku, který by nabídl jinou aktivitu. Tímto řešením by nenarůstala doba, kdy tráví dítě čas mimo svou rodinu. Dítě by nemuselo kvůli zájmovému vzdělávání setrvat déle v mateřské škole. Zbyl by pak prostor a čas pro volnou hru a aktivity s rodinou, které byly respondenty vnímány jako hodnotnější.

Samostatnou otázkou pro další zkoumání by mohla být vhodnost nabídky zájmových aktivit pro chlapce a dívky. Tohoto tématu se dotkla jedna z matek ve svých výpovědích, kdy má za to, že zájmové vzdělávání pro chlapce nemá dostatečnou nabídku jako u dívek. Mateřská škola by mohla zaplnit tuto díru na trhu a nabídnout aktivity, které by byly atraktivní i pro chlapce. Zařadit například více pohybových her, které jsou pro chlapce atraktivnější než výtvarné tvoření či tance, které preferují především dívky.

Seznam použitých zdrojů

- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- GILLERNOVÁ, Ilona a Václav MERTIN. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-799-X.
- GINSBURG, K. The Importance of Play in Promoting Healthy Child Development and Maintaining Strong Parent-Child Bonds. *Pediatrics*, 2007, vol. 119, no. 1, 182–191.
- HALLOWELL, E., M. *Šťastné dítě, šťastný dospělý: pět kroků, jak v dětství zasít semínka celoživotní spokojenosti*. Praha: Práh, 2016. ISBN 978-80-7252-642-0.
- HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- HANUŠOVÁ, Světlana a Petr NAJVAR. Výuka cizího jazyka v raném věku. *Pedagogická orientace*, 2007, č. 3, s. 42–52.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. 3. vyd. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.
- HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-763-9.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1568-1.
- KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0852-3.
- KVALE, Steinar. *InterViews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing*. Thousand Oaks: SAGE, 1996. ISBN 080395820X.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.

- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.
- PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1916-3.
- PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0495-4.
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-87000-00-5.
- STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. ISBN 80-85834-60-X.
- SUCHÁNKOVÁ, E. *Hra a její využití v předškolním vzdělávání*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0698-9.
- SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.
- ŠAFRÁNKOVÁ, Anna a Vladimíra KOCOURKOVÁ. Kvantitativní a kvalitativní rozměr výzkumu postojů učitelů ve vztahu k sociálnímu znevýhodnění žáků. [online] In Janík, T.; Knecht, P.; Šebestová, S. (Eds.), *Smíšený design v pedagogickém výzkumu: Sborník příspěvků z 19. výroční konference České asociace pedagogického výzkumu*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 416–420. Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/capv2011/sbornikprispevku/safrankovakocourkova.pdf>.
- ŠERÁK, Michal, Zájmové vzdělávání mládeže a dospělých. In PRŮCHA, Jan (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 503–507.
- ŠPAČKOVÁ, Renata. Potřebujeme kroužky v mateřské škole? *Informatorium 3–8*, 2006, č. 4, s. 4.
- ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- TĚTHALOVÁ, Marie. Nabítý program, nebo pohoda? *Informatorium 3–8*, 2008, č. 5, s. 14–15.
- TĚTHALOVÁ, Marie. Rodina a volný čas předškoláků. *Informatorium 3–8*, 2012, č. 10.
- THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0841-3.

YOLCU, Hüseyin. A phenomenological study of extracurricular activities conducted in children's clubs in Turkey. *KEDI Journal of Educational Policy*, 2018, vol. 15, no. 1, pp. 119–142.

Příloha: přepisy realizovaných rozhovorů

Pedagogové MŠ

- Edita
- Eva
- Jana
- Martina
- Eliška

Rodiče předškolních dětí

- Míša
- Kačka
- Zuzka
- Jitka
- Lucka

Edita, 58 let, učitelka MŠ

Co si myslíš o kroužkách pro děti předškolního věku?

Pro ty tříleté to ještě není až tak podstatné, protože tam spíš potřebují kontakt s maminkou, ta aby se věnovala všestranně. Tohle plavání, co máme ve školce, dobrý, to je taková doplňková aktivita, ale aby chodily na nějaké zpěvy, prostě, já nevím, hrát na hudební nástroj, kreslení, keramiku, tak to si myslím, že tam o tom to ještě není, že ty děti nejsou ještě ani tak vyhraněný. Spíš by se jim měly věnovat maminky, protože děti od nás letos neumí vůbec nic. Vzít ani tužku do ruky. Přijdou do školky, a neumí vůbec nic. Tady pro ty pěti-, šestiletý bych řekla, že už jo, tam je důležitá pohybová aktivita, hlavně zkoušet, co je baví. Protože oni sami neví. Někoho by bavilo to kreslení, někoho modelování, někoho zase ty tanečky, někoho sport, tak tam vyzkoušet, co je baví a co jim sedí, a během školního docházky se tomu pak věnovat dál. Hudební nástroj až spíš taky ve škole. Oni by si měli užívat v tom předškolním věku toho dětství a těch her.

Chodí u vás ve třídě děti na kroužky?

Spíš až předškoláci. Malinký nechodí, předškoláci chodí hodně na fotbal, bruslení, plavání, výtvarka, tanečky, aerobic.

Když jsem učila na odloučeném pracovišti, tak maminky dávaly na tanečky děti už od tří let, co si o tom myslíš?

To si myslím, že ne, to je zbytečný, vždyť ty děti se neumí ještě ani about, spíš se tam pak motaj. Nebudou si to pamatovat, nic jim to nedá. Já to vidím podle svých synů. Naši si vzali Ondru ve dvou letech do Bulharska, a on z toho neví nic. Tady spíš jde o to, aby si užili té maminky co nejvíc a toho dětství. A ty kroužky mít až jako starší. Ona je teď móda mít přehršel kroužků a nemají pak děti žádný dětství a neumí si pak ani pohrát. To vidím v té třídě, oni ty děti neumí ani rozvinout hru. Tam jenom ty tablety a počítače a televize a nikdo s nima nechodí na procházky, to vidím tady, ty děti obejdou park a pak už je bolí nohy, nejsou zvyklé chodit. Neumí si opravdu pohrát.

A co si myslíš o kroužkách při mateřské škole

V rozumné míře, nelíbilo by se mi, kdyby to nahrazovalo ty odpolední aktivity. Když je ve školce jeden, dva kroužky, budiž, ale ne aby byl denně nějaký kroužek, protože to potom pak narušuje celý program v té MŠ. Rodiče pak také spoléhají na to, že školka udělá všechno a oni nic. Takže si myslím, že v rozumné míře. My, jak máme v pátek to výtvarné tvoření a do toho to plavání, tak to úplně stačí.

Dávala jsi svoje děti v předškolním věku na kroužky?

Ne, ne, nedávala, tenkrát to ani nebylo. Začali chodit na kroužky, až při základní škole. Chvilíčku je to jenom bavilo. Každý rok měli jiný kroužek. Než se našli, tak to trvalo.

Ještě něco tě k tomuhle tématu napadá?

Já nejsem žádná ambiciózní matka.

Tak si myslíš, že tam hrají roli ambice rodičů?

Já si myslím, že jo. Myslí si, bůh ví, co z těch dětí všechno bude. Místo aby si s dětmi sedli a přečetli jim pohádku a povídali si o ní a děti naučili mluvit, tak je radši pětkrát odvezou do nějakého kroužku a mají splnino. A myslí si, bůh ví, jak se těm dětem věnujou. Já to vidím ještě těma starýma očima, asi je to tou dobou, že je to všechno jinak. Děti nejsou zvyklé přemýšlet, nedokáží použít rozvitější větu, protože si s nima nikdo nepovídá. Když se jich na něco zeptáš, řeknou ti, že neví, nebo že už to zapomněli.

Když teda zavzpomínáš několik let dozadu, jak to tenkrát bylo s kroužky předškolních dětí?

Nebyly kroužky. Kroužky byly až na prvním stupni. Vzpomínám si akorát tenkrát za jedné ředitelky, že byla angličtina hrou. Ale nepřineslo to žádné výsledky. Naučily se akorát barvy za ten kroužek. A učit děti cizí jazyk, když neumí pořádně svůj, to taky nebylo zrovna to pravé ořechové. A nebyly tenkrát takové možnosti, až při té škole. Děti byly ale daleko šikovnější, co dokázaly z těch stavebnic postavit a jak rozvinout hru, to už dneska není.

Eva, 45 let, učitelka MŠ

Co si myslíš o kroužkách pro předškolní děti?

Já si myslím, že ten jeden by klidně mohly mít, ale nejsem žádný nadšenec. Když to vychází ze zájmu dítěte a je to ten pětileták, šestileták, tak by to klidně mohlo bejt. Třeba jednou tejdně. Ale aby to opravdu vycházelo z toho jeho zájmu, a ne musíš na angličtinu, abys uměl anglicky, musíš na hokej, abys vydělal jednou miliony, musíš, já nevím co. Jo ta gymnastika, ta je taky „skvělá“ – třikrát týdně po dvou hodinách. Ta většinu dětí ani nebaví, zdá se mi, že jim to maří strašně tělo. I psychiku, ty anorexie z toho pak a tak. Fakt, jeden kroužek, když to to dítě chce.

Co si myslíš o kroužkách přímo při mateřské škole?

Při školce chtějí kroužky hlavně rodiče. Protože mají prostě rodiče havaj, dítě chodí tam, tam, tam, a já nemusím nic, můžu si jít na kafičko. Ale zase, když to vidím z té druhý strany, ten kroužek není tak špatnej, ty děti se taky dostanou někam jinam. Když má kroužek třeba 10 lekcí, tak je to dobrý, 10 lekcí třeba keramiky, když o to dítě má zájem.

A jakej třeba kroužek pro tyhle dětičky, hudebka, výtvarka, nebo je nějaký kroužek, pro který vůbec nejsi?

Když je to třeba všeobecně hudebka, tak to jo, ale ne, že už je to nějaký dryl. Nebo všeobecně sport, ale rozvíjet po všech stránkách, a ne ta blbá gymnastika nebo hokej. Já proti tomu pořád brojím, je to pro ty děti jednostranná zátěž. A když jsou kroužky pro rodiče s dětma, tak to je ještě hezčí. Proč ne, na nějaký všeobecný, máš tam toho, kousek toho a kousek toho. Všeobecný rozvoj pro ty děti.

A dávala jsi svoje vlastní děti na kroužek už v předškolním věku?

Já jsem jako nechtěla, dcera mě ale přemluvila, že strašně nutně musí chodit do hudebky, protože její kamarádka Anička tam přece už chodí taky. A snažila jsem se jí to rozmlouvat, tak jsem jí na ten klavír taky přihlásila. Čtyři roky tam chodila, ale ten poslední rok už jenom z donucení. Pan učitel jí přemlouval, že je to škoda. I když proti tomu brojím, tak Tomášek, syn, taky strašně nutně potřeboval na fotbal, šel jako šestiletý. Strašně ho to bavilo, ale přitom jsem viděla, že k tomu vůbec není. Tak jsem ho to nechala ten rok vyzkoušet a pak sám řekl, že to teda jako ne. Bylo to v tělocvičně, rozehrávali se, běhali s tím míčem, plus nějakou tu pohybovku, tak to nebylo nic proti ničemu. Pak na jaře už začali chodit na Tyršák [venkovní sportoviště] a tam už začali dělat ty figle. A to

jsem už viděla, že je levej jak šavle. Sám viděl, že mu to nejde jako ostatním klukům. Vyzkoušel to, ale na kolektivní sporty nikdy nebude a nebyl.

Vidíš nějaké klady a zápory těch kroužků v předškolním věku?

Když se nebude hrotit, když se někam podívá na nějakou a zkusí to, tak jo. Ale ten, kdo má každý den nějakou kroužek, tak to je hrozný. Nemá pak žádnou volnou dobu, vůbec se neumí sám bavit, pořád ho někdo baví, to dítě. A když si chce pohrát sám, tak si nepohraje, protože musíš tam a tam... Sežere to strašně času a myslím si, že to dítě to ani nepotřebuje. Měla jsem ve školce holčičku a ta se ráno budila a brečela, že má zase gymnastiku, že tam nechce. To je fakt dril, to je strašný. Jí nutili, mě to strašně rozčilovalo. Když kroužek vychází ze zájmu dítěte, tak jo, ale určitě ho nenutit. Třeba zase ta gymnastika, mají to třikrát týdně. Když jdou ze školky v 16:00, gymnastiku mají do 18:00 hodin. Než pak přijedou domů, vykoupat, najíst a spát. Co z toho dne pak mají? A kde máš pak tu maminku a tatínka? To je pak hrozný. To se mi vůbec nelíbí. Když už, proč si nemůžu jít zaplavat s tím děckem, já jako rodina? Proč musí být nějaká kroužek, proč si nejdu s dítětem zaběhat do parku, já jako rodič? Proč musí být třeba běžecká kroužek? Já bych upřednostnila spíš tu rodinu, než to separovala.

Jana, 53 let, učitelka MŠ

Co si myslíš o kroužkách pro děti předškolního věku?

Já si myslím, že nemá smysl. Že spoustu věcí je možno naučit rodiče sami, jako je třeba bruslení a plavání. A myslím si, že jedinej talent, kterej je k rozvíjení, je nějaká hudební aktivita. Což si myslím, že hudební škola má nějakej smysl. Nebo nevim. Myslím si, že nějaký tanečky a takovýhle věci, že jsou ty děti strašně moc zahlcovány. Myslím si, že ten čas, kdy je ty rodiče odloží do nějakých těch kroužků, v podstatě jenom proto, aby se chlubily matky mezi sebou, náš chodí na to a náš chodí na to, mně to přijde prostě zbytečný. Zbytečný vyhazování peněz, ztráta času a promarněnej čas mezi rodičema a dětma. Do školky to prostě nepatří, od toho jsou zařízení, které se tomu mají plně věnovat, děti nemají být přetěžovaný, mají mít volnost, rozhodovat se podle svého, ale rozhodovat se v tomhle věku? Nerozhodnou. Nutí je k tomu rodiče.

A co si myslíš o kroužkách přímo v mateřských školách?

Pro kroužek v mateřský škole vůbec ne. Vůbec nevím ani, jak by se to tady jako praktikovalo. Protože si musíš splnit svojí práci, kterou si splníš, a máš na ni určitej čas. A vlastně jsem zažila výtvarnej kroužek, když jsem nastoupila jako mladá holka. A takže tady zůstaly jakýsi vytipovaný talentovaný děti s paní učitelkou ze základní umělecký školy. Ale ty pracovaly na úkor toho, že ostatní děti lítaly venku, je to nebavilo, protože slyšeli ostatní děti na zahradě. Takže ty výsledky ani nebyly takový. A navíc si myslím, že ty děti, vlastně ty kroužky, co dřív byly, že se to rodičům taky líbilo, protože to bylo zadarmo. A když už za to rodiče mají platit, tak to už se jim nelíbí. Takže ... a pak si je teda daj do nějaký organizace, kde za to platí, ale ve většině nevidím žádnej jako přínos. Nebo velkej přínos. Nemůžu říct, že je to úplně jako blbý, to asi ne, ale jak říkám, spoustu aktivit si můžou splnit rodiče s dětma.

A dávala jsi sama svoji dceru v předškolním věku na nějaký kroužek?

Hele, jo, Janina chodila na angličtinu. Ale k těm cizím jazykům. Myslím si, že děti nejdřív musej umět pořádně česky, musej mít zvládnutou tu logopedickou péči, pak si myslím, že to teprve má nějakej smysl. Tak jako zkusit to. A o všech těch aktivitách. Pokud to to dítě nebaví, tak bych ho vůbec jako nenutila, abych se tím mohla třeba jako matka chlubit před ostatníma. Jo, naše holka chodila od poslední třídy ve školce na angličtinu, což jí jako teda zůstalo. Vlastně se tím živí a myslím si, že jí umí velmi dobře, ale myslím si, že je to taky na typu člověka, prostě jako, jakože k tomu asi ty předpoklady má. Sice

nevím po kom, ale má. Ale někde je prostě získala. Do ničeho zbytečně nenutit, a pokud to to dítě nebaví, tak to nemá smysl.

A máš nějaký pozitivní i negativní zkušenosti tady z prostředí mateřský školky s kroužkama u těchto dětí?

Jo, negativní zkušenost... spíš třeba, že tady vidím, že někam choděj a nechtěj tam chodit. Pak pro ně ty matky přijdou, a když řeknou, jdeme na plavání, tak ty děti tady pláčou a řeknou, že je to nebaví a oni prostě řeknou, že nekompromisně půjdeš, protože je to zaplacený. Takže jediné to, že ty děti to prostě otravuje a rodiče je k tomu nutěj.

A vidíš tam teda i něco pozitivního?

Ale jo, někoho to baví, to já neříkám, že by to bylo úplně, úplně blbý. Ale já si myslím, že co bych zvládla sama, tak na to nepotřebuju nikoho a dávat dítě na kroužek. Dítě plavat naučím, a i když třeba nebruslím, tak ho na těch bruslích podržím. Nevidím v tom ... vidím v tom spíš jen prestiž mezi matkama, že chtěj prostě ty děti samy nějak..., že ty děti o to prostě samy většinou zájem nemaj. Jo, jako můžu to zkusit, dávat ho někam na něco, ale když vidím, že ho to nebaví, a když ho tam vleču po smyku, že to teda nemá smysl. Že počkám za rok, jestli to nebude lepší, anebo se na to vykašlu úplně. Jo, myslím si, že pro mě má smysl ta hudebka v tom nástroji. A tam už musíš brzo, čím dřív, tím líp. A myslím si, že je to to i s tou angličtinou, ale zase říkám, ne pro všechny děti. Ale myslím si, že ten jazyk má v dnešní době smysl. Nebo něco alespoň.

Napadá tě k tomu ještě něco?

Nevím, já pro to fakt nejsem, abychom ve školce tady ještě dělali kroužky. Což matkám by to vyhovovalo nejlíp, protože by děti nemusely nikam vodit a měly by to úplně bez práce.

Martina, 47 let, učitelka MŠ

Co si myslíš o kroužkách při mateřské škole?

Víš co, já to beru tak, jako jestli je vůbec v možnostech té školky. Když má na to prostory, když by na to měla personál, jo, kterej by to zajistil. Já si myslím, proč ne. Klidně může mateřská škola mít nějaký kroužky, ale je to podle toho, jestli je zájem rodičů a jestli je zájem dětí v podstatě. A tam bych to podle toho asi uzpůsobila. Určitě bych je do ničeho netlačila. Jako třeba, že po obědě jdou na nějaký kroužek. To si myslím, že ne. To bych třeba viděla takhle ze začátku roku. Určitě bych udělala nějaký návrh pro ty rodiče, jestli by chtěli a o co by byl zájem. Tak si myslím, proč ne.

Časově bys ten kroužek zařadila teda kam, v tom chodu MŠ?

No, já bych dala kroužky spíš odpoledne. Ráno ani ne. Místo spinkání ne, to si myslím, že by hrozně narušovalo tuhle dobu, takže spíš po spinkání. Já bych to viděla třeba po tý svačince odpolední, kdo by měl zájem. Ty rodiče by s tím už počítali, že je třeba nějaký sportovní kroužek, a to dítě by si někdo odvedl. Nebo dramaťák. A byl by člověk, kterej by si je odvedl, kdyby o to byl fakt zájem. Jo, jako jdou všichni na výtvarku, to jako vůbec.

A co si myslíš o kroužcích mimo mateřskou školku pro předškolní děti?

Jako domy dětí a takhle?

Jojo, úplně kdekoliv.

Jo, hele to je zajímavý, teď mě tady chodí holčička třeba na angličtinu. Jsou jí tři a půl roku. A je to sranda... Chodí soukromě k někomu, vodí jí tam ve středu dopoledne místo školky. Ale je to sranda, pak se jí tady hospodářka ptá: „Táák, Anežko, co ses učila? Jak dělá kočička“? A ona jí řekne mňau, že jo ... Takže já si myslím, že na tohle je brzo. Pak tady třeba rodiče vodí holčičku na cvičení, a ta mi tady tak žalostně plakala, že už tam nechce chodit, že trenérka je zlá na ní. Chodí na gymnastiku, a holčičce je tři a půl.

Proč si myslíš, že ty děti v tom předškolním věku mají zájmový kroužky?

Já si myslím, že to jsou ambice rodičů. Protože oni třeba chtějí, aby umělo jazyky. Protože nevím, že by mi tříletý dítě říkalo, že chce jít na kroužek, že se chce učit anglicky, to fakt nevím. To je spíš, že viděj doma něco, nevím, nezdá se mi, že by si samy řekly, že se chtějí učit anglicky. Není to asi běžný, nevím. No, na co tady ještě chodí děti. Vím, že loni vodili holčičku na nějaký tvořeníčko. To je docela hezký. A většinou to dělají rodiče, který chtějí, aby byly děti zabavený, že i rodiče jsou v práci nebo tak. Nebo je odvede

babička na kroužek. Aby o ty děti bylo spíš postaráno. Ale já si myslím, že školkový děti toho mají ve školce dost. Už tam jsou takhle dost dlouho, že by pak spíš měly být s tou mámou co nejvíc. Nebo i s tátou. Bohužel, dneska je doba, kdy mají všichni hypotéky a musí vydělávat, pořád do práce, tak dají dítě někam hlídat. A jedna varianta z toho je, že ho dají na nějaký kroužek.

Jedna maminka mi povídala, že zná maminky, co dávají děti třeba i na pět kroužků.

Jaký na to máš názor?

No, říkám, to jsou spíš ambice rodičů. Jo, já třeba, kdybych nabídla dítěti, jestli se mnou půjde ven na procházku, nebo s ním budu doma, tak to moje bude chtít být se mnou doma. Nebo někam jít se mnou, jo. Nevím, že by chtělo každé den jít na nějaký kroužek. Jo, ale každé to má jinak. Někdo třeba, když je maminka na mateřské, tak taky třeba holčičku chce dát na tři kroužky, protože si myslí, že holčička je šikovná, tak ji tam jako dá a pak se třeba uvidí, v čem bude dobrá. Nebo, já nevím, třeba to berou tak.

Jedna maminka tohle právě označila, že to dělají nefunkční rodiny, s tím bys souhlasila?

To si nemyslím. Já třeba vidím nefunkční rodiny jakoby, hm....

Jsem to asi řekla špatně, ona to definovala, že nefunkční jako, že ty rodiče nechtějí trávit společný čas s tím dítětem, tak ten čas vyplní těma kroužkama.

Jo, to je jedna z možností. Buď jsou rodiče, který se toho dítěte chtějí v uvozovkách zbavit, aby o něj bylo postaráno. V rámci nějaký jakoby volnočasový aktivity. A myslej si, že je povedou kompetentní lidi, jo vychovejte nám je, nějak nám ho utvořte. A pak tady jsou rodiče, kteří chtějí, aby se to dítě nějak zdokonalovalo, tak ho dají na kroužek. Nebo aby bylo mezi dětma, protože je jedináček. Tam je víc těch možností, určitě bych nedala, kdo dá dítě na pět kroužků, že to není funkční rodina. To zas taky ne asi. Ale taky si myslím, že by ty děti měly nejvíc času trávit s rodičema. Vem si tady klouček, nejsou mu tři roky zdaleka, a přijde sem na půl sedmou a jde domů ve čtvrt na pět. Nejdřív s maminkou skoro od prsa jde rovnou sem. No, brečí každé den. Úplně se rozteskní. On je do oběda dobrej a pak ví, že má jít spát, a prostě hrůza. Je to na něj strašně dlouhý. A když si představím, že by třeba tenhle měl mít ještě nějaký kroužek, hrozný. Ani svoje děti jsem ze školičky na žádný kroužek nedávala, a to jsem si je vyzvedávala taky dost po obědě. No, plavání možná jediné. Nějaký sport.

Měla bys třeba nějaký vyhraněný kroužky, který pro tyhle předškolní děti spíš jo a který spíš ne?

No, to je na každým. Můj názor, spíš kroužky, kde si budou hrát, aby to bylo formou zábavy. Nebo aby se naučili plavat. Nějak, aby se naučili s tou vodou trochu souznít, aby se člověk nebál, že se hned utopí, když spadnou do rybníka. Nebo nějaký, nevím, hraní s míčkem. Ale jazyky, si myslím, že je na ně brzo. Někdo zase řekne, že když je malý, ať se učí jazyky, ale spíš asi ne, nejdřív se musí naučit pozdravit, umět česky něco vyslovit, utřít si nos a tak. A to si myslím, že je důležitější než jazyky, na ty je spousta času, si myslím.

A myslíš si, že mateřská škola je dostačující, nebo je třeba ty děti dávat ještě do nějakých kroužků?

Podle mě tady mají vyžití všestranný. Mají pohyb, mají výtvarku, mají dramku, předčtenářská, vždyť to všechno víš. Takže je to spíš o volbě těch rodičů, jestli je někam chtějí dávat nebo ne. No, já nechci bejt osobní, ale maminka, co doma s ním, tak třeba tam by byl na místě třeba nějaký sport. Jo, někdy mi to přijde, že ty rodiče si s těma dětma doma neví rady, tak je odkládají na ty kroužky. Ale myslím si, tak jeden kroužek pro to dítě, víc určitě ne.

Napadá tě k tomu ještě něco?

Za mě, ať jsou s rodičema. Když to ty rodiče potřebují a je poptávka, tak by tam měla být nějaká nabídka. Nejsem pro to dávat děti do jeslí a do školky od dvou let. Ale vidíš, že ta společnost taková je. A jak ty rodiče to mají řešit. Mají hypotéky, babičky a dědové jsou ještě mladý, tak je prostě do těch jeslí, školek a kroužků strkat budou, ale já pro to nejsem. Mně by se líbilo, kdyby ty maminky ty děti obstaraly. Kdyby měly možnost zkráceného pracovního úvazku a brát si ty děti z mateřinky po obědě a věnovat se jim. Co jsem byla ve školce v Bavorsku, tak tam to takhle funguje, to se mi strašně líbilo.

Eliška, 28 let, učitelka MŠ

Co si myslíš o kroužkách pro děti předškolního věku?

A to myslíš jako kroužky ve školce, nebo jenom mimo MŠ?

Jojo, i při mateřince, ale i jinde pro tuhle věkovou skupinu.

Jo, tak jo, hele, já si myslím, že ty malý od těch tří let a ty čtyřletý, že by jako neměli chodit na žádný kroužky, že jim bohatě stačí ta školka. A když už, tak třeba s rodičema nějak formou her, aby to bylo nějak zábavný. No a pak u těch předškoláků mi to nevádí, ale hodně, co máme ve školce, tak jsou ty děti tím strašně přesycený. Že mají každý den nějaký kroužek, mají jeden den keramiku, druhý den pohybovky a prostě že z toho už nemají radost, ale mají to jako povinnost ty kroužky, jo, co si všímám u těch předškoláků. Ale u těch předškoláků bych třeba jeden kroužek, max. dva, povolila, jako kdybych byla rodič, ale jinak bych jim toho víc nenakládala.

A proč si myslíš, že ty předškoláci už by mohli mít kroužek, a ty prťousci ještě ne? Můžeš to rozvést?

No, že ty předškoláci už se musí učit nějaký povinnosti. Že je ještě po tý hře ještě něco, nějaká povinnost, na kterou se musí třeba ještě připravovat nebo někde vydržet tu hodinu sami v jiným prostředí. Jsou dost vyzrálejší, přijde mi, že je to tolik nezatěžuje jako ty tříletý děti, který si teprve zvykají na nověj kolektiv a na novou učitelku. Tam je ještě čerstvý to odloučení od rodičů. A ty tří- a čtyřletý mají ještě potřebu si hodně hrát. Takže asi záleží, jakěj kroužek, no. Já mám taky třeba čtyřletý děti na flétně, malinký, ale co jsem se ptala rodičů, tak mají třeba jen tenhle jeden můj kroužek v celým tejdnu. A pak jsem tam měla jednoho chlapečka, pětiletýho, a ten měl fakt každý den něco. A přišlo mi, že ho to ani nebaví, že to prostě vybrali rodiče, aby měl nějaký kroužky, a že ho to samotnýho vůbec nebaví.

A proč si myslíš, že ty rodiče ty děti těma kroužkama přesycují, když jich mají třeba hodně, jako tenhle klouček, o kterém mluvíš?

Hele, asi to nemyslí špatně. Ale jak je ta velká nabídka všeho, že jim dopřejou to nejlepší a že od všeho budou umět trošku. Prostě, že jsou rodiče ambiciózní a chtějí mít ty děti dokonalý, aby od všeho trošku uměly. Víím, že je dávaj na angličtinu, pak je daj další den na plavání, jsou tím takový přesycený. A teď třeba máme ve školce jednu holčičku, která se tím každý den stresuje. Jo, že neví, kterej den má kterej kroužek, že vždycky přijde do školky a říká, co dneska má. My tam máme prostě rozpis a ona tam fakt každý den má

něco jinýho. Je už předškolačka. A je taková vynervovaná z toho. Jo, fakt každej den přijde, ptá se, co je za den, jakej má kroužek a kdo si ji vyzvedne, protože si ji vyzvedávají ještě pracovníci toho DDM a je z toho fakt nervózní.

A jak je to třeba u tebe ve třídě? Chodí hodně děti od vás na kroužky? Je o to velkej zájem?

Hele, docela jo, u nás ve třídě je jich asi sedm, co chodí na balet, od nás holky. Jedna přišla, že chodí na balet, a ta její kamarádka, že musí taky. Oni si to totiž docela závidí mezi sebou.

Jako ty rodiče si to závidějí, nebo ty děti?

Ne, ty děti právě. Jo, jak se o tom ta holčička, co chodila, furt bavila, tak ta druhá to slyšela a pořád otravovala s tím mamku, že chce chodit taky na balet, tak ji tam zapsali taky. Takže v úterý mi odchází třeba takhle 7 holek na balet. A pak tam mám chlapečka, co chodí na keramiku. Ale máme vedle školky hned DDM a máme tam s nima úmluvu, že ty pedagogové volnýho času si pro ně chodí do školky. Vyzvednou si je a odvedou si je na ten kroužek, že takhle pomáhají rodičům. Je to teda se souhlasem těch rodičů, a o to víc dětí tam pak do toho DDM chodí, že ty rodiče nemusí jet z práce a odvést je na kroužek a pak tam na ně čekat. Jo, že prostě přijdou třeba někdy v půl pátý si tam pro ně. A předškoláků u nás chodí na kroužky hodně. Tam jako mi přijde, že snad každý dítě v tý třídě něco má. A co jsem měla třeba loni předškoláky, tak tam chodili hodně na plavání, to měli dvakrát týdně tréninky. Na co ještě chodili. Pět dětí chodilo ze třídy ke mně na tu flétnu. Jinak frčí sportovky, keramika a tak.

A ty vlastně vedeš kroužek flétniček na DDM, vid'?' Máš tam i tyhle ty předškolní děti. A když by ses třeba na to podívala jak z hlediska toho učitele MŠ, tak i z hlediska toho volnočasového pedagoga. Vidíš v tom smysl u této věkové skupiny?

Hele, já nevím, jestli je to tím, že jsem ze školky. Ale já se jim to snažím dělat, jako když ve školce děláš nějakou činnost. Máme teda hodinu těch 60 minut. Na tu flétnu ale nehrajeme celou dobu. Máme rytmický cvičení, dechový a mezitím různý hry. Pak si zahrajeme něco, poznáváme novej tón, pak si něco vybarví. A všichni se tam teda těší a chodí tam rádi. Nejmladší dítě jsem tam měla tři roky, ale hrozně ji to bavilo a byla šikovná. Za ten rok třeba neudělala velkej pokrok, naučila se tři tóny, ale fakt ji to bavilo, že jí stačilo, že na konci roku zahraje halí, belí. Ale ten kroužek mám jako, že se tam nemusí za rok naučit zahrát 20 písniček, ale spíš jako seznámit se s tím, viš. Aby je to bavilo, aby se tam naučili nějaký základy, jak třeba držet tu flétnu, tady u těch malinkých a nějaký hudební hry. Takže tam mi nepřijde, že by tam ty malý trpěli. Ale musí je tam

rodiče dávat s tím, že je to příprava, když by pak šli do hudebky nebo kdyby u mě pokračovali, ať nečekají, že na konci jim zahrajou 20 písniček. Ale zase, když jsme měli vystoupení, tak tam všechny ty malinký vystupovali a zahráli jednoduchý písničky. A vystupovali fakt bez trémy, že se na to těšili. Nebo tady máme ještě kroužky, jmenuje se to LYKO. Lyko jako lyže a kola. Chodí tam předškoláci nebo i ti mladší. A to mi fakt už přišlo moc. Oni fakt za každého počasí jsou venku, trénujou na kole, pak mají nějakou průpravu na ty lyže v tělocvičně. Přijde mi to fakt jako drsný. Ale zase ty děti, když jsem začínala učit, tak hodně z nich se tomu věnujou dodneška. Začnou ve školce a pak pokračují, jezdí na závody. Fakt je to o tom, jaký to dítě je, o tý osobnosti. Jestli je cílevědomý, tak takový bych dala třeba na tenhle typ kroužků. A když je třeba nějaký citlivější, tak bych ho buď nedávala, nebo na nějaký kroužek prostě, kterej nevyžaduje trénink nebo nějakou přípravu doma. Nebo tu jsou kroužky pro rodiče a děti, jmenuje se to šíkula. A tam chodí děti s mamkou a něco si vyrobí, ale to je zase asi něco jinýho.

No a myslíš si, že by třeba pro ty prťata, ty tří, čtyř letý bylo přínosnější tenhle kroužek s tou mamkou?

No, já si myslím, že to fakt záleží na tom, jaký to dítě je. Na tý osobnosti, vždyť to znáš ze školky. Někaký dítě přijde do školky, zamává rodiči a je v pohodě a někdo prostě brečí do šesti let. Pro tyhle citlivější děti bych to dělala s těma rodičema, že se pak třeba časem domluví, že tam chodit nebudou nebo jenom na kratší čas, aby měli to zvykání takový postupněji. Ale když to dítě je takový, že mu to nevádí, tak si myslím, že to není problém. Mně spíš vadí, že jsou těma kroužkama fakt jako přetěžovaný, že nemají jeden, dva, ale že jich mají milion.

A myslíš si, že to má taky nějaký dopady na to dítě, když mají těch kroužků fakt hodně?

Hele, myslím si, že když ty děti fakt mají ty ambiciózní rodiče. A daj je třeba na angličtinu s tím, že fakt chtěj, aby uměli anglicky, tak ty děti cítí ten tlak, kterej je na ně vynaloženej. Ale ty rodiče, který to neřeší a děti to mají jako doplněk toho volnýho času, aby si to ty děti užily. Tak si myslím, že to nemůže mít nějaký negativní dopady, pokud ho ten kroužek baví a je tam spokojenej.

A máte nějaký kroužek i při mateřský školce?

Hele, už ne, bejvala tam do loňska flétna, ale teď už tam nemáme nic, děti chodí vedle do toho DDM, když si pro ně i ty pedagogové choděj. V minulý školce, co jsem učila, jsme měli angličtinu, ale chodila externí pracovnice ve tři odpoledne a brala si je na angličtinu stranou vedle do vedlejší třídy. Jo, já jsem v tý minulý školce chtěla dělat kroužek, ale ředitelka to nepovolila, říkala, že kroužky nemají ve školce co dělat, proto já jsem šla dělat tu flétnu na DDM.

A jaký máš názor na kroužky v mateřský školce?

Když to nezasahuje do té výchovný činnosti dopoledne, tak si myslím, že když udělá učitelka kroužek třeba od čtyř do pěti, po pracovní době, takhle pro dítě ve školce, tak by mi to nevadilo vůbec. Naopak je tam to prostředí pro děti, který znají, a ještě si můžou zkusit něco jinýho. Mají tu učitelku, kterou znají. Takže, když to nenarušuje ten denní režim, tak si myslím, že to nevádí. Kdybych byla ředitelka a chtěla by si nějaká učitelka udělat kroužek ve školce, tak bych byla určitě pro. Hlavně, aby to bylo zase nějakou tou hravou formou.

A je nějaký kroužek, pro který bys nebyla, aby ho navštěvovaly předškolní děti?

Hele, určitě tu angličtinu, já bych tam nedávala ty tří-, čtyřletý děti malý. Já bych tu angličtinu, když už, tak pro předškoláky. Ale přijde mi, že u těch malejch, když ještě neumí ani správně vyslovovat česky, a kolikrát jim nerozumíš, tak mi to přijde takový zbytečný. Jo, ať se nejdřív naučí dobře vyslovovat v češtině a pak ať se naučí něco anglicky. Tohle je fakt zbytečný, už ve třech letech je trápit. Ale ty ambiciózní rodiče, to jsem měla chlapečka, kterej chodil ve čtyřech letech na tenis a byl vyloženě pohybově nenadanej, už když jsme cvičili, tak ho to vůbec nebavilo. Byl hrozně neohrabanej, furt padal, takovej brambora hroznej. Ty ho dali na tenis, pak na to LYKO, pořád ho dávali jen na tyhle sportovní kroužky, protože z něj chtěli něco vykřesat. A já jsem jim to říkala, že ho nebaví ani to cvičení ve školce, že by radši seděl a něco tvořil. Myslím si, že tam nemohl být šťastnej. Teď už je ve škole a chodí na ten tenis furt. Takže ty rodiče si tam kompenzují takovýto svoje, čemu se chtěli věnovat oni, ale nevyšlo to. Proto tam dávají ty děti, i když nemají žádný vlohy.

Kdo si myslíš, že ty kroužky teda vybírá?

Myslím si, že rodiče. Je super, když si ty děti řeknou, ty holčičky, co si vybraly ten balet, to si vybraly samy a ty se fakt těší. Ale když ten kroužek pak vyberou rodiče a ty budeš chodit tam a tam. A pak je to nebaví, tak to je pak blbý.

Máš k tomu ještě něco, nějaký nápad?

Hele, ještě mě napadá, třeba ty sociálně slabší, ve školce je mám a ty nechodí nikam, že jo, ty sotva zaplatí školku. Tak to občas dělá takovýhle rozdíly mezi dětma. Že jim to třeba už ve školce ostatním závidí, že ostatní můžou chodit na kroužek a oni ne. Jo, že kdyby byly třeba nějaký kroužky ve školce, třeba bezplatně, tak by to dalo šanci i těmhle dětem.

Jitka, 37 let, rodič Bena (6 let)

Jaký máte názor Vy na kroužky pro předškolní děti? Co si o tom myslíte?

Já si myslím, že asi když to dítě jakoby chce na kroužek, tak je to super, ale jakmile by se do něj mělo tlačit, protože si myslím, že dneska je ten tlak na ty děti strašně velkej. To za nás nikdy nebylo. Já se učila bruslení v sedmi, osmi, devíti letech s rodičema a dneska mi přijde, že ve třech letech prostě už nebo ve čtyřech letech se staví na brusle, staví se to na lyže, musej jako na koloběžkách jezdit a to dřív prostě nebylo. My jsme vychovávaný takhle taky nebyli, abychom zkoušeli v těch čtyřech a pěti letech to bruslení, hrozně jsem právě Beníka tlačila, aby k těm střelcům na brusle jako chodil. Poprvý jakš takš šel, po druhý, vůbec se mu to nelíbilo. Plakal mi tam, čtyřikrát jsme to teda dali. Nic na něj nezabíralo. Ten instruktor ani nevěděl, na co ho má nalákat, on k tomu byl strašně negativně postavenej a jenom já, abych jako splnila to očekávání, že všichni někam chodí, tak já ho tam teda jako budu taky cpát, tak mi to přišlo, že to vlastně nemá smysl ho tam dávat takhle za každou cenu. A Beník je teda specifickej, že nechce chodit nikam. Takže my fakt prostě nikam nechodíme. No a myslím si, že tu aktivitu má ve školce, že tam jakoby je všechno, co má mít. Jasně, ale když má pro něco vlohy, tak si myslím, že je dobrý to rozvíjet, ale to dítě to fakt musí chtít samo. Ale jakmile je to jenom tlak rodičů, tak si myslím, že z toho to dítě nemá nic. A jsem asi možná trochu sobecká, ale já mám fakt náročnou práci a představa, že budu muset bejt někde ve tři hodiny a zkrátit si pracovní dobu a rychle s ním zase letět na nějaký kroužek a tam čekat hodinu, než on si to tam jako udělá, to by se mi líbilo, kdyby ty kroužky byly prostě ve školce. A pro ty kluky mi přijde, že nejsou žádný pěkný, pro ty holčičky jo, ty mají ty aerobiky, tyhle taneční věci, ale pro ty kluky tam nic moc jako není. Uvidíme v pozdějším věku, jestli nějaký karate nebo něco takovýho, teď asi zkusíme v první třídě klavír, protože má docela jako vlohy. Pořád si zpívá, skládá si nějaký písničky, tancuje a mně by se líbila nějaká taneční skupina, ale uvidíme, musí chtít jako sám.

Takže nechcete ho teda do něčeho vůbec tlačit a dát mu prostor, aby si kroužek vybral sám?

Přesně tak. Nechci, jsem jako viděla, že teda na ten sport není. Na to vlohy jako fakt nemá a ani žádný ambice nemá, nic takovýho. Náš děda tím teda trpí jako velkej fotbalista, že Beník na to není. Ale to se nedá nic dělat. Já taky nejsem nějak nadaná, já ho nechci fakt

nutit. Mně přijde, že ty děti jsou přetížený potom. V pondělí maj plavání, ve středu maj tanečky, ve čtvrtek mají, já nevím, hurá do školičky a každý den něco.

A proč si myslíte, že rodiče dávají děti takhle často na kroužky?

Mně přijde, že někdo, kdo nechodí na kroužek, jako by nebyl. Nevím, takovej jakoby moderní styl asi. A všichni. A hrozně se do těch dětí tlačí.

Vidíte tohle třeba i u svých kamarádek, že dávají děti hodně na kroužky?

Jo, na všechno. A vyloženě ty děti tlačí. Ne, že by... Je super, když dítě si řekne, ale myslím si, že někdy ty maminky, že ony to nezažily v dětství, tak si prostě kompenzují to svoje, co vlastně samy nezažily. Je to opravdu přes sílu, nevychází to z těch dětí. Mám teda kamarádku a její dítě má kroužek, jeden jedinej, což si myslím, že je super, když má to dítě nějakou zábavu, třeba balet a tanečky, okej, to je úplně ideální, když to tu holčičku baví. Ale aby ho rvali na všechno, krasobruslení a výtvarka a nevím co všechno, to fakt ne. Když se ještě podívám na své kamarádky, vím, že holky [jméno rodiny] ty chodí plavat, mají ještě tanečky. Od další kamarádky chodí Markétka s Filípkem cvičit do Sokola, Markétka má ještě aerobik a určitě ještě něco má.

A u těch kamarádek, odkud myslíte, že vzešel zájem dávat ty děti na kroužky?

Tu Markétku to baví. Doma si pořád tančila, tak tam asi jo. Ale Filíпка to prý nebaví vůbec, ale on je ještě malej.

Říkáte, že je malej. Kolik je mu tedy let?

Filípkovi jsou 4 roky a Markétka je předškolačka, takže tak těch 6 let. No, ale nevím, fakt mi přijde, že je to teď hrozná móda, aby se maminky mohly vychvalovat, co všechno to jejich dítě dělá a jak je talentovaný. A to dítě pak nemá žádný prostor na to, aby si odpočinulo, aby si hrálo i doma třeba.

Jedna maminka mi popisovala jednu maminku, která dává děti velice často na kroužky a označila to, že si myslí, že tohle dělají rodiče, kteří nemají funkční rodinu. Ne, že by třeba byli od sebe, ale že nechtějí nebo neví, jak trávit společně ten volný čas. Proto to dětem vyplňují samými kroužky. Co vy si o tom myslíte?

Jo, pro ně je jednodušší nacpat je do nějakých kroužků. Tenhle názor bych sdílela, asi jo, je to fakt ulehčení pro ty rodiče. O tý sobotě a neděli se snaží jakoby nějakou zábavu vymyslet, ale v týdnu,... Je to od těch rodičů takový sobecký. Než aby měl dvě hodiny sedět v pokojíčku a stavět lego, tak ho radši vezmu na kroužek nebo nevím, do zahradního centra [v Zahradním centru je dětský koutek s hlídáním], kde já si dám kafe a dort a oni se tam vyběhají. Jo, taky to občas dělám [smích]. Ale nedělám to fakt často. Myslím si,

že takhle nějaká polovina, těch 50 % to bude určitě, aby si nějak takhle ulehčili tu výchovu. Rodiče chtějí mít klid. A jestli je to dítě hodně aktivní nebo aktivní, to je dneska každý druhý, tak je tam takhle jako šoupaj.

Vy jste mi kdysi zmiňovala, že Beník chodil ještě na plavání?

Jojo, to jsme chodili spolu na kurz, když Beník byl ale ještě miminko. Od 4 měsíců jsme chodili na vaničkování. Bylo zde asi 15 maminek s miminkama a my jsme se učili jako potápět a dělat tam ty jejich aktivity. Moc se nám to líbilo. Chodili jsme rok. Pak bylo, že ty dětičky chodějí jakoby už samy. Ale to zase Beníček byl na mě dost jako závislej, takže to jsme potom už nepokračovali. Ale to jsme pak od jeho 11 měsíců do 3 let chodili, každou středu a čtvrtek jsou v domečku baby kluby od devíti do dvanácti. A tam chodíte od nula věku do třech let. Jsou tam různé aktivity, je tam výtvarka, takže tam něco tvoří a kreslí a můžou si tam na koberci hrát se stavebnicemi a potom v druhé místnosti je tělocvična, jakoby, je tam ta opičí dráha. V deset hodin se svolaly maminky a dělaly se říkadla a básničky. A jeden rok mi bylo nabídnuto, my jsme tam chodili hodně pravidelně. Vypadla jim vedoucí, já jsem se znala s ředitelkou, tak mi říkala, jestli to nechci vzít a dělat to. Tak jsem to na ten poslední rok vzala. Takže jsem to měla jakoby práci. Chodili jsme tam na půl devátou, všechno připravit, vedli jsme to tam spolu, říkadla a takový, pak jsme to uklízeli společně a tak. Potkaly jsme se tam s těma dalšíma maminkama. Některý to opravdu pojaly tak, že tam jdou s tím dítětem a hrajou si tam s ním, věnují se mu. A jiné zase to pojmu, že tam sedí a vy se starejte o můj dítě – a my jsme si tam přišli popovídat. Zase potom záleží na těch maminkách. Bylo vidět, že když jsme tam začali chodit my, tak to tam vedly starší paní učitelky nebo vychovatelky. Bylo vidět, že jsme byli takový disciplinovaný. Jo, že teď se řeklo, že teď se musí uklidit, tak jsme šli a s tím dítětem posbírali nějaký ty hračky. Potom jsem to tam začala víst a chodily tam čím dál tím mladší maminky, a oni nemají vůbec žádný smysl pro povinnost. Přišly, daly dítě, koupily si kafe a krafaly. A děti tam litaly po skluzavce, po podiu a braly to jako školku. V půl dvanácté to končilo a ony v 11 sbalily dítě, nic neuklidily, jinak nepomáhaly a odešly. No nevím, přijde mi, že ty maminky to teďka berou všechno trošku jinak a že nemají moc tu zodpovědnost.

A co si myslíte o kroužkách přímo při mateřské škole? Když jsou ty kroužky přímo v prostředí mateřské školy?

Jo, tak to jo. To je mi líto, že to u nás ve školce není. Třeba to bruslení nebo to plavání. Jinde to třeba mají. Ale chápu to zase z té druhé strany, že je to náročný pro ty učitelky,

to zase jo. Zorganizovat to a všechno to zase jako pohlídat. Ale myslím si, že tam to dítě není individuálně, ale v tom kolektivu, co zná. A taky, že to dítě bych řekla, že kolikrát víc poslechne tu paní učitelku než ty rodiče. Že tam nebude tak odmítovat. Myslím si, že pro nás by to bylo jakoby dobrý, že je to v tom kolektivu. Myslím si, že kdyby to bylo, tak by se tam Beník něco naučil a chodil by tam rád. Ale právě to, když má přijít do cizího prostředí mezi novými dětmi, tak nám pořád dělá problém. Proto bych ty kroužky v mateřince uvítala. Je to v tom kolektivu dětí, kam chodí, chodí denně a zná je, i paní učitelku. Takže, kdyby něco takového u nás v mateřince bylo, tak určitě jo.

A máte nějakou konkrétní představu, jaký typ kroužku by se Vám při mateřské škole líbil nejvíce?

Klidně nějaký sportovky, něco jednoduchého, kde by se každý vyblbnul a našel by si tam něco svého, co by ho bavilo. Nebo kdyby se fakt jezdilo třeba pravidelně plavat. Jo, je jasné, že ne všichni se tam naučí plavat, ale někdo si bude hrát, někdo se bude potápět, někdo se naučí plavat. Jo, že mi přijde, že v té skupině je to jakoby dobrý, že ty děti se motivují navzájem. Jo, jeho kamarád Davídek to udělal, tak Beníček to zkusí taky. Jo, třeba minulý rok jeli do keramiky do Děbolína se školkou, měli tam pár lekcí a Beník z toho byl hrozně nadšený a byl to zážitek. Bylo to něco jiného, jeli autobusem, udělal si tam ten svůj hrneček. Byl z toho nadšený a pořád o tom jako mluvil. Takže jo, tohle se mi líbí. Nebo nevím, nějaký školky chodí třeba pravidelně do knihovny. To by se mi líbilo taky.

Říkáte, že u vás ve školce nejsou žádné kroužky. Nevybírala jste si teda školku podle výběru kroužků? Měla jste jiné kritérium?

Nene, spíš jsem vybírala, abych to měla blíž, kde bydlíme. Chtěla jsem ho teda dát do školky [název], je vyhlášená, že je jako nejlepší, že tam mají hodně aktivit a dělají s nimi hodně věcí. Tam právě kroužky mají. Nakonec jsem to ale přehodnotila. Jak žiju vlastně s Beníkem sama a mamka je až z [název ulice], že by to do té školky měla strašně daleko a pak k nám. Tak jsem nakonec upřednostnila [název MŠ], kterou mám hned vedle v ulici. Bylo to teda z důvodu pohodlnosti. Ale všichni říkali, že tam je nápor, a já nejsem taková, že se někam ráda cpu za každou cenu. Jo, že Beníček je nejlepší a musí mít nejlepší věci, ne. Je průměrnější a prostě to tak jako bude. Já nejsem, jak to jako říct, já na tomhle prostě nestavím. Nemusíme mít všechno nejlepší, abych já mohla někde říkat, joo, my chodíme do té nejlepší školky na nejlepší kroužky. Tak jsem Beníka přihlásila sem a nejdřív to vypadalo, že se tam ani nedostaneme, ale nakonec to vyšlo. A dneska jsem ráda, že jsem

upřednostnila školku blíž k bydlišti, a ne tu s těma aktivitama a kroužkama navíc. Beník je tady ve školce spokojenej. Takže jsem nakonec ráda.

Je ještě něco, co by vás k tomuhle tématu napadlo a chtěla byste dodat?

Beník sice žádněj kroužek nenavštěvuje, ale kompenzuju mu to jinak. Jezdíme spolu na tábory, na [název]. Jsou zimní, to je celý víkend v zimě, a pak letní, jeden týden v červnu. Je to od tří let do konce školky, do těch 6 let. Pak chodíme od domečku na různý akce. Letos jsme hledali po městě skřítku podzimníčka, chodili jsme s lampionama po městě a plnili různý úkoly. Beníka to hrozně baví, už to taky zná z toho tábora, kde se vydáváme plnit ty úkoly. Takže ho to baví, ví, že je tam nějakej úkol, kterej musí udělat, pak se najde ten skřítek podzimníček a opečou se společně buřty. Řekla bych, že je to lepší, že to děláme spolu, než ho někam dávat. Takhle alespoň z těch táborů bude připraveněj v první třídě, co a jak, a nebude se bát jet sám, pak beze mě. To je asi všechno, víc mě nenapadá.

Lucka, 43 let, rodič Kubíka (4 roky) a dvou starších dětí

Co si myslíš o kroužkách v mateřské škole?

Já si myslím, že pokud to dítě zvládá a baví ho to, tak je to asi v pohodě, ale zvolila bych maximálně jeden nebo dva, ale myslím si, že pro malinký děti je to zbytečný.

Máš teda nějakou věkovou hranici, kdy už jo a kdy ještě ne?

Myslím si, že ty tříletáci jsou na to ještě malý. Tak pátej, šestej rok, ale nejdříve po čtvrtém roce bych to viděla. Mám čtyřletého dítěte, zatím nikam pravidelně nedochází, ale dost o tom uvažujeme, je to hrozně živý dítě a potřebuje se někde vybit. Manžel by chtěl, aby hrál hokej, já pro to zase moc nejsem. Já bych ho spíš viděla na nějaký pohybový hry, třeba s míčem, aby se vyběhal. Začali bysme nějakou touhle pohybovkou a pak třeba časem i ten hokej.

Dávala jsi v předškolním věku na kroužky i svoje starší děti?

Matyáš začínal v šesti letech fotbal, ale tam se zklamal s trenérem, nelíbilo se mu tam, asi po čtrnácti dnech. Pak zkoušel karate, ale to ho taky nebavilo. Nakonec zjistil, že ho nejvíc baví vzít míč a zakopat si s klukama u nás ve vsi fotbal. Pak chodili i na školní hřiště a hráli tam. Do kroužků chodil opravdu jen krátce. Dcera nechtěla nikam sama chodit, pak jsme ji přesvědčili a vyzkoušeli jsme v pěti letech tanečky, ale úplně jí to nebavilo, nebyla z toho nadšená. Pak jsme to nechali na první stupeň, zkoušela hrát volejbal, tam chodila asi rok a půl a ze začátku jí to hodně bavilo, ale postupem času už zase ne, pravé ořechové to nebylo. Chodila tam jenom kvůli nám, aby my jsme byli rádi, že má nějaký kroužek, ale samotnou jí to až tak nebavilo. Pak jsme na druhém stupni zkusili dům dětí, výtvarný kroužek, různé činnosti výtvarného směru. Tam chodila ráda a nosila domů hezký výrobky. Pak jsme jí přihlásili ještě na keramiku a to jsme udělali dobře. Tam se jí líbí a chodí tam zatím pořád.

Měly tvoje děti nějaký kroužek přímo v mateřské škole?

Maty měl ve školce angličtinu, ale jinej kroužek ne. Byli tam ještě nějaký tanečky a zpívání, ale Maty chodil jenom na tu angličtinu. Bylo to ale jenom pro předškolní děti, ty pěti-, šestiletý. Docela ho to bavilo, chodil tam rád. Něco se i naučil, pár slovíček, dostávali různé odměny, třeba pexeso. Měli to po obědě místo spinkání. Dojížděla tam lektorka, která tam normálně nepracovala. U Kubíka ve školce je teď pro předškoláky taky angličtina, tak ho určitě za rok přihlásíme. Určitě to není nic špatného, takový ty základy angličtiny. Myslím si, že je lepší pro ty děti nikam je netlačit do žádných kroužků

a počkat chvíličku. A ne jenom rodič, aby si prostě splnil přání. Nechat to dítě a pozorovat, co ho fakt baví. A do budoucna mu najít nějaký ten kroužek, co dělá i doma rád, čím se odreagovává, aby ho to bavilo i pak v tom volném čase. Ale když právě k tomu dítě není doma, já to vidím u té moje dcery. Já jsem chtěla, aby se chodila někam hejbat, protože jsem viděla, že doma radši sedí a že je taková, že ten pohyb moc nemá, a tak jsem chtěla, aby měla pohybovej kroužek. Ale nedopadlo to dobře, protože stejně jí to nebavilo. Stejně je nejradši sama a někde si něco tvoří. A to se mi docela osvědčilo pozorovat, co to dítě doma baví, proto jsme pak zkusili tu výtvarku a keramiku.

Miša, 28 let, rodič Emy (5 let)

Jaký máte názor na kroužky dětí předškolního věku?

Já si myslím, že pokud to to dítě zvládá nějakým způsobem, vývojem a chce to, tak je to jediné dobře. Ne to přehánět, ale určitě to ty děti rozvíjí a jsou pak otrkaný. Když pak přijdou do školy a budou jenom ve školce sedět a nikam chodit nebudou a budou jenom v tý školce, tak to podle mě v tý škole nemůžou ustát, protože to je hroznej nápor. Tak si myslím, že v nějaký rozumný míře určitě jo, ale ne nějak moc. Emča chtěla na to tancování a už tam chodí od 4 let. Začala loni a teďka v tom pokračuje. Chodí tady na dům dětí, protože moc možností pro tyhle malý děti na to tancování nebylo. Byl to jen tenhle domeček a je to tam jako fajn, je tam spokojená.

A ona přišla sama s tím impulzem, že by chtěla tenhle kroužek?

Ona doma furt tancovala, tak jsme řešili co, tak jsme na začátku roku hledali teda co a ptali jsme se jí a ona, že teda chce. Tak jsme se dohodli, že to zkusíme, a kdyby holt nechtěla, tak tam chodit nebude. Že to chce zkusit. Ale líbilo se jí tam a je ráda, že letos pokračuje. Utvořila si tam kamarády, takže tam má vazby. Takže si myslím, že je spokojená, plus letos chtěla ještě chodit na zvířátka. Ty jí taky bavěj, chodí tam teda se staršíma dětma, je to až pro školáky. Ale protože tam choděj zase ty její kamarádky ze vsi, tak jsme jí tam dali taky. A úplně bez problému. Starají se tam o zvířátka a je úplně spokojená.

A jak se na ten kroužek adaptovala v těch čtyřech letech?

Na těch tanečkách byla v pohodě, ale pak se to kolem ledna, po Vánocích, zlomilo. Tam vlastně člověk nesmí na tu hodinu, tam rodiče nesměj. Já jí tam teda přivedu, je teda pravda, já jsem tam vždycky zůstávala sedět, když měli tu hodinu a čekala na ni. Ale měla období, tak dva měsíce, kdy pobrekávala, když tam šla, ronění slz, ale na jednu stranu, když přišla z toho kroužku, tak mi přišla strašně spokojená. A i ty učitelky co to tam učí, mi říkaly, že když tam přišla, tak v tu chvíli už přestala brečet. Trvalo to dva měsíce a pak se to zklidnilo a úplně v pohodě. Na druhou stranu pak zase měli vystoupení na střelnici, kde je 300 lidí, a oni tam musí vylézt na to podium, kde musí tancovat, a to jí naopak nedělalo vůbec žádný problém.

Sama jste mi povídala, když jsme se domlouvali na tento rozhovor, něco o vaší tchýni, že ta vám kroužky rozmlouvala. Můžete to rozvést?

Ona byla proti, protože to zaslechla v různých rádiích, a že spousta psychologů doporučuje, jak se ty děti nemají prostě zatěžovat. A že ty děti nemají žádnéj volnej čas. Ale to je její názor. Na druhou stranu, ona toho o Emče moc neví. Ona ji vidí jednou za 14 dní na hodinu a ten vztah tam není takovej, není to úplně jako babička. Samozřejmě tohle to slyšela a říkala mi to, tak jsem jí říkala, že tohle to tancování jí baví a že ty zvířátka ona chce, a jestli to chce, tak proč bych jí to zakazovala. Jí se to líbí a baví ji to, ty zvířata ji zajímají. I doma má encyklopedie, tak proč jí to neumožnit, aby se v tom rozvíjela nějak dál. Mají tam vedoucí toho kroužku, je mladá a je strašně fajn a je všechno v pohodě. Rozhodně jsem pro. Je pravda, že by toho fakt neměli mít moc, aby neměli každej den kroužek. Pak jak začne škola, tak, než se srovná, je hodně úkolů. Ale podle mě ty děti jsou díky kroužkům pak fakt otrkaný a připravený na život, než když seděj doma.

Co si myslíte o kroužkách přímo v mateřských školách? Když by naše školka nabízela více kroužků, byla byste spíše pro, nebo proti?

Já si myslím, že určitě pro. Na jednu stranu je to pro rodiče dobrý, bývá to v rámci té docházky, nebývá to dýl. Tak kdyby u nás ve školce byla nějaká angličtina, tak bychom to určitě uvítali. Zrovna jsme tuhle řešili, že bychom nějakou tu angličtinu příští rok chtěli, buďto se omezí zvířátka, protože toho bude hodně ve škole, tak určitě bychom chtěli tu angličtinu. I sama Emča se o to teď zajímá, proč to je a tohle. Takže určitě tohle to. Tak bych to uvítala. I ten bazén, jak se chodí, to je určitě fajn. Takže kdyby toho bylo víc, byli bychom rádi, ale zase si moc nedovedu představit, co jsou tam zase i malý děti.

Kdyby naše školka nabízela výuku angličtiny, dala byste jí třeba i ve 4 letech, když se na to podíváte zpětně?

Jojo, určitě, pokud by tam byl někdo, záleží, kdo to učí, kdo ty děti zabaví, udělá to hravou formou. Je určitě dobrý, že se děti seznámí i s tím, že někdo mluví jinak. Ve třech je to asi ještě brzo, ale ve čtyřech už určitě jo, ale zase asi záleží dítě od dítěte, každý je jiný. Záleží na tom rozvoji, jestli k tomu je, nebo není. Některý děti k tomu nejsou ani v osmi letech. A Emča právě strašně chce a dychtí po tom něco vědět, tak je mi škoda to v ní zabíjet, když sama chce. A když se něco děje a je nějaká akce a ona chce, tak je podle mě hloupost jí to neumožnit.

Neuvažujete tedy i o dalším kroužku v tuhle chvíli?

Ne, ne, vůbec. Dva stačí. Tohle teď právě vidím teď v tom domě dětí. Emča loni chodila a některý maminky, který mají ještě mladší děti, tam seděly, než ty starší dotancovali, a už jeli... A řešily tam, jak to nestíhají, jak mají bazén, tancování a gymnastika a další.

A to mi přišlo teda hodně, hodně teda i fyzickejch aktivit. Nepřišly mi ty děti šťastný a spokojený, přišlo mi to opravdu hodně. Je to podle možností těch dětí taky, ale tohle to, odsamsat' posamsat'. Ale není to to jenom o sportu, jako ty rodiče by spíš měli vzít ven na procházku, a ne ho jen dát na kroužky, kde se hýbou. Na pohybu venku my dost lpíme, v létě neexistuje, že bychom byli doma. To jsme pořád venku, máme velkou zahradu a furt s ní někam chodíme, Vezme se pes a jde se. Emča začala jezdit na kole, máme tam krásnou cyklostezku, tak ona jede a my jsme to spojili s ní, že běžíme. Ona z toho má radost. Veškerý možný aktivity se snažíme využít. Chodíme na akce, co jsou ve vsi. Sama pořádám různé akce ve vsi. Máme každé rok zdobení perníčků. Děcka se tam sejdou, zpíváme koledy, zdobíme perníčky, rozsvítíme stromeček. Účastníme se všeho, co se tu děje. Snažíme se vše, co jde, jedeme společně třeba do kina nebo, jakmile se něco objeví, třeba výlety a zoo, hned se snažíme jet. Těch aktivit je fakt strašně moc. Myslím si, že není víkend, že bysme seděli doma. Tuhle teda přišla s tím, že by chtěla chodit na balet, že to někde viděla a jedna holčička ve školce chodí. Tak jsme jí říkali, že ten balet je hroznej dril. A s její hlavou, nevím, ona by nesnesla to, že jí to nejde. Ona ještě musí povyrůst, aby to pochopila a zvládla to. Je to dobrá průprava pro to tancování, kdyby to chtěla dělat nějak dál, ale myslím si, že v jejím věku a s její hlavou by to ještě neunesla, že by jí to nešlo. Ona je strašná perfekcionistka a porovnává se i se staršíma dětma.

Když jste vybírali ty kroužky, řešili jste třeba finanční stránku nebo dojíždění na kroužek a tak?

My v tomhle nemáme problém, nemusíme to řešit. Já pracuju z domova. Je to sice třeba i někdy za tu cenu, že musím pracovat od osmi do desíti večer, ale uzpůsobím si to tak, abych jí na ten kroužek mohla odvézt. Ale je to výhoda ve spoustě věcech, nemuseli jsme vůbec řešit tyhle věci, aby jí tam musely vodit babičky. Ten kroužek, co má ve středu, má třeba nevhodnou dobu, od jedné do dvou, to je většina rodičů v práci, proto ostatní děti tam vodí nejvíc babičky. A finanční stránka, je to drahý ty kroužky, a když to pak přijde v září všechno naráz to placení, tak málo není, ale člověk musí dopředu počítat, že to takhle přijde. Na tom domečku musí člověk složit zápisný a pak složit peníze za každý kroužek zvlášť. A pak když k tomu přijdou ještě kroužky v mateřský školce, teď jak tam máme ještě to plavání, tak je toho pak hodně. A pak vidím některý rodiče, který investují tolik peněz, aby ty děti třikrát denně nebo osmkrát týdně někde byly. To si myslím, že je hrozný, spíš je lepší ten zbytek peněz zainvestovat do něčeho, co a kde budeme trávit jako rodina.

Proč si myslíte, že ty rodiče dávají takhle často děti na ty kroužky?

Já si myslím, že to je nefunkční rodina. Já si to prostě myslím. Nechtějí trávit společný čas. Je tam jeden případ, na tom domečku, že jeden tatínek, doma to asi nefunguje tak, jak by mělo. Anebo si myslím, že ty tatínci tráví ten svůj čas hodně jinde. A když má doma ženská druhý malý dítě, tak si chce logicky ulevit, proto dává to starší dítě na kroužky. Myslím si, že ve spoustě věcech, i když ten tatínek funguje, tak že je to nechutí rodičů se těm dětem věnovat a vzdělávat je nějak dál. Je toho dneska čím dál tím víc. Já to vidím kolem sebe. Chlap má taky spoustu aktivit, kolikrát kvůli tomu jdeme do křížku. Ale zase na druhou stranu, když je doma, tak se holce plně věnuje. Někdy ji třeba i do těch svých aktivit vezme s sebou, každé pátek má kuželky, tak někdy chodí Emča s ním. A ona je tam spokojená. On hraje třeba i tenis a má další aktivity, myslivost, jezdí na ryby, hraje šachy a my ho s Emčou kolikrát i doprovázíme, tak si myslím, že i ona vidí, jak je ten táta aktivní, a má to po něm. A já zase pořádám ty akce pro ty rodiče a děti u nás ve vesnici. Tak to vidí všude kolem sebe. Jsem přesvědčená, že když to dítě má těch aktivit moc, tak je ta rodina nefungující nebo nechtějí trávit ten společný čas.

Zuzka, 34 let, rodič Zuzanky (5 let)

Co si myslíš o kroužcích pro předškolní děti? Povídej, jaký na to máš názor?

No, Zuza, ty vlastně ještě nebyl ještě rok, a chodili jsme na plavání. A pak vlastně tady jsou kroužky od nějakých tří let. To jsem zjišťovala, co by pro ni bylo. Takže od tří let chodila na nějaký sportovky. Chodila na ty sportovky, ale jako tříletému dítěti jsem nemohla, jako vyber si něco, tak jsme prostě začali tímhle tím. Že tam dělali všechno, třeba přes kotrmelce, jógu tam dělali, takový všestranný. Hrozně se jí to líbilo. Bylo to od tří let do pěti let, bylo to takhle věkově zaměřený. Chodila tam rok. A od čtyřech let chodí na tancování a na aerobic. Chodí do Edenu na aerobic a jak je před po školička, tam chodí na ty tanečky. Dala jsem jí víceméně vybrat, co by jako chtěla. Ona se furt nakrucuje, tak to bylo jasný jako co. Já si myslím, že je to pro děti jako dobrý, tyhle kroužky zájmový. Určitě by se neměli do ničeho nutit, jako prostě kluka poslat a budeš hrát fotbal. Ne, měli by nejdřív si jako vyzkoušet nebo zjistit, co to dítě baví.

Plánuješ pro Zuzanku v tuhle chvíli ještě nějaký kroužek?

Hele, teď zas u ní zjišťuju, že ráda kreslí, takže asi tímhle tím směrem. Ale je to ještě rok, spíš až od září. Spíš asi v první třídě. Jo, teď vim, že ji prostě baví ty tanečky a ten aerobic. Jo, a ten aerobic, oni to mají taky formou tý hry. Není to závodní. Jo, to to jsem zase nechtěla, protože tam máš jakoby pořád nějaký soustředění a posílat je někam, to se mi nelíbí. A je to takový moc vyhrocený, se mi zdá, pro tyhle ty malý děti. Takže pro mě jako určitě jo, kroužky jo. Tyhle ty kroužky. Pak vidíš, že jsou takový cílevědomý, že prostě něco rádi dělají. Když jim něco nejde, tak řeknou třeba, ach jo, mně to nejde. A může se to pak doma třeba trénovat.

A jak to Zuzanka ze začátku zvládala, když začínala chodit na ty kroužky? Bylo to s doprovodem rodičů, nebo bez? Pamatuji si totiž, že když začala chodit do školky, byla hodně plačtivá a trvalo, než si zvykla.

Jojo, rodiče tam mohli bejt, ale nechají tě tam jenom třeba na jednu, dvě hodiny, aby si se vlastně podívala, co to dítě tam jakoby bude dělat. A jestli to zvládne pak bez tebe. Takže já jsem tam první hodinu s ní byla a pokukovala po mně, jestli tam jsem. Aby měla tu jistotu, že tam ta maminka je. A od druhý hodiny mě tam už nechtěla, hele.

Fakt? To koukám, že to takhle zvládla. Pamatuji si totiž, že, když začala chodit do školky, byla hodně plačtivá a trvalo, než si zvykla.

Jojo, do školky chodila vlastně až od čtyřech. A rok předtím chodila na ten kroužek. Jo, ono možná taky, jak jich tam bylo asi 15 dětiček, jako takhle malý, a ne tak velkej kolektiv jako v tý školce a bylo to jenom na hodinu, tak věděla, že tam pro ni za tu hodinu přijdu. A první hodinu jsem tam s ní byla a druhou hodinu mě už fakt nechtěla.

Když jsi ty kroužky vybírala, řešila jsi finanční stránku těch kroužků? A taky třeba, kdo jí tam bude vodit, jestli to časově zvládnete? Nebo něco jiného?

Jojo, to určitě, to jsme koukali, kroužky dneska jsou drahý, co si budeme povídat. A platí se to tam vlastně na pololetí. Třeba ty tanečky stojej 1800 na pololetí. Jo, ale je to soukromá ta před po školička. Ale ono se to tady tak pohybuje. Ale neřešila jsem, kde je to třeba levnější. Chceme, aby se něčemu věnovala, aby měla nějakou aktivitu odpoledne, ne jenom tu školku, a jde vidět, že ji to baví, tak to jdou peníze trošku stranou.

Jak jste vůbec přišli na tuhle před po školičku? Z nějakých referencí od dalších maminek?

Měla jsem tam kamarádku, co tam měla holčičku, takže mi říkala, že tam tohle to je. A říkala mi, že ta paní učitelka má hrozně hezkej přístup k těm dětem. Tak jsme to tam šli zkusit. A tam se jí líbí. A tady vlastně do toho Edenu, jak chodila, tak tam chodila na ty sportovky a další rok jsme zjistili, že tam je ten aerobic a ten je od 4 let. Tak tam jsme ji dali na ten aerobic místo těch sportovek. A tu stránku, kdo jí tam bude vodit, jsme taky řešili. Střídáme se s chlapem, ale víceméně ji tam vodím furt já. Ale já si to v práci zařídím. Máme vlastně to fitko soukromě, takže se s chlapem prostřídáme a můžu ji na ten kroužek vodit. Ale vím, že některý rodiče to časově nestíhají, jsou v práci dlouho, tak je jasný, že třeba ty děti na ty kroužky nedávají.

Takže, Zuzanka má v tuhle chvíli 2 kroužky...

Jojo, dva, což si myslím, že je v tuhle chvíli akorát. Má to vlastně úterý a čtvrtek, takže má vlastně i ty odpočinky mezi tím. Haha, dneska jdeme. Takže pak máme vlastně pak po tom kroužku ještě volný odpoledne pro sebe.

A něco takhle mimo ty kroužky, podnikáte něco společně ve volném čase?

Já ti řeknu, my trajdáme furt někde. Hele, my se třeba domluvíme a jdeme do Hopsálkova, děti se tam prostě vyřadí. My vypneme, maminky, děti se tam vyjádří. Teď chodíme pořád do města na vánoční stromeček, my do chaloupky na horkou čokoládu a my na svařák [smích]. Takže se jí to snažíme trošku zpestřit. Minulý týden byly vlastně adventní trhy na vejšce a tam jsme byli taky. A byla tam takový, tvořivá dílnička, takže jsme tam byli i něco vyjádřit. A právě v tý před po školičke, kam chodíme, tak jednou za měsíc, jsou to

vždycky pátky, tak ta paní majitelka pořádá tvoření s maminkou. Takže tam přijdou rodiče a něco si tam vytváří s těma dětma, což si myslím, že je taky pěkný. Příjemný odpoledne. Takže, když tady něco je, tak na to jdeme.

Plánuješ pro Zuzanku ještě v tuhle chvíli nějaký kroužek navíc?

Nene, ona je teď taková, jak jsem ti říkala, ona je takový, pohyblivá, že se nakrucuje, takže ty tanečky teď u nás vedou. Ale jak jsem ti říkala, pozoruju, že ráda kreslí a vyjádří, takže si myslím, že příští rok nám přibude něco nového, ale v tuhle tu chvíli nám to stačí. Ona ze školky taky chodí vyřízená a pak večer je úplně unavená. Ty děti jsou pak večer už takový protivný a unavený.

Jedna maminka mi právě povídala, že se setkala s maminkama, které dávají děti třeba na 5 kroužků a ty děti pak jsou denně na nějakém kroužku. Proč ty si myslíš, že ty rodiče dávají děti na tolik kroužku? Máš na to nějaký názor?

Já si myslím, že neví, co to dítě bude bavit, a tak je v uvozovkách cpou na víc kroužků, aby poznali, co to dítě bude bavit. Jestli bude, nevím, hudebně zaměřený, výtvarně zaměřený a tak.

Právě ta jedna maminka tenhle případ označila, že to dělají nefunkční rodiny. Ne, třeba, že by byli partneři hned od sebe, ale že nechtějí trávit ten volný čas společně jako rodina. Tak to kompenzují těma kroužkama. Co si myslíš o tomhle?

Já si myslím, že spíš, že ne. Myslím si, že ty rodiče je na to cpou, aby si ty děti vybraly to, co je bude bavit.

Jedna maminka zase říkala, že tohle dělají ambiciózní matky. S tímhle bys souhlasila, nebo spíš ne?

Jojo, tohle jo. S tím bych souhlasila.

Zkus to nějak rozvést...

Jojo, myslím si, že rodiče si chtěli v dětství něco dokázat, a sami to nedovedli. Tak do toho cpou prostě ty děti. Nevím, maminka chtěla třeba hrát na klavír, když byla mladá, a nevyšlo jí to, tak bude cpát holčičku prostě na klavír. S tímhle bych souhlasila.

A co si myslíš o kroužkách přímo v mateřských školkách? Víím, že u vás ve školce zrovna nejsou, ale kdyby byly, byla bys pro?

Jojo, určitě. Hrozně by se mi líbilo, kdyby tam byly jazyky. Angličtina, němčina. To si pamatuju, že jsme měli i my ve školce, když já chodila do školky. Měli jsme tam němčinu a naši nás tam dávali. Pak jsme sice prakticky stejně nic neuměli, ale bylo to něco jiného, zpestření tý školky. Takže, kdyby byl nějaký kroužek ve školce, určitě bych neváhala.

Takže bys preferovala spíše jazykový kroužky ve školce, nebo i něco jiného?

Určitě ty jazyky, v Hradci tady je to fakt mizérie, nejsou tady vůbec pro takhle malé děti. Má to tady jen jedna paní, ale má to jenom dopoledne, nevyjde vůbec vstříc. To fakt jen tak někdo nemůže si vzít volno z práce, takhle dopoledne, aby tam ty děti mohly chodit. Pro tyhle ty malé děti tady fakt chybí ty jazyky. Dům dětí má jazyky až pro školáky. Což si myslím, že ty předškoláci to teď hodně vnímají a ten jazyk se naučí fakt rychle. Jo, že jsou teď takový učenlivý. Jo, i když neumí číst, oni dokáží pojmenovat, takže tu angličtinu trošku kompenzujeme doma. Jo, učíme se z obrázků, třeba kočka, pes, holka, kluk. Barvy ji učím, napočítat do deseti. Nic jako věty, to jakoby ne. Ale hrozně ji to baví a zaujalo ji to. Nic těžkého, fakt zvířátka, barvy a tak. A to tady v Hradci fakt opravdu chybí. Jo, aby to nebylo učení, ale formou hry. To jo. O to bysme stáli hned. Ale co třeba vůbec ne za mě, tak to plavání. S rodičema jo, ale takhle se školkou ne. Nejsem toho fakt zastánce. Spíš na to koukám z hlediska bezpečnosti. My, když jdeme do bazénu, tak držíme Zuzu za ruku, aby se jí něco nestalo. A nedokážu si představit, že bych ji svěřila někomu, zrovna v tom bazéně. Jo tam fakt stačí vteřinka nepozornosti a mám z toho fakt strach z toho bazénu. To jsme naštěstí s mužem v tomhle za jedno. Jo, já bych byla strašně na trní, kdyby tam jezdila. A z těch dalších, co by mohly bejt ve školce, tak určitě výtvarný. To si myslím, že by ty děti mohlo zaujmout. I kluky. Kdyby tam bylo tancování, na to kluci moc nebudou. Ale kdyby ta výtvarka, tak to by bylo i pro ty kluky. Vlastně děti vytváří i ve školce. Jo, pak se tím chlubí v šatně. A děti i rodiče jsou pak nadšený, že si něco odnáší, nějaký ten výrobek. Takže za mě jazyky a něco výtvarného.

A na ty tanečky, z toho jsi třeba strach neměla jako z toho bazénu, kdyby chodila se školkou?

Ne, vůbec. Ani z těch sportovek. Jako měla jsem trošku, máš to podvědomě, že se může něco stát. Ale nesmí se na to myslet. Jo, to se může stát něco i ve školce, že jo. Paradoxně jsem měla strach víc z tý školky než z těch kroužků. Nevím, proč. Jestli fakt, jak je tam ve školce víc těch dětí. A jak tam to dítě dáš na půl dne, a tady na ten kroužek jen na tu hodinu, jako všude se může něco stát, je to hned. Jako první dvě hodiny jsem trošku strach měla, aby se tam něco nestalo, ale když jsem pak viděla, že z těch kroužků chodí úplně nadšená, tak ne. Jo, kdyby tam plakala, tak to bych ji na to nenutila chodit. Lámat to přes koleno, abych jí to pak zprotivila, to nemá cenu. Fakt tyhle ty kroužky zrovna, to bych nehrotila, do školky se třeba ze začátku chodí s brekem, řev. Tam se ale musí, že jo. Ale kdybych viděla, že mi brečí na kroužku, tak bysme to pár hodin zkusili, a když bych

viděla, že jí to nebaví, tak bych ji tam nedávala a zkusili bysme třeba jinej kroužek. Jo, fakt bych to odpískala, kdybych viděla, že to není k tomu.

A proč si myslíš, že děti z mateřinky dávají rodiče ještě na kroužky? Jedna maminka měla názor, že ta školka jim nestačí, tak aby měly ty děti něco na víc, tak dají to dítě ještě na nějaký kroužek.

Jojo, to taky. Aby poznali i jiný kamarády. Aby se naučili i jinej disciplíně. Jo, ve školce je taky nějaký řád. Ale tady, Zuza chodí třeba na ten aerobic. Já to pořád směřuju k tomu aerobicu, ale protože my tam chodíme. Ale že je tam naučí třeba nějakou sestavu a oni pak jedou a vystupují někde s tím. Jo, mají vystoupení pro důchodce, mikulášskou besídku. A je to takový, že se jdeš na to dítě podívat, co se tam vlastně naučilo. Jo, jedou na soutěž a předvedou tam, co se naučili, a oni z toho pak mají radost, že si odváží třeba tu medaili. A že byli na soutěži. Jo, vlastně je tím motivuješ, aby byly trošku cílevědomý. Víš, a něco se tím učí. Učí se tu sestavu v tom aerobicu a pak to umí. To samý, když kluci hrajou fotbal. Tak mají nějaký zápas, taky je to tam motivuje. Aby dali gól, aby hráli. Jo, my jsme je porazili. Je tam teda i nějaká ta motivace.

Jedna maminka mi říkala, že její dcerka chodí taky na tanečky a že je dobře, že tam chodí, že jí přijde díky tomu taková otrkaná. Že pak přijde do kolektivu, který nezná a díky tomu kroužku se nebojí nových lidí nebo dětí. Co si myslíš ty?

Jojo, to určitě jo. Děti jsou pak otrkaný i díky tý školce. Ale na tom kroužku poznají zase jiný děti. Jo a vidím to i na tý Zuze. Jdeme támhle po ulici a volá, jé, támhle je kamarádka z aerobiku. Díky těm kroužkům mají taky více kamarádů, nejenom ty z tý školky. Jo, nejdřív na první hodinu byla taková zaražená, ale pak se tam rychle otrkala na tom aerobiku.

A vidíš v tom zpětnou vazbu, když třeba jdete někam na návštěvu, že je Zuza díky těm kroužkům průbojnější?

Jojo, je. Jo, fakt zdraví hezky, poděkuje. Je průbojnější. A když je na hřišti cizí holčička, že k ní sama i přijde a řekne ahoj, já jsem Zuzanka, jak se jmenuješ? Fakt se nebojí, když je někde něco cizí, tak fakt jde. A přijde mi, že já jsem jí fakt jakoby už na obtíž. Když je mezi holkama, tak jako mamko, jdi pryč. Fakt jsou ty děti otrkanější.

Napadá tě k tomu tématu ještě něco?

Myslím si, že kroužky pro ty děti od tří let úplně v pohodě, když začnou chodit do tý školky, tak ten jeden kroužek úplně v pohodě. Od dvou ještě ne... A ve čtyřech letech určitě ty kroužky. Tam jsou už takový otrkaný a průbojnější. Jinak už mě asi víc nenapadá.

Kačka, 31 let, rodič Emily (4 roky) a Matýska (3 roky)

Co si myslíte o kroužkách pro děti předškolního věku?

Já na to mám názor vcelku pozitivní, protože si myslím, že ty děti se začnou aklimatizovat na tu školu a na ty povinnosti, který je tam čekaj. Takže za mě určitě jo.

Dáváte na nějaký kroužek svoje děti?

Teď ještě jakoby ne. Zkoušeli jsme teda teď od září jógu, ale Emily mi tam vůbec chodit nechtěla. Takže to jsme vzdali. V rámci časových úspor momentálně nikam nechodíme. Ale pokud by byla možnost při školce třeba angličtina, tak bych ji určitě přihlásila. Tu angličtinu probíráme i doma, takže tu předškolní angličtinu pro ně určitě jakoby jo. Nebo nějakou pohybovou aktivitu. Ve školce jsme teď měli plavání, tak to bylo fajn, že jsem ještě odpoledne zachránila nějakou aktivitou.

A preferovala byste ještě jiný druh kroužků při mateřské škole?

Malování, kreslení určitě. Tímhle tím způsobem. Tu angličtinu. Nějakým způsobem vzdělávat, ale zase aby to nebylo... úplně nevím, tenis a takovýhle, to asi úplně ne.

Do budoucna plánujete nějaké kroužky? Nebo to necháte až na tu první třídu?

My jsme vzhledem k Emčiný diagnóze limitovaný. Musíme zvažovat kroužky, který... Nemůže chodit třeba na tenis, aby sportovně mohla něco dělat. Plavání jí letos moc nevzalo, tak tam taky nic. Ale chtěli bysme kreslení, něco na ZUŠce, aby mohla kreslit. Popřípadě klavír. Ten už začínáme i doma. Takže něco tímhle způsobem. Chceme to příští rok. To bude předškolák. Chceme, aby nějaký kroužek v tom předškolním věku už absolvovala. Aby si opravdu zvykla na ten režim, protože jinak je pak přechod na tu základní školu mnohem tvrdší než mateřská školka jenom. Takže, aby věděla, že má nějakou aktivitu. A že to má třeba dvakrát v týdnu, aby se už učila, že ten harmonogram. Jo, teď je učíme vlastně, že v pátek chodí po o, aby si uvědomili, kdy je pondělí, úterý, středa, čtvrtek. A v pátek chodíš po o. Tak aby si to nějakým způsobem dali dohromady. Tak tímhle tím způsobem chceme zařadit i tu aktivitu mimo tu školku nebo i v tý školce. Aby to měli něco jako povinnost, aby věděla, že se musí připravit, připravit si věci, zahrát si něco, co se na kroužku naučila. Nebo si zamalovat, něco co zamalovali.

A budete chtít dávat na kroužek i Matýska?

Matěj byl s náma na tý józe. Absolutně neposlouchal. Ani ň neposlouchal. Emču hrozně vyrušoval, odváděl její pozornost. Takže já byla s Matějem a Emča cvičila sama, ale ta pak zase žárčila, že já jsem s tím Matějem. Takže to bylo tak jakoby, že jsme absolvovali

asi tři hodiny a bylo to nakonec tak, že jsem z té lekce chodila nejvíc vyřízená já, oproti dětem. A to jógu cvičím doma, takže jsem to pak úplně vzdala. Takže určitě něco samostatně. Já bych chtěla Matěje na kytaru a Emílii na klávesy. Ale až bude Mát'ovi tak čtyři až pět let.

A už máte představu, kam byste je na tyhle hudební kroužky dávala?

Ještě jsme nekoukali. Asi do ZUŠky, vzhledem k tomu kreslení. Protože Emču baví hrozně to malování, takže bysme ji v tom chtěli podpořit. A kdyby se tam nabídly ty klávesy, tak bysme ji tam asi šoupli i na ty klávesy. Já je mám doma. Já s nima zpívám. Hrajeme koledy a oni už se učí. Emču už učím pětiprstku, jakoby na klávesách. Takže nějak pomalu třeba začít doma, aby věděla, že něco takovýho existuje, a aby si sama řekla, jestli tam bude chtít chodit, nebo nebude chtít chodit. Měli jsme tu jógu, z toho jsem je teda stáhla. Bylo ve školce vlastně zrovna i na stejno to plavání, tak toho bylo asi moc. A teď jsem vlastně před pár měsíci vytáhla doma ty klávesy a zase jakoby jestli ji to chytne, nebo ji to nechytne. Hraje na malý piano, tak už zkusí i to velký piano. Ale co se týče Matěje, ten zatím rád vrtá a dělá brm brm. A má úplně jiné předpoklady, než měla Emča v jeho letech.

Máte třeba nějakou věkovou hranici těchto dětí, kdy si myslíte, že je vhodná doba na kroužek a kdy třeba ne?

Já si myslím, že je to na každém dítěti. Protože jsou třeba děti, jak bych to řekla ... maminka, která se jim věnuje prostě na full. Jakože celý svůj volný čas věnuje tomu dítěti a opravdu od malička do něj cpe Montessori a tyhle všechny možný vzdělávací věci. Tak tam je opravdu dítě schopný ve třech, čtyřech letech něco umět a něco dělat. Ale pokud nějakým způsobem jsou ty rodiče v práci zatíženi anebo žijou ještě nějak jinak než jen tím dítětem a zajišťují ostatní věci, tak si myslím, že mezi tím čtvrtým a pátým rokem. A hlavně ty děti ve třech letech nemají podle mě vůbec šajn, jsou rádi, když se naučí jíst a čůrat a všechny tyhle záležitosti. Oblíknout se a tak. Jo, není teďka předmětem, aby byl výbornej na klavír a neuměl se oblíct, že jo.

Jedna maminka mi říkala, že vidí u některých maminek, že jejich děti navštěvují třeba i pět kroužků, každý den mají nějaký. Co si o tom myslíte? Co k tomu ty rodiče vede?

Já si myslím, že ty rodiče chtějí být sami. Nebo si ty rodiče chtějí dokázat něco, co si jako děti nemohli splnit. Tak to chtějí teď narvat tomu děcku úplně všechno a od malinka. A pak je hodně velký tlak mezi rodičema, která ta maminka je vlastně ta nejlepší a která

má nejlepší krmení. Jo, to už vlastně začíná v baby věku. Jestli doma vaříme tu mrkvičku, nebo jestli mu cpeme skleničky. Jestli mu dáváme normální plíny, nebo dáváme ty obyčejný plíny. To začíná v tom mini věku do toho roka a pak ty maminky prostě pokračují dál. Tahleta záliba v tom děcku je zaujme natolik a pak jsou schopný ve dvou, třech letech to děcko fláknout na ty kroužky. Nebo další věc ... nebo se snaží vyplnit ten čas, který neumí oni doma vyplnit sami s tím děckem. Nechtějí se mu věnovat, protože se mu věnovali ty tři roky předtím, třeba. Takže ve třech letech je prostě někam daj, protože se najednou potkat s tou realitou a neumí sladit pracovní, osobní život a to dítě do toho. A nějakým způsobem ho doma,... protože ty děti, a já mám dvě, tak je to o tom, že se jim musíte denně věnovat, alespoň ty dvě hodiny denně. A vymýšlet každý den novou a novou aktivitu, aby to dítě bylo zabavený a aby ho to bavilo. A ne, že ho posadím k televizi a bude tam dvě hodiny koukat na televizi. U nás mají děti tyhle pravidla, ráno mají povolenou televizi a večer před spaním mají povolenou televizi. A pak se televize vypíná a jdeme číst. Že to není jako, že bych je nechala usínat u telky nebo něco takovýho. Jo, nemaj ani tablet. Jedou pexeso, jedou puzzle, Emina skládá, fakt neuvěřitelně jede, ona mi poskládá i 300 puzzle. Začínali jsme na 50 puzzlích. Má'á zase teď miluje auto a dráhy, různě stavíme. Je to o tom to dítě zabavit. U nás opravdu nemáme tablety. Tablet má jenom Emča na cestu do Opavy, kde máme babičku. A z Opavy. A maximálně u doktora využiju mobil, ale fakt minimálně. A v televizi koukají jenom na děcko a maximálně něco na youtubku.

A co nějaký akce ve volném čase, které pořádá třeba dům dětí, chodíte?

My nikam nechodíme. My jsme dětem vytvořili vlastní park doma. Jak s bráchou bydlíme vedle sebe, tak jsme na zahradu koupili velký dětský hřiště. A přes léto máme dva velký bazény, takže tam se v létě chodí potápět. A vymýšlíme jim aktivity sami. Jezdíme s nima na letiště, máme vlastně obytný karavany a tam maj svojí partu dvanácti dětí, kde neexistují tablety a děti musí plnit různý bojovky a jezdí na kole, drápou se v hlíně. Dělam všechno podle svého uvážení. Pamatuji si, jak mě, když byl Emče rok, všechny bio matky zavrhlly, že Emče dávám skleničku, takže od té doby jsem řekla dost a dělám si všechno po svém a tyhle matky neposlouchám. Protože i teďkom, co je hitem mezi mamkama, to jsou různý ty lesní školky, a to asi fakt nepotřebujeme. Je hrozně alternativních způsobů, který si myslím, že úplně nejsou... Myslím si, že naše generace vyrostla a myslím si, že nám to nějakým způsobem uškodilo. A ty děti musí mít mantinely a musí mít řád. Nějaký pravidla. A pokud to nemaj, tak jsou ty děti nešťastný. A aby mi v deset večer skákaly po

hlavě, to fakt ne. Neexistuje. ... Jo, co se týká těch předškolních aktivit, tak jo, ale že bych potřebovala tříletáka někam rvát, to ne. Myslím si, že to tříletý dítě má dělat samo co se sebou a to, že jde do školky a potřebuje se s tím srovnat. A pokud to tam ty rodiče někam cpou, tak si myslím, že potřebujou asi čas pro sebe nebo vyplnit jim ten den, protože to sami nezvládnou. K čemu to děcku bude, když v první třídě přijde a bude plynule mluvit anglicky, co tam bude dělat? Jako, něco jiného je angličtina pro děti ve školce, kdy opravdu jedou barvy, čísla a takovýchle, říkanky, básničky, ale neučí je nic, nebiflují je slovíčka, ale je to všechno touhle formou hry a v cizím jazyce. Ta angličtina je teď fakt docela dost všude a myslím si, že je fajn, když to ty děti znají od malinka, že něco takového existuje. Nebo jak se řekne čau anglicky, nebo když to prostě na ně někdo takhle vybafne, tak že jsou v pohodě.

Jedna maminka mi právě říkala, že angličtina pro předškolní děti tady u nás v Jindřicháči úplně chybí.

Asi není, já se na to ptala právě jenom ve školce. Takže jakoby pro nás,... já jsem v práci do půl pátý, manžel je v práci do čtyř. A když to vlastně nějakým způsobem zkracujeme, tak je pro nás lepší, když to budou mít ve školce. Než ten přesun, oblékání, svlíkání a i přes léto ten přesun a zase to braní zpátky. A ty děti ten prostor v té školce znají. Tak jsem říkala, že když je třeba jedna třída volná, jestli by to nemohlo být, ale paní ředitelka to sabotovala. Není pro angličtinu ve školce... Jo, Emína vlastně slyší anglicky mluvit mě, když vyřizuju něco do práce. Umí barvy, napočítat, ale byla bych ráda, kdyby to slyšela ještě někde jinde. Nějaký říkanky nebo něco takového, aby to viděla ještě z nějaký jiný formy než to, co trénujeme doma. Takže já bych byla za angličtinu ve školce strašně ráda. Protože jejich mozek je houbičkovej, a jestli mají v první třídě zvládnout tu češtinu, má se naučit psát, má se naučit číst. V první třídě má strašnej tlak na tohle. Ale když v šesti letech nastoupí na tu angličtinu, bude mít ten kroužek, tak toho bude mít s tou první třídou strašně moc, než kdyby na tu angličtinu začala chodit ve čtyřech, pěti letech. Jo, ve čtyřech, pěti letech nemá vlastně ještě nic, co by se měla učit. Takže proto za mě určitě ve čtyřech až šesti letech má mozek schopnost přijmout tu angličtinu. A tím pádem si pak může ulevit v té třetí třídě, kdy s tou angličtinou začínají. Takže já jsem pro, aby tu angličtinu to děcko v těch čtyřech, pěti letech slyšelo nějakou nenásilnou formou. Ne že se musí šprtat slovíčka na známky, ale nenásilnou formou. Angličtinu bych zavedla ve školkách jako standart. Pak, když se ty děti mají v té třetí třídě šprtat matiku, češtinu, tak

kdyby měli ze školky ty základy tý angličtiny, tak jim to logicky strašně uleví. Angličtina je celosvětový jazyk, tak proč by nemohla být ve školkách všude zavedená?

Takže pro vás by kroužky při mateřské škole byly výhodou?

Jo, přesně, mám náročnou práci ... a dítě by bylo v prostředí, který zná, nemuseli bychom nikam přejíždět. Odpadl by z nich stres, že musí být v prostředí, kde jsou cizí děti. Protože ty děti se v tý školce znají. Možná proto to bylo i na tý józe, protože tam byly všechno cizí děti a nikoho tam vlastně moje děti neznaly. Tak z tohodle pohledu bych byla pro, aby kroužky byly ve školce a byla bych i ochotná to platit. Kdyby to bylo placený, tak to prostě zaplatím.

Když vlastně uvažujete ji příští rok přihlásit na ten klavír a výtvarku, budete taky řešit finanční stránku toho kroužku a jak jí tam třeba dopravovat a podobně?

Stoprocentně. To nás všechno čeká. Najmeme asi paní na hlídání. Protože babičky ještě pracují a ty je tam vodit nemůžou. Ty převozy na ty kroužky jsou náročný, to člověk lítá: práce, škola, kroužek. To je pak i na základce, to bude taky očištěc. Jo, fakt počítám s tím, když nebude moci pomoci ta rodina, tak budu muset najít slečnu na hlídání. Nejsem super matka. Nejde vydělávat kačule, chodit do práce a bejt zodpovědná ještě za tohle, nejde to jen tak skloubit, mám jen jedny ručičky a jedny nožičky. A finančně to řešit nebudu, spíš dám na nějaký doporučení od ostatních. Ale já jsem schopná ji dát třeba i individuálně na ten klavír nebo prostě na něco ji dát individuálně. Nebo ta ZUŠka. Nebo si myslím, kdyby byla možnost, mít při školce nějaký ten kroužek, třeba tu angličtinu, tak spousta rodičů mi řekla, že by to klidně i zafinancovalo, tím, že jim odpadne ta starost a něco, ... tak třeba pro paní ředitelku, jedna třída, která končí, tak tam udělat nějaký kurzy nebo kroužky a přiřadit je k tý mateřské školce. Ač by to bylo financovaný jako dům dětí, tak si myslím, že by to nebylo vůbec špatný.

Máte ještě něco k tomuhle tématu? Něco, co by vás ještě napadlo?

Tři roky v žádným případě, to je prostě z nouze ctnost těch rodičů, protože to dítě by se mělo aklimatizovat úplně jinak a jinam. A tam je ještě hrozně potřeba ta péče toho rodiče. Čtyři, pět let, podle toho, jak to dítě cítí a jak je schopný. Určitě je začít v tomhle věku připravovat na tu školu a na ten režim. Jsem pro kroužky. A v šesti, sedmi letech, jak to dítě uzná za vhodný a jak bude zvládat tu školu. Je to velkej krok a je tam potřeba toho rodiče snad ještě víc než kdy jindy.

Abstrakt

DEUTSCHOVÁ, M. *Postoje rodičů a pedagogů MŠ k zájmovému vzdělávání dětí předškolního věku*. České Budějovice 2020. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce P. Bauman.

Klíčová slova: zájmové vzdělávání, předškolní dítě, rodiče předškolních dětí, pedagogové MŠ, mateřská škola, postoje

Práce se zabývá postoji rodičů a pedagogů MŠ k zájmovému vzdělávání dětí předškolního věku. První část práce vymezuje předmět zkoumání: věnuje se definici postojů a jejich funkce a charakterizuje vzdělávání pro děti předškolního věku mimo mateřskou školu a v mateřské škole. Dále představuje výsledky výzkumného šetření a tyto propojuje s dalšími teoretickými poznatky o vývoji předškolního dítěte, hře a obsahu předškolního vzdělávání. Diskutovaná je otázka, zda z hlediska vývojových potřeb u předškolního dítěte postačuje vzdělávání v MŠ, nebo zda je zájmové vzdělávání vhodným doplňkem vzdělávání předškolního.

Abstract

Parents' and teachers' attitudes towards extracurricular activities for preschool children

Keywords: leisure education, preschool child, parents of preschool children, kindergarten teachers, kindergarten, attitudes

The thesis deals with attitudes of parents and kindergarten pedagogues towards leisure education of preschool children. The first part defines the subject of the research: the definition of attitudes and their function and then the characterization of education for preschool children outside the kindergarten and within the kindergarten. It also presents the results of the research and links them with theory of the development of preschool children, play and the content of preschool education. The question is discussed whether preschool education is sufficient in terms of developmental needs of a pre-school child or whether leisure education is a suitable addition to the pre-school education.